

Abilene Christian University

Digital Commons @ ACU

Electronic Theses and Dissertations

Electronic Theses and Dissertations

5-1992

The Acts of the Apostles in the Old Georgian Version

Jeffrey Wayne Childers

Follow this and additional works at: <https://digitalcommons.acu.edu/etd>

ACU LIBRARY

0 3064 0102 3974

THE ACTS OF THE APOSTLES IN THE OLD
GEORGIAN VERSION

by
Jeffrey Wayne Childers

THE ACTS OF THE APOSTLES IN THE OLD GEORGIAN VERSION

An Abstract of a Thesis
Presented to the Faculty of the Graduate School
Abilene Christian University

226
C5369

In Partial Fulfillment
of the Requirements for the Degree
Master of Arts

ADL 7372

by
Jeffrey Wayne Childers

May 1992

LIBRARY
ABILENE CHRISTIAN UNIVERSITY
ABILENE, TEXAS

ABSTRACT

The Old Georgian version of the Bible is one of many important pieces of the puzzle which textual critics use in their study of the ancient text of scripture. However, its precise role in studying the ancient text remains to be defined, since some critical questions about the nature of the version remain unanswered. Most pressing is the question of the version's translation base, whether Greek, Armenian, or Syriac. Related questions involve the Georgian version's proper place in the history of the New Testament textual tradition. Scholars have yet to reach a consensus regarding the development of that history and its significance for the recovery of the most ancient text of the New Testament. Research on the Old Georgian text of the New Testament will inform the general inquiry by providing a clearer picture of one component of the larger framework. The Old Georgian version has special value since it reflects the biblical tradition of an Eastern church which remained faithful to the Greco-Byzantine world, in sharp distinction to its other Eastern neighbors.

Before scholars will be able better to define the significance of the Old Georgian version for New Testament textual study, the ancient texts must themselves be presented so that preliminary analyses of their mutual relationships may be conducted. This thesis is concerned with the Old Georgian text of Acts. The book of Acts provides special opportunities for New Testament textual study, since the Acts tradition includes the best representative of the so-called "Western" text. In addition, the extant manuscripts witnessing to the old Georgian Acts fall into five groups which exhibit recensional relationships. These groupings enable scholars to apply the Old Georgian evidence in Acts to textual questions with greater precision than is possible with other Old Georgian New Testament texts. This thesis sets forth the Old Georgian version of the Acts of the Apostles, chapters one-nine, according to ten manuscripts. Three of these manuscripts date from the tenth century, one from the eleventh century, three from the twelfth-thirteenth centuries, two from the fourteenth-fifteenth centuries, and one from the eighteenth century. The manuscripts are located in various places; some in monasteries in Greece, Jerusalem, and at Sinai, others from libraries in Tbilisi and Leningrad (St. Petersburg). Four of these manuscripts have never been edited before. Those which have been edited appear either in

an edition of only the two Sinai manuscripts or in an edition published in Georgia which is generally unavailable to Western scholars.

The method of this thesis has been to collate all available manuscripts on microfilm and present the collations of the first nine chapters of Acts in the body of the thesis. The text appears in four parallel columns which group the manuscripts according to perceptible recensional relationships. Variant readings within each group are presented below the text according to the usual apparatus format. All four columns appear across the same facing or opening in order to facilitate comparison between the recensions.

The decision to present four parallel texts of Acts is based on a comparative analysis of the texts and an interfacing of the manuscript evidence with a reading of Georgian literary history. This analysis reveals no reason to challenge accepted understandings of recensional relationships in the Old Georgian Acts. The Georgians originally made distinctive translations and formed a unique literary tradition. In time, however, they tended to revise their translations according to the supposed Greek originals under the powerful influence of their Byzantine ecclesiastical allies. Old Georgian manuscripts of Acts exhibit this tendency, grouping themselves according to their texts into various recensions. The four columns which appear in this thesis represent four of the five groups which scholars have detected. The *Gani* column contains a text edited by Giorgi Mtacmideli at the Georgian monastery on Mt. Athos in the mid-eleventh century. The *Doni* column contains a further development of that text toward a Greek standard, the product of Eprem Mcire's work on the Black Mountain at Antioch in the last part of the eleventh century. The *Bani* column contains a text more primitive than *Gani*, but one which is nevertheless a recension according to the Greek, albeit less thoroughgoing. These recensions progress toward greater harmonization with a Greek standard, usually the Byzantine text, but not necessarily so. Standing alone is the Sinai column. Its text appears to be more primitive even than that of *Bani*, but not necessarily more primitive than another recension which Ilia Abuladze identifies in his edition of Acts (*Ani*). The Sinai text possibly represents a distinctive type more distantly related to the other recensions.

The presentation of the Old Georgian text of Acts and preliminary intra-textual analyses set the stage for further study on this version, while providing raw material for its advancement. In particular, the Sinai text for the first time appears in parallel with other Georgian traditions for convenient comparison. Also, this study describes the nature of the development of the Old Georgian Acts in its textual details more precisely than previous studies have done. Appreciable advancement in study on the Old Georgian Acts will proceed from this point when a new, comprehensive edition is available.

THE ACTS OF THE APOSTLES IN THE OLD GEORGIAN VERSION

A Thesis
Presented to
The Faculty of the Graduate School
Abilene Christian University

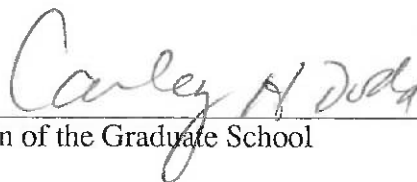
In Partial Fulfillment
of the Requirements for the Degree
Master of Arts

by
Jeffrey Wayne Childers

May 1992

This thesis, directed and approved by the candidate's committee, has been accepted by the Graduate Council of Abilene Christian University in partial fulfillment of the requirements for the degree

MASTER OF ARTS

Dean of the Graduate School

8/19/92

Date _____

Thesis Committee

Chair

ACKNOWLEDGMENTS

I am deeply indebted to the entire Graduate faculty of the College of Biblical Studies at Abilene Christian University, but especially to Professor Dr. Carroll D. Osburn for enabling me to conduct work resulting in the completion of this thesis. Professor Osburn has planted within my heart the dream to pursue academic excellence in the service of the Lord and His Church. Moreover, he has worked diligently to see the dream begin to unfold into reality. I could not have completed this thesis without his encouragement, guidance, and advocacy, nor without the funds provided by the *International Project on the Text of Acts*, under his administration.

I am also especially indebted to the fine Georgian scholar Ilia Abuladze, for his work on the Old Georgian text of Acts. I have relied heavily on portions of his published collations. After repeated attempts, I have been unable to make contact with those who hold the rights to Abuladze's edition in Georgia, a land disrupted by civil war and political chaos. Nevertheless, I openly acknowledge my dependence on his published work, particularly in the so-called *Doni* recension of Acts.

Finally, I extend the warmest gesture of appreciation and respect to J. Neville Birdsall, Professor *emeritus* of the University of Birmingham. Professor Birdsall has labored long to ensure for Georgian studies its rightful place in the discipline of textual criticism. Since he tutored me in his home at Darlington, England in the Summer of 1990, he has been an invaluable source of information, guidance, and encouragement. As a devout churchman, he brings a quality of faith to an obscure field of study, making upon me a lasting impression. In reflecting upon our association with each other, I find that I treasure our valuable time "of study and fellowship in things Christian and Georgian."

TABLE OF CONTENTS

ABSTRACT ii

ACKNOWLEDGMENTSvi

Chapter

1. INTRODUCTION 1

 The Old Georgian Version

 Manuscripts and Editions

 Methods of Collation and Presentation

2. THE ACTS OF THE APOSTLES 10

3. ANALYSIS OF THE TEXT 117

 Comparative Analysis of the Traditions

 Literary History of the Recensions

4. CONCLUSION130

BIBLIOGRAPHY133

THE ACTS OF THE APOSTLES IN THE OLD GEORGIAN VERSION

CHAPTER 1

INTRODUCTION

The Old Georgian Version

Christian missionaries evangelized Georgia during the early fourth century in the Constantinian era. By the middle of the fifth century, at least portions of the Scriptures had been translated into the Georgian language.¹ Some extant Georgian lectionary fragments date from this period.² The fourth and fifth centuries constitute the most ancient formative period for the Georgian national church and its ecclesiastical literature, especially its version of the Bible, which occupies a significant place in the history of the early versions of the Bible. In the first place, the version represents an early witness to the New Testament text, demanding a role in Textual Criticism's reconstruction of the earliest textual tradition.³

¹Early attempts to determine the age of the Georgian translation(s) were often cautious (e.g. Theodore Kluge, "Über das Alter der georgischen Übersetzung des Neuen Testaments," *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft* 11 (1910): 166). The earliest extant piece of Georgian literature, *The Passion of St. Shushanik*, (c.476-483), confirms the fifth-century existence of a Georgian translation of the Gospels, the Pauline letters, and the Psalms (P. Michael Tarxnishvili, *Geschichte der kirchlichen georgischen Literatur*, reprint ed. (*Studi e Testi* 185; Vatican City: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1955), 313; Arthur Vööbus, *Early Versions of the New Testament (Papers of the Estonian Theological Society in Exile* 6; Stockholm: Estonian Theological Society in Exile, 1954), 177-78; see K. Salia, "Georgian Literature from Its Beginnings to the Present Day," *Bedi Kartlisa* 30 (1975): 89).

The earliest examples of the Georgian script are early fifth-century inscriptions at Jerusalem (see K. Salia, "Georgian Literature," 91). The origin of the Georgian alphabet remains a mystery. Early legends attribute its development to fourth- and fifth-century missionaries (see David M. Lang, *Landmarks in Georgian Literature* (London: School of Oriental and African Studies, 1966), 5). However, its phonetic precision, and the fact that it meets us in its fully developed form, suggest an earlier genesis (see J. Neville Birdsall, "Georgian Studies and the New Testament," *New Testament Studies* 29 (1983): 308).

²Tarxnishvili, *Geschichte*, 313-14.

³For a discussion, see Joseph Molitor, "Die Bedeutung der altgeorgischen Bibel für die neutestamentliche Textkritik," *Biblische Zeitschrift* 4 (1960): 39-53.

Scholarship in the last century has shown the ancient textual scene to be immensely complex. Each component has a role in diagramming the relationships between ancient versions and textual traditions, including the Old Georgian. Yet the significance of the Old Georgian version remains to be fully understood, since no scholarly consensus exists to identify the translation base of the Old Georgian,⁴ whether Greek,⁵ Armenian,⁶ or Syriac.⁷ Only by further textual study will a solution to the problem come into view.

A unique feature of Georgian history suggests another important reason for research on the Old Georgian. In 506 at the Council of Dvin the Georgians joined the Armenians and other Eastern churches in condemning the doctrinal definitions formulated at Chalcedon in 451, embracing Monophysitism. However, in 607 the Georgians renounced Monophysitism to rejoin Orthodoxy. K. Salia remarks:

Of all the Churches of the Ancient East, the Georgian Church is the first and only one to have remained faithful to the Greco-Byzantine world, whose canonical and liturgical tradition she accepted and perpetuated, following it in many respects more closely than did the Greek Church.⁸

⁴See Bruce M. Metzger, *The Early Versions of the New Testament* (Oxford: Clarendon, 1977), 190-94.

⁵Akaki Shanidze, ქართული ოთხთავის ორი ძველი რედაქცია სამი შატბერდული ხელნაწერის მიხედვით (ძველი ქართული ენის ძეგლები 2 (*Two Old Recensions of the Georgian Gospels According to Three Shatberd Manuscripts; Monuments of the Old Georgian Language 2*); Tbilisi: Georgian Academy of Sciences, 1945), 07-08; see Birdsall, "Georgian Studies," 314-15; and, especially for Acts, id., "The Georgian Versions of the Acts of the Apostles," in *Text and Testimony. Essays on New Testament and Apocryphal Literature in Honour of A.F.J. Klijn*, ed. T. Baarda et al. (Kampen: J.H. Kok, 1988), 43-45.

⁶Kluge, "Über das Alter des georgischen Übersetzung," 161-66; Robert P. Blake "The Caesarean Text of Mark," *Harvard Theological Review* 21 (1928): 294; id. "Notes on the Text of the Georgian and Armenian Gospels," in *Quantulacumque. Studies Presented to Kirsopp Lake*, eds. Robert P. Casey, Silva Lake, and Agnes K. Lake (London: Christophers, 1937), 356; Vööbus, *Zur Geschichte des altgeorgischen Evangelientextes (Papers of the Estonian Theological Society in Exile 4*; Stockholm: Estonian Theological Society in Exile, 1953), 30; id., *Early Versions*, 190.

⁷F.C. Conybeare, "The Growth of the Peshitta Version of the New Testament Illustrated from the Old Armenian and Georgian Versions," *American Journal of Theology* 1 (1897): 909; see Molitor, "Syrische Lesarten im altgeorgischen Tetraevangelium," *Bedi Kartlisa* 19-20 (1965): 112-18; "Altgeorgische Evangelienübersetzung als Hüterin syrischer Tradition," *ibid.*, 22-24 (1967): 136-42; 25 (1968): 185-93; 26 (1969): 162-69.

⁸Salia, "Georgian Literature," 89.

Subsequent centuries brought the Georgian faith and Church into a unique relationship with Constantinople and Byzantium. Consequently, the Old Georgian version provides a unique piece in the textual puzzle that is of quite a different quality than other Eastern textual traditions. For these reasons, the text of the Old Georgian version invites intensive study as an integral component of a much larger picture.

In order to serve research on the Old Georgian Acts in particular, this thesis presents the text of the first nine chapters of Acts⁹ according to ten manuscripts. Four of these manuscripts have never been edited before. An analysis of these chapters of Acts will help determine textual relationships within the Georgian Acts in the light of other scholars' conclusions. Ilia Abuladze, in particular, has made an essential contribution in this area.¹⁰ However, this study will go beyond any published work to describe and illustrate from texts the basic features of the textual relationships in the witnesses to the Old Georgian Acts.

The book of Acts offers special opportunities for clarifying the significance of the Old Georgian version in writing an accurate history of the Greek textual tradition. First, the Greek tradition of Acts includes the best representative of the so-called “Western Text” (Codex Bezae), providing the most comprehensive Greek database for establishing the textual affinity (or affinities) of the Georgian version. Second, the extant Georgian Acts is alleged to consist of five separate and identifiable groups, or even recensional traditions, into which the various manuscripts fall.¹¹ If so, then a precise evaluation of the text is possible at various stages of textual development. In turn, the evidence of the Old Georgian version may be applied to the Greek textual scene with greater precision than is possible with less well-defined versional traditions. Witnesses to other Old Georgian New Testament books do not exhibit so many editorial and provincial strata. Although one may

⁹The presentation and study of only nine chapters is not thoroughly scientific. Any sampling of a text places qualitative limitations on the results of a study of the text. However, the quantity of material is consistent with the usual scope of a Masters thesis.

¹⁰Ilia Abuladze, საქმე მოციქულოთა ძველი ხელნაცემების მიხედვით (ძველი ქართული ენის ძეგლები 7 (*The Acts of the Apostles According to the Old Manuscripts; Monuments of the Old Georgian Language 7*); Tbilisi: Georgian Academy of Sciences, 1950).

¹¹The tendency of Georgian monks to redact biblical texts in the ninth through eleventh centuries according to Byzantine textual standards is well known. See Comparative Analysis of the Traditions in Chapter Three.

not generalize about other texts from one text (Acts, for example), questions regarding the Old Georgian version may be best addressed from the text of Acts, initially.

Manuscripts and Editions

Reliable Georgian texts must be available if scholars are to make progress in their study of the version. In the book of Acts,¹² two published editions of the Old Georgian manuscripts exist, but each has practical handicaps which limit its usefulness. Ilia Abuladze edited the first edition, publishing it in 1950.¹³ His edition incorporates nine manuscripts,¹⁴ but is hardly convenient for the use of Western scholars. The edition is extremely difficult to procure, and the material is presented entirely in Georgian. More accessible is the edition of Gérard Garitte, published in 1955.¹⁵ Yet he presents only the text of two Sinai manuscripts¹⁶ which are virtually identical. While Garitte's edition is a magnificent tool for studying the Sinai strain of the Old Georgian text of Acts,¹⁷ it leaves open huge gaps of evidence for the Western scholar who wants to understand the significance of the Old Georgian for the study of the text of Acts.

¹²For a report on current text-critical interest in the book of Acts, see Carroll D. Osburn, "The Search for the Original Text of Acts: An International Text-Critical Project," *Journal for the Study of the New Testament* 44 (1991): 39-55.

¹³Abuladze, საქმე მოციქულთა (*The Acts of the Apostles*).

¹⁴Abuladze uses the following manuscripts: from the Institute of Manuscripts in Tbilisi, seven - S.407 (tenth century), S.1398 (ca. 970), H.176 (1030-40), A.584 (1083), A.34 (thirteenth century), A.137 (fourteenth century), A.677 (twelfth century); from the Georgian monastery on Mt. Athos in Greece, one - Athos, Iveron no. 42; from the Oriental Institute of the Academy of Sciences in Leningrad (St. Petersburg), one thirteenth century manuscript.

¹⁵Gérard Garitte, *L'ancienne version géorgienne des Actes des Apôtres* (*Bibliothèque du Muséon* 38; Louvain: University Press, 1955).

¹⁶Sinai georg. 31 (977) and Sinai georg. 39 (974). Garitte also presents a small lectionary collation and a small part of Athos, Iveron no. 42, which he transcribed from photographic plates.

¹⁷But see Jeffrey W. Childers, "Corrigenda to Gérard Garitte's Edition of the Old Georgian Acts," in an upcoming issue of *Oriens Christianus*.

The Manuscripts of Garitte's Edition¹⁸

Garitte fully collated both Sinai manuscripts, but the text of his edition relies mostly on the readings of Sinai georg. 31. Bernard Outtier has assigned to this manuscript the number 22 in his *répertoire* of Old Georgian manuscripts.¹⁹ Outtier's numbers, where applicable, serve as the reference *sigla* throughout the remainder of this study. Manuscript 22 is a *Praxapostolos* (Acts and assorted epistles) dated A.D. 977.²⁰ The text is written in the uncial-style *Mrglovani* script. Acts begins on folio thirty-three and ends on folio 118. It consists of forty-eight numbered sections, twenty-eight of which have liturgical subheadings. The manuscript derives from Mt. Sinai and is presently housed there.

Sinai georg. 39 (Outtier's 23) is also a *Mrglovani* manuscript from Sinai. This *Praxapostolos* contains Acts and the Catholic epistles. The first several folios are missing from manuscript 23, so that the text of Acts begins on what is now folio one with 2:17 and ends on folio eighty-seven. A scribe named John copied the manuscript in 974.²¹ The text is almost identical with that of manuscript 22.²² However, manuscript 23 exhibits many more orthographical and other obvious errors than its more recent counterpart. This no doubt explains Garitte's reliance on manuscript 22 at points of divergence. The manuscripts contain two sets of numbered sections. One set is almost identical to the enumeration of manuscript 22. The other ends with the number seventy-five.²³

¹⁸See Gérard Garitte, *Catalogue des manuscrits géorgiens littéraires du Mont Sindi* (*Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium* 165; Louvain: L. Durbecq, 1956), 152-54, 189-97.

¹⁹Bernard Outtier, "Essai de répertoire des manuscrits des vieilles versions géorgienne du Nouveau Testament," *Langues orientales anciennes philologie et linguistique* 1 (1988): 173-79.

²⁰See the colophon on folio twelve of Sinai georg. 60, one of the epistolary sections of the manuscript.

²¹See the colophon on folio 132.

²²See the Sinai column in Chapter Two.

²³See Chapter Three, note 35.

The Manuscripts of Abuladze's Edition

Abuladze edits nine manuscripts. Only one is available on microfilm for analysis. Formerly designated Athos, Iveron *no.* 42,²⁴ Outtier gives it the number 20. Written in *Kutchovani* script, this *Praxapostolos* contains Acts and the Catholic and Pauline epistles. The text of Acts is on folios 117-192.²⁵ The manuscript derives from Iveron, the Georgian monastery at Mt. Athos. Experts have dated it to the tenth century, *ca.* 960. Manuscript 20 contains forty-five unnumbered sections which sometimes correspond to the sections common to both Sinai manuscripts. In Abuladze's edition, this manuscript is the major representative of his *Bani* recension.²⁶

For the sake of a thorough comparative presentation of the Old Georgian Acts, this study incorporates the texts of three other manuscripts Abuladze edits which are available for analysis only through his edition. These manuscripts represent the recension of Eprem Mcire of the Black Mountain in Antioch, which Abuladze designates the *Doni* recension.²⁷ Manuscript A.137 dates from the 14th century. Manuscript A.677 dates from the twelfth century. Both of these manuscripts are housed in the Institute of Manuscripts at Tbilisi. A third manuscript is in the Oriental Institute of the Academy of Sciences at Leningrad (St. Petersburg). It dates from the thirteenth century. Throughout this study, these manuscripts are designated G, H, and I, respectively, according to Abuladze's *sigla*. They are too late to have been included in Outtier's *répertoire*.

The Unedited Manuscripts

This study incorporates the text of four manuscripts previously unedited. Athos Iveron *no.* 78²⁸ is dated to the eleventh century. Containing Acts and the Catholic and Pauline epistles, this manuscript is written in *Kutchovani* script on vellum. The text of

²⁴See Blake, "Catalogue des manuscrits géorgiens de la bibliothèque de la laure d'iviron au Mont Athos," *Revue de l'orient chrétien* 29 (1933-4): 235-37.

²⁵This manuscript exhibits an annoying peculiarity. Prior to its arabic numeral pagination, several folios of the manuscript were bound backwards and upside-down in relation to the whole. Hence, folio 117 contains Acts 2:30, which is continued on folio 122. Between folios 117-121 the material of Acts 1:1-2:30 proceeds in reverse order and upside-down. Reading the microfilm in these portions requires some dexterity.

²⁶See the *Bani* column in Chapter Two.

²⁷See the *Doni* column in Chapter Two.

²⁸See Blake, "Catalogue des manuscrits géorgiens de la bibliothèque de la laure d'iviron au Mont Athos," *Revue de l'orient chrétien* 29 (1933-34): 261-62.

Acts begins on folio fourteen and ends on folio sixty-two. Since Outtier has not assigned a number to this manuscript, the present study uses the *siglum* 78. The colophon (on folio 239) is that of Giorgi Mtacmideli.²⁹

A remarkable gap in the published evidence of the Old Georgian Acts exists in the Jerusalem manuscript data. Georgian manuscripts from various locations in the vicinity of the Holy City have come into the possession of the Greek Patriarchate there. Jerusalem georg. 19 is a *Kutchovani Praxapostolos* of the twelfth-thirteenth centuries.³⁰ The text coheres with that which Giorgi Mtacmideli is known to have edited.³¹ The first part of the manuscript is defective, as it is represented on microfilm, so that the text of Acts begins with 2:24 on folio one. The text ends on folio forty-two. Throughout this study, 19 is the *siglum* for this manuscript.

Jerusalem georg. 129 is a *Kutchovani Praxapostolos* of the fourteenth-fifteenth centuries.³² The text is that of Giorgi Mtacmideli.³³ Acts appears on folios fourteen through eighty-seven. For this study, 129 is the *siglum* for this manuscript.

Jerusalem georg. 115 is a *Kutchovani Praxapostolos* copied in Tbilisi by Nikoloz Chachikasvili in 1755.³⁴ The text of Acts appears on folios one through one hundred. For this study, 115 is the *siglum* for this manuscript.

Methods of Collation and Presentation

Seven manuscripts have been collated from microfilm. The three manuscripts of Abuladze's *Doni* recension are not available for direct collation in any form. The evidence for these manuscripts presented here derives directly from Abuladze's edition.

Both Garitte's and Abuladze's editions serve variously as collation bases, depending on the similarity of their texts with those of the manuscripts. For example, both

²⁹See the *Gani* column in Chapter Two.

³⁰See Blake, "Catalogue des manuscrits géorgiens de la bibliothèque patriarcale grecque a Jérusalem," *Revue de l'orient chrétien* 23 (1922-23): 395.

³¹See the *Gani* column in Chapter Two.

³²See Blake, "Catalogue des manuscrits géorgiens de la bibliothèque patriarcale grecque a Jérusalem," *Revue de l'orient chrétien* 25 (1925-26): 135.

³³See the *Gani* column in Chapter Two.

³⁴See Blake, "Catalogue des manuscrits géorgiens de la bibliothèque patriarcale grecque a Jérusalem," *Revue de l'orient chrétien* 24 (1924): 425-26.

Sinai manuscripts have been collated against Garitte's edition. Manuscript 20 has also been collated against Garitte's edition to facilitate comparison of the early Athos text with the Sinai text. In contrast, the Jerusalem manuscripts have been collated against Abuladze's *Gani* column. Nevertheless, the entire extant text of Acts chapters one-nine in each manuscript is presented in Chapter Two of this study. The text and apparatus exclude the most blatant orthographical errors and most minor routine orthographical variations (e.g. ჳ for ე or ე).³⁵ Therefore, identifying the collation bases is only incidental to the presentation of the text.

The texts of the manuscripts which appear in Chapter Two cohere together into distinct groups. A further comparison of the textual evidence with the evidence of Georgian literary history justifies the treatment of these groups as distinct recensions.³⁶ The analysis in Chapter Three produces no reasons to challenge accepted understandings of the recensional relationships within the Old Georgian tradition of Acts. Therefore, this study presents the texts of ten manuscripts grouped into four columns, according to perceptible recensional relationships. The columns are laid side by side for ease of comparison.

The Sinai column represents the texts of manuscripts 22 and 23.

Bani, *Gani*, and *Doni* designate the remaining columns, according to Abuladze's identifications of three distinct text types. The *Bani* column represents manuscript 20. The *Gani* column represents manuscripts 19, 78, 115, and 129. The *Doni* column represents manuscripts G, H, and I.

Each column contains the text believed to be most characteristic of its recension. However, an apparatus below each page presents variant readings of the manuscripts represented on that page. Numeral and alphabetic *sigla* designate the manuscripts.³⁷ The following table (Table 1) provides a key to the apparatus:

³⁵Though not all. Some orthographical variations affect grammar. Others are useful for tracing developments in Georgian literature. However, many are of little interest and do not appear in the text or apparatus, unless the variant is standard for all manuscripts represented within one column (e.g. ოჰ in the Sinai column). For example, manuscript 115 is exceptionally late (A.D. 1755). It exhibits numerous late standard orthographical characteristics: e.g. frequent omission of ჰ and -ჲ; ზ for ე; -ვა- for -უა-; -ჰ- for -ჰ-; and the spelling იესოს.

³⁶See the analysis in Chapter Three below and the presentation of the text by Abuladze, საქმე მოციქულთა (*The Acts of the Apostles*).

Table 1: Key to Apparatus *sigla* and abbreviations

19	Jerusalem georg. 19
20	Athos Iveron <i>no.</i> 42
22	Sinai georg. 31
23	Sinai georg. 39
78	Athos Iveron <i>no.</i> 78
115	Jerusalem georg. 115
129	Jerusalem georg. 129
G	A.137
H	A.677
I	Leningrad manuscript

OM	omits
+	adds
*	corrector

This study makes no attempt to justify the placing of particular readings in the text and others in the apparatus, although in most cases the rationale is obvious.

An analysis of the manuscripts, including a justification for their presentation in four recensional columns, follows the text (Chapter Two) in Chapter Three.

³⁷See Manuscripts and Editions above.

CHAPTER 2

THE ACTS OF THE APOSTLES

CHAPTER 2

THE ACTS OF THE APOSTLES

Chapter One

Sinai

ბ

1. პირველად ესე სიტყოვად ვყავ ყოვლისა მის თჳს, ფ ღმერთისმოყოვრეთ, რომელი იგი იწყო იესოჲს საქმედ და სწავლად,

2. ვიდრე დღედმდე ამალღებისა მისისა ამწნებდა მოციქოულთა სოჳლითა წმიდითა რომელი იგი გამოიჩინა, და აღმალღდა,

3. რომელთაცა იგი წაროჳდგინა თავი თჳსი ცხოველი შემდგომად ვნებისა მისისა მრავლითა სახითა, ორმეოცთა დღეთა ეჩოჳნებოდა მათ და ეტყოდა სასოჳფეველისა თჳს ღმერთისადასა;

4. თანაეჭეოდა მათ და ამცნებდა: იეროჳსალჳმით ნოჳ განეშორებით, არამედ მოელოდეთ აღოტქოჳმასა მას მამისასა რომელი გესმა ჩემ გან;

5. რადმეთოჳ იოვანე ნათელსცემდა წყლითა, ხოლო თქოჳენ ნათელილოთ სოჳლითა წმიდითა არა მრავალთა დღეთა ამათ შემდგომად.

1. პირველად ესე სიტყუად ვყავ ყოვლისა მის თჳს, ფ ღმერთისმოყურეთ, რომლითა იწყო იესოჲ ყოფად და სწავლად,

2. ვიდრე დღედ რომელადმდე ამწნებდა მოციქულთა სულითა წმიდითა რომელი გამოიჩინა, და აღმალღდა,

3. რომელთაცა წარუდგინა თავი თჳსი ცხოველი შემდგომად ვნებისა მისისა მრავლითა ნიშებითა და სასწაულებითა, ორმეოცთა დღეთა ეჩუენებოდა მათ და ეტყოდა სასოჳფეველისა თჳს ღმერთისადასა;

4. და თანაეჭეოდა მათ და ამცნებდა: იეროჳსალჳმით ნუ განეშორებით, არამედ მოელოდეთ აღოტქოჳმასა სულისა წმიდისასა რომელი გესმა ჩემ გან;

5. რადმეთოჳ იოვანე ნათელსცემდა წყლითა, ხოლო თქუენ ნათელილოთ სულითა წმიდითა არა მრავალთა ამათ დღეთა შემდგომად.

Chapter One

ბ

1. პირველი¹ ესე² სიტყუად ვყავ ყოველსა თვს, ზ ღმერთისმოყურეო,³ რომელთა იწყო იესუ ყოთად და სწავლად,
2. ვიდრე დღედ რომელადმდე ამწნებდა მოციქულთა სულითა წმიდითა რომელი გამოიჩინა, ამაღლდა,
3. რომელთაცა წარუდგინა თავი თვსი ცხოველი შემდგომად ვნებისა მისისა მრავლითა სახითა, ორმეოცთა დღეთა ერუენებოდა მათ და ეტყოდა სასუფეველისა თვს ღმერთისადასა;
4. და თანაექცეოდა მათ და ამცნებდა: იერუსალჴმით ნუ განეშორებით, არამედ მოელოდეთ აღთქუმასა მამისასა რომელი გესმა ჩემ გან;
5. რადმეთუ იოვანე ნათელსცემდა წყლითა, ხოლო თქუნ ნათელილოთ სულითა წმიდითა არა მრავალთა ამათ დღეთა შემდგომად.

ღ

1. პირველი სიტყუად ვყავ ყოველთა თვს, ზ ღმერთისმოყურეო, რომელთა იწყო იესუ ყოთად და სწავლად,
2. ვიდრე დღედ რომელადმდე ამწნებდა მოციქულთა სულითა წმიდითა რომელნი გამოიჩინა, ამაღლდა,
3. რომელთაცა წარუდგინა თავი თვსი ცხოველი შემდგომად ვნებისა მისისა მრავლითა სახითა, ორმეოცთა დღეთა ერუენებოდა მათ და ეტყოდა სასუფეველისა თვს ღმერთისა;
4. და თანაექცეოდა მათ და ამცნებდა: იერუსალჴმით ნუ განეშორებით, არამედ მოელოდეთ აღთქუმასა მას⁴ მამისასა რომელი გესმა ჩემ გან;
5. რადმეთუ იოვანე ნათელსცემდა წყლითა, ხოლო თქუნ ნათელილოთ სულითა წმიდითა არა მრავალთა ამათ დღეთა შემდგომად.

¹პირველ 78; ²OM 129; ³+თეოფილე 115; ⁴OM G.

6. ხოლო რომელნი იგი შეკრებოვლ იყვნეს ჰკითხვიდეს მას და იტყოდეს: ოკვალო, ოკყოვეთოვ ამათ უამთ კოვალად მოაგო სასოვეველი ისრაჲლსა?

7. ხოლო თავადმან ჰრქოვა მათ: არა თქოვენად არს ცნობად უამთაი გინა წელთად, რომელი იგი მამამან² დადვა თმსითა კელმწიფეებითა;

8. არამედ მოილოთ ძალი მოსლვასა მას სოვლისა წმიდისასა თქოვენ ზედა, და იყვნეთ თქოვენ ჩემდა მოწამე იეროვსალჲმს და ყოველსა ჰოვრიასტანსა და სამარიასა და ვიდრე დასასროვლადმდე ქოვეყანისა.

9. და ესე ვითარცა თქოვა, ვიდრე ხედვიდესლა იგინი, აღმალოდა, და ღროვებელმან შეიწყნარა იგი თოვალთა გან მათთა.

10. და ვითაცა დგესლა და ჰხედვიდესლა იგინი ზეცად ამალღებასა მისსა, აჰა ესერა ორ კაც ზედა მოადგეს მათ სამოსლითა სჰეტაკითა,

11. რომელთა ჰრქოვენ მათ: კაცნო გალილეველნო, რადასა სდგათ და ჰხედავთ ზეცად მიმართ? ესე იესოვ, რომელი აღმალოდა თქოვენ გან ზეცად, ეგრევე მოვიდეს ვითარცა იხილეთ აღმალოვბოვლი ზეცად.

6. ხოლო რომელნი იგი შეკრებულ იყვნეს ჰკითხვიდეს მას და ეტყოდეს:

უფალო, უკუეთუ¹ ამათ უამთა კუალად მოაგაო სასუფეველი ისრაჲლსა?

7. ხოლო მან ჰრქოვა მათ: არა თქოვენად არს ცნობად უამთაი და წელთად რომელი იგი მამამან დადვა თმსითა კელმწიფეებითა;

8. არამედ შეიმოსოთ ძალი მოსლვასა სულისა წმიდისასა თქოვენ ზედა, და იყვნეთ თქოვენ ჩემდა მოწამე იეროვსალჲმს და ყოველსა ჰურიასტანსა და სამარიასა ვიდრე დასასროვლადმდე ქუეყანისა.

9. და ესე ვითარცა თქოვა, ამალღდა, და ღროვებელმან შეიწყნარა იგი თუალთა გან მათთა.

10. და ვითაცა ხედვიდეს იგინი ზეცად აღსლვასა მისსა, და აჰა ესერა ორ კაც ზედა მოადგეს მათ სამოსლითა სჰეტაკითა,

11. და ჰრქოვენ მათ: კაცნო გალილეველნო, რადასა სდგათ და ხედავთ ზეცად? ესე იესო, რომელი აღმალოდა თქოვენ გან ზეცად, ეგრევე მოვიდეს ვითარცა იხილეთ აღმალოვბუელი ზეცად.

¹უკუეთ 20 (*უკუეთუ); ²მამან 22.

6. ხოლო რომელი იგი შეკრებულ იყვნეს ჰკითხვიდეს მას და ეტყოდეს: უფალო, უყუეთუ ამათ უამთა კუალად მოაგოა სასუფეველი ისრაჲლსა?

7. ხოლო მან ჰრქუა მათ: არა თქუენად არს ცნობად უამთა და წელთად, რომელი იგი მამამან დასხნა თმსითა კელმწიფეებითა;

8. არამედ მოილოთ ძალი მოსლვასა სულისა წმიდისასა თქუენ ზედა, და იყვნეთ თქუენ ჩემდა მოწამე იერუსალჲმს და ყოველსა ჰურიასტანსა და სამარიასა და ვიდრე დასასრულადმდე ქუეყანისა.

9. და ესე ვითარცა თქუა, ამალღდა ზედვიდეს რაჲ იგინი,³ და ღრუბელმან შეიწყნარა იგი თუალთა გან მათთა.⁵

10. და ვითასცა ზედვიდეს იგინი ზეცად აღსლვასა მისსა, და აჰა ესერა ორ კაც ზედა მოადგეს მათ სამოსლითა სპეტაკითა,

11. და ჰრქუეს მათ: კაცნო გალილეველნო, რაჲსა სდგათ და ზედავთ ზეცად? ესე იესუ, რომელი ამალღდა თქუენ გან ზეცად, ეგრეთვე მოვიდეს ვითარცა იხილეთ აღმავალი ზეცად.

6. ხოლო რომელი იგი შეკრებულ იყვნეს ჰკითხვიდეს მას და ეტყოდეს: უფალო, უყუეთუ ამათ უამთა უკმოლააგოა მეფობად¹ ისრაჲლსა?

7. ხოლო მან ჰრქუა მათ: არა თქუენი არს ცნობად უამთა და წელთად, რომელი იგი მამამან დასხნა თმსითა კელმწიფეებითა;

8. არამედ მოილოთ ძალი მოსლვასა სულისა წმიდისასა თქუენ ზედა, და იყვნეთ ჩემდა მოწამე იერუსალჲმს და ყოველსა ჰურიასტანსა და სამარიასა და ვიდრე დასასრულადმდე ქუეყანისა.

9. და ესე ვითარცა² თქუა, ამალღდა ზედვიდეს⁴ რაჲ იგინი, და ღრუბელმან შეიწყნარა იგი თუალთა გან მათთა.

10. და ვითასცა ზედვიდეს იგინი ზეცად აღსლვასა მისსა, და აჰა ესერა ორ კაც ზედა მოადგეს მას⁷ სამოსლითა სპეტაკითა,

11. და ჰრქუეს მათ: კაცნო გალილეველნო, რაჲსა სდგათ და ზედავთ ზეცად? ესე იესუ, რომელი ამალღდა თქუენ გან ზეცად, ეგრეთვე მოვიდეს ვითარცა იხილეთ აღმავალი ზეცად.

¹ამათ უამთა უკმოლააგოა მეფობად HI, უკუმოლააგოა ამათ უამთა სასუფეველი G; ²ვითარცა ესე G; ³იგი 115; ⁴ზედვიდეს G; ⁵მისთა 115; ⁶იგინი G; ⁷მათ G.

12. მაშინ მოიქცეს იგინი იეროვსალჴმდ, მთისა მის გან რომელსა ჰრქოვან ზეთის ხილთად, რომელ არს მახლობელ იეროვსალჴმსა ვითარ შაბათის გზა ოდენ.

13. და ოდეს შევიდეს იგინი ქალაქად, აკდეს იგინი ქორსა მას სადაცა იყოფოდეს პეტრე და იოჴანე, იაკობ და ანდრეა, ფილიპე და თომა, ბართლომე და მათეოზ, იაკობ ალფესი და სუმონ მოშოვრნჴ და იოვდა იაკობისი.

14. ესე ყოველნი იყვნეს განკრძალოვლ ერთბამად ლოცვასა დედებით ოვრთ, და მარიაჲ დედაჲ იესოვასი, და ძმებით ოვრთ მისით.

15. და მათ დღეთა შინა აღდგა პეტრე შორის მოწაფეთა და თქოვა (იყო ერი რიცხვთ ერთბამად ვითარ ასდაოც ოდენ კაც):

16. კაცნო, ჯერ იყო აღსროვლებად წერილი ესე რომელი წინამსწარ თქოვა სოვლმან წმიდამან პირითა დავითისითა იოვდაჲს თჴს რომელი იგი იქმნა წინამძლოვარ შემპყრობელთა მათ იესოვასთა,

17. რაჲმეთოვ შერაცხილ იყო ჩოვენ შორის, და ხოვდრებოვლ იყო ნაწილი

12. მაშინ მოიქცეს იეროვსალჴმდ, მთისა მის გან რომელსა ჰრქოვან ზეთის ხილთად, რომელ არს მახლობელ იეროვსალჴმსა შაბათის გზა ოდენ.

13. და ოდეს შევიდეს, აღკდეს ქორსა მას სადაცა იყოფოდეს პეტრე და იოვანე, იაკობ და ანდრეა, ფილიპე და თომა, ბართლომე და მათეოზ, იაკობ ალფესი და სიმონ მოშოვრნე და იოდა იაკობისი.

14. ესე ყოველნი იყვნეს განკრძალოვლ ლოცვასა ერთბამად დედებით ურთ, და მარიაჲ დედაჲ იესოვასი, და ძმებით ურთ მისით.

15. მას უამსა აღდგა პეტრე შორის ძმათა და თქოა (იყო რიცხვ ერთბამად ვითარ ასდაოც ოდენ):

16. კაცნო ძმანო, ჯერ იყო აღსროვლებად წერილი რომელი იგი თქოა სულმან წმიდამან პირითა დავითისითა იოდაჲს თჴს ისკარიოტელისა რომელი იქმნა წინამძლოვარ შემპყრობელთა მათ იესოვასთა,

17. რაჲმეთოუ შერაცხილ იყო ჩოვენ შორის, და ხოვდრებოვლ იყო წილი

12. მაშინ მოიქცეს იერუსალჴმდ, მთისა მის გან რომელსა ჰრქუან ზეთის ხილთად, რომელ არს მანლობელ¹ იერუსალჴმსა შაბათის² გზა ოდენ.

13. და ოდეს შევიდეს, აღკდეს ქორსა მას სადაცა იყოფოდეს პეტრე და იოვანე, იაკობ და ანდრეა,³ ფილიპედა თომა, ბართლომე და მათეოზ, იაკობ ალფესი და სიმონ მოშურნე და იუდა იაკობისი.

14. ესე⁴ იყვნეს განკრძალულ ლოცვასა და ვედრებასა ერთბამად დედებით ურთ, და მარია მ დედით იესუსით, და ძმებით ურთ მისით.

15. და ამათ დღეთა შინა აღდგა პეტრე შორის მოწაფეთა და თქუა (იყო რიცხვ ერისად მის ერთბამად ვითარ ასდაოც ოდენ):

16. კაცნო ძმანო, ჯერ იყო აღსრულებად წერილი რომელი იგი წინამსწარ თქუა სულმან წმიდამან პირითა დავითისითა იუდაას თვს რომელი ექმნა⁵ წინამძღუარ შემპყრობელთა მათ იესუსთა,

17. რადმეთუ აღრაცხილ იყო ჩუენ თანა, და ხუედრებულ⁶ იყო წილი

12. მაშინ მოიქცეს იერუსალჴმდ, მთისა მის გან რომელსა ჰრქუან ზეთის ხილთად, რომელ არს მანლობელ იერუსალჴმსა შაბათის გზა ოდენ.

13. და ოდეს შევიდეს, აღკდეს ქორსა მას სადაცა იყოფოდეს პეტრე და იოვანე, იაკობ და ანდრეა, ფილიპედა თომა, ბართლომე და მათეოს, იაკობ ალფესი და სიმონ მოშურნე და იუდა იაკობისი.

14. ესე ყოველნი იყვნეს განკრძალულ ლოცვასა და ვედრებასა ერთბამად დედებით ურთ, და მარია მ დედით იესუსით, და ძმებით ურთ მისით.

15. და ამათ დღეთა შინა აღდგა პეტრე შორის მოწაფეთა და თქუა (იყო რიცხვ ერისად მის ერთბამად ვითარ ასდაოც ოდენ):

16. კაცნო ძმანო, ჯერ იყო აღსრულებად წერილი რომელი იგი წინამსწარ თქუა სულმან წმიდამან პირითა დავითისითა იუდაას თვს რომელი ექმნა წინამძღუარ შემპყრობელთა მათ იესუსთა,

17. რადმეთუ აღრაცხილ იყო ჩუენ თანა, და ხუედრებულ წილი

¹მანლობელად 129; ²შაბათისა 129; ³ანდრია 115; ⁴ყოველნი *78; ⁵ექმნა 129; ⁶ხუედრებულ 129.

მსახოვრებისად ამის და
მოციქოვლებისად;

18. ამან მოიგო დაბად იგი
სასყიდელითა
სიცროვისადთა, და
განსივნა და განსთქდა შორის
და განიზნინეს ყოველნი
ნაწლეენი მისნი;

19. და საცნაოვრ იქმნა
წინაშე ყოველთა
დამკვდრებოვლთა
იეროვსალჴმისათა, ვითარმენ
ეწოდაცა დაბასა მას, თჳსითა
მით სიტყვთა მათითა,
აკელდამა, ესე იგი არს დაბად
სისხლისად;

20. რადმეთოვ წერილ არს
წიგნსა ფსალმოვნთასა: იყავნ
საყოფელი მისი ოკერ, და ნოვ
იყოფინ მკვდრი მის შინა; და
განსაგებელი მისი სხოვამან
მიიღვენ.

21. ჴერ არს შეკრებოვლთა
ამათ ჩოვენ თანა კაცთად
ყოველსა უამსა რომელთა
შორის შემოვიდა და განვიდა
ჩოვენ გან ოვთალი იესოვ,

22. იწყო ნათლისცემით გან
იოჴანესისა ვიდრე დღედმდე
ამაღლებისა მისისა ჩოვენ გან,
მოწამედ აღდგომისისა ჩოვენ
თანა ყოფად ერთი ამათ განი.

23. და დაადგინნეს ორნი,
იოსებ, რომელსა ერქოვა
ბარსაბა და მერმე ეწოდა
იოსტოს, და მატათია;

24. და ილოცეს და თქოვეს:
შენ, ოვთალო, ყოველთა

მსახურებისად ამის;

18. ამან მოიგო დაბად იგი
სასყიდელითა მით
სიცრუვისადთა,
განსივნა და განსთქდა შორის
და განიზნინეს ყოველნი
ნაწლეენი მისნი;

19. და საცნაურ იქმნა
ყოველთა დამკვდრებულთა
იერუსალჴმისათა, ვითარმენ
ეწოდაცა დაბასა მას, თჳსითა
სიტყვთა მათითა, აკელდამა,
ესე იგი არს დაბად სისხლისად;

20. რადმეთუ წერილ არს
წიგნსა მას ფსალმოუნთასა:
იყავნ სამკვდრებელი მისი
ოკერ, და ნუ იყოფინ მკვდრი
მის შინა; და განსაგებელი მისი
სხოვამან მიიღვენ.

21. ჴერ არს უკუე ჩუენ და
შეკრებულთა ამათ კაცთად
რომელი შემოვიდა და
განვიდა ჩუენ გან უთალი
იესუ,

22. იწყო ნათლისცემით გან
იოვანესისა ვიდრე დღედმდე
ამაღლებისა მისისა ჩუენ გან,
მოწამედ აღდგომისა მისისა
ჩუენ თანა ყოფად ერთი ამათ
განი.

23. და დაადგინნეს ორნევე,
იოსებ, რომელსა ერქუა
ბარსაბა და მერმე ეწოდა
იოსტოს, და მატათია;

24. და ილოცეს და თქუეს:
შენ, უთალო, ყოველთა

მსახურებისად ამის;

18. ამან¹ მოიგო დაბად იგი სასყიდელითა მით სიცრუვისადთა, და განსივნა და განსთქდა შორის და განიზნინეს ყოველნი ნაწლები მისნი;

19. და საცნაურ იქმნა ყოველთა მკვდრთა იერუსალჴმისათა, ვიდრეღა ეწოდაცა დაბასა მას, თვისითა სიტყვთა მათითა, აკელდამა, ესე იგი არს დაბად სისხლისად;

20. რადმეთუ წერილ არს წიგნსა მას ფსალმუნთასა: იყავნ სამკვდრებელი მისი ოკერ, და ნუ იყოფინ მკვდრი მის შინა; და განსაგებელი მისი³ სხუამან მიიღენ.

21. ჯერ არს უკუ⁴ ჩუენ თანა შეკრებულთა ამათ კაცთად ყოველსა უამსა რომელსა შემოვიდა და განვიდა ჩუენ გან უფალი იესუ,

22. იწყო ნათლისცემით გან იოვანესით ვიდრე დღედმდე ამალლებისა მისისა ჩუენ გან, მოწამედ აღდგომისა მისისა ჩუენ თანა ყოფად ერთი ამათ განი.

23. და დაადგინნეს⁵ ორნი, იოსებ, რომელსა ერქუა ბარსაბა და მერმე ეწოდა იუსტოს, და მატათია;

24. და ილოცეს და თქუენ: შენ, უფალო, ყოველთა

მსახურებისად ამის;

18. ამან მოიგო დაბად იგი სასყიდლითა მით სიცრუვისადთა, და² განსივნა და განსთქდა შორის და განიზნინეს ყოველნი ნაწლები მისნი;

19. და საცნაურ იქმნა ყოველთა მკვდრთა იერუსალჴმისათა, ვიდრეღა ეწოდაცა დაბასა მას, თვისითა სიტყვთა მათითა, აკელდამა, ესე იგი არს დაბად სისხლისად;

20. რადმეთუ წერილ არს წიგნსა მას ფსალმუნთასა: იყავნ სამკვდრებელი მისი ოკერ, და ნუ იყოფინ მკვდრი მის შინა; და განსაგებელი მისი სხუამან მიიღენ.

21. ჯერ არს უკუ⁴ ჩუენ თანა შეკრებულთა ამათ კაცთად ყოველსა უამსა რომელსა შემოვიდა და განვიდა ჩუენდა უფალი იესუ,

22. იწყო ნათლისცემით გან იოვანესით ვიდრე დღედმდე ამალლებისა მისისა ჩუენ გან, მოწამედ აღდგომისა მისისა ჩუენ თანა ყოფად ერთი ამათ განი.

23. და დაადგინნეს ორნი,⁶ იოსებ,⁷ რომელსა პირველად ეწოდა⁸ იოსი და მერმე ბარსაბა⁹ და იუსტოს, და მატათია;

24. და ილოცეს და თქუეს: შენ, უფალო, ყოველთა

¹და მან 115; ²OM G; ³მათი 129; ⁴უკუე 78; ⁵დაადგინეს 115; ⁶+ამათგანნი G; ⁷OM H; ⁸ერქუა G; ⁹იოსი და მერმე ბარსაბა და იოსტოს HI, ბარსაბა და მერმე ეწოდა იოსტოს G.

გოვლთა მეცნიერო,
გამოაჩინემათ ორთა განი
ერთი,

25. მიღებად წილი მსაცოვრ-
ებისად რომლისა განცა
განვიდა იოვდა მისლვად
ადგილსა თვსსა.

26. და მისცეს წილი მათ, და
გამოოვქდა წილი მატათიას
ზედა, და თანა შერაცნა
ათერთმეტთა მოციქოვლთა
მეთორმეტედ.

გულთა მეცნიერო, გამოაჩიე
ერთი ამათ ორთა განი
რომელიცა გამოერჩიე,

25. მიღებად წილი მსაცოვრ-
ებისად ამის და მოციქულები-
სად რომლისა გან განვიდა იუ-
და მისლვად ადგილსა თვსსა.

26. და მისცეს წილი მათ, და
გამოუქდა წილი მატათიას
ზედა, და თანა შეერთო
ათერთმეტთა მოციქულთა.

Chapter Two

Sinai

ზ

1. და აღსროვლებასა მას
დღისა მის მეერგასისასა,
იყვნეს ყოველნი ერთბამად
შეკრებოვლ ოვრთიერთას;

2. და იყო მეყსეოვლად
ზეცით ოხრად ვითარცა
მოწვენად ქარისა სასტიკისად,
და აღავსო ყოველი იგი სახლი
ზედა და სხდეს;

3. და ეჩოვენნეს მათ
განყოფანი ენათანი ვითარცა
ცეცხლისანი და დაადგრა
თითოეოვლსა კაცადკაცადსა
მათსა ზედა;

4. და აღივსნეს ყოველნი
სოვლითა წმიდითა, და იწყეს
სიტყოვად ოვცხოფთა ენითა,
ვითარცა სოვლი იგი მისცემდა
მათ სიტყოვად.

1. და აღსროვლებასა მას
დღისა მის მეერგასისასა,
იყვნეს ყოველნი ერთბამად
ურთიერთას;

2. და იყო მეყსეულად
ზეცით ოხრად ვითარცა
ქარისა სასტიკისად, და
აღავსო ყოველი იგი სახლი
ზედა და სხდეს;

3. და ეჩუენნეს მათ
განყოფანი ენათანი ვითარცა
ცეცხლისანი და დაადგრა
თითოეულად კაცადკაცადსა
მათსა ზედა;

4. და აღივსნეს ყოველნი
სულითა წმიდითა, და იწყეს
სიტყოვად უცხოთა ენათა,
ვითარცა სული იგი მისცემდა
მათ სიტყოვად.

გულთა მეცნიერო, გამოაჩინე ერთი ამათ ორთა განი რომელიცა გამოეჩინე,

25. მიღებად წილი მსაცურებისად ამის და მოციქულებისად რომლისა გან განვიდა იუდა მისლვად აღგილსა თვსსა.

26. და მისცეს წილნი მათ, და გამოუკდა წილი მატათიას, და თანა აღირაცხა ათერმეტთა² მოციქულთა.

გულთა მეცნიერო, გამოაჩინე ერთი ამათ ორთა განი¹ რომელიცა გამოეჩინე,

25. მიღებად წილი მსაცურებისად ამის და მოციქულებისად რომლისა გან განვიდა იუდა მისლვად აღგილსა თვსსა.

26. და მისცეს წილნი მათ, და გამოუკდა წილი მატათიას, და თანა აღირაცხა ათერმეტთა მოციქულთა.

Chapter Two

1. და აღსრულებასა მას დღისა მის³ მეერგასისასა, იყვნეს ყოველნი ერთბამად ურთიერთას;⁴

2. და იყო მეყსეულად ზეცით ოხრად ვითარცა მოწვენად ქარისა სასტიკისად, და აღავსო ყოველი იგი სახლი ზედა და იყვნეს მსხდომარე;

3. და ეჩუენნეს მათ განყოფანი ენათანი ვითარცა ცეცხლისანი და დაადგრა⁶ თვთოეულად⁷ კაცადკაცადსა მათსა ზედა;

4. და აღივსნეს ყოველნი სულითა წმიდითა, და იწყეს სიტყუად უცნოთა ენათა, ვითარცა სული იგი მისცემდა მათ სიტყუად.

1. და აღსრულებასა მას დღისა მის მეერგასისასა, იყვნეს ყოველნი ერთბამად ურთიერთას;

2. და იყო მეყსეულად ზეცით ოხრად ვითარცა მოწვენად ქარისა მაიძულეებელისად,⁵ და აღივსო ყოველი იგი სახლი სადა იგი იყვნეს მსხდომარე;

3. და ეჩუენნეს მათ განყოფანი ენათანი ვითარცა ცეცხლისანი და დაჯდა⁸ თითოეულად⁷ კაცადკაცადსა მათსა ზედა;

4. და აღივსნეს ყოველნი სულითა წმიდითა, და იწყეს სიტყუად უცნოთა ენათა, ვითარცა სული იგი მისცემდა მათ სიტყუად.

¹ორთა ამათ განი G; ²+მათდა 115; ³OM 78; ⁴ურთიერთარს 115; ⁵სასტიკისად G; ⁶დაადგრა 115; ⁷თვთოეულად 115 G, თითოეულად 129 78 H I; ⁸დაადგრა G.

5. იყვნეს იეროკსალცმს დამკვდრებოვლნი ჰოვრიანი, კაცნი ღმრთის მოშიშნი ყოველთა გან თესლთა რომელნი არიან ცასა ქოვეშე;

6. და ვითარცა იყო ჯმად ესე, შეკრბა სიმრავლც ერისად და შეშფოთნა რადმეთოვ ესმოდა თითოეოვლსა კაცადკაცადსა მათსა თვსი სიტყოვად მათი იტყოდეს რად იგინი;

7. განჰკრთეს ყოველნი, დაოვკვრდა და იტყოდეს ოვრთიერთას: ანოვ აჰა ესერა ყოველნი არიან რომელნი იტყვან გალილეველ?

8. და ვითარ ჩოვენ გოვესმის კაცადკაცადსა თვსი სიტყოვად ჩოვენნი, რომელნი ვართ?

9. სჰარნი და ოვუიკნი და ელამიტელნი და მკვდრნი შოვამდინარისანი და ჰოვრიასტანისანი და კაბადოკიასანი, პონტოდასა და ასიასანი,

10. ფრიგიადასა და პანფილიადასანი, ევჰატისა და ადგილისა ლოვბიასანი კვრინცთ კერძონი, და მოსროვლნი ჰრომნი,

11. ჰოვრიანი და მწირნი, კრეტელნი და არაბიელნი, გოვესმის სიტყოვად მათი ჩოვენითა

5. იყვნეს იერუსალცმს დამკვდრებულნი, კაცნი ღმრთის მოშიშნი ყოველთა გან თესლთა რომელნი არიან ცასა ქუეშე;

6. იყო რად ჯმად ესე, შეკრბა სიმრავლც ერისად და შეშფოთნეს რადმეთოვ ესმოდა თითოეულსა კაცადკაცადსა მათსა თვსი სიტყუად მათი და იტყოდეს რად იგინი;

7. განჰკრთეს ყოველნი, და დაუკვრდა ერთსა ერთისა თანა და იტყოდეს: ანუ ესერა ესე ყოველნი არიან რომელნი იტყვან გალილეველ?

8. და ვითარ ჩუენ გუესმის კაცადკაცადსა თვსი სიტყუად ჩუენი მათ გან, რომელნი ვართ?

9. სჰარნი და უუიკნი და ელამიტელნი და მკვდრნი შოვამდინარისანი ჰურასტანისანი და კაბადოკიასანი, პონტოდასანი და ასიასანი,

10. ფუსიგიადასანი და პანფილიადასანი, ევჰატისა ადგილისა ლუბიასანი კვრინცთ კერძონი, და მოსროვლნი ჰრომნი,

11. და მწირნი, კრეტელნი და არაბიელნი, გუესმის სიტყუად მათი ჩუენითა

5. ხოლო იყვნეს იერუსალჴმს დამკვდროებულნი¹ ჰურიანი, კაცნი ღმრთის მოშიშნი ყოველთა გან თესლთა რომელნი არიან ცასა ჴუეშე;

6. იყო რაჲ კმაჲ ესე, შეკრბა სიმრავლე ერისაჲ და შეშფოთნეს რაჲმეთუ ესმოდა³ თითოეულსა⁴ კაცადკაცადსა მათსა თჳსი სიტყუაჲ მათი იტყოდეს რაჲ იგინი;

7. განჰკრთეს ყოველნი, და დაუკვრდა ერთსაერთისა თანა და იტყოდეს: ანუ ესერა ესე ყოველნი არიანა რომელნი იტყვან გალილეველ?

8. და ვითარ ჩუენ გუესმისნ კაცადკაცადსა თჳსი სიტყუაჲ ჩუენი მათ გან, რომელნი ვართ?

9. პარსნი⁸ და უეიკნი და ელამიტელნი და მკვდრნი შოვამდინარისანი და ჰურიასტანისანი და კაბადუკიადსანი, პონტოდასანი¹⁰ და ასიადსანი,

10. ფრიგვიადსანი¹² და პამფვილიისანი,¹³ ეგვიპტისანი და ადგილისა ლუბიადსანი¹⁴ კვირინით კერძონი, და მოსრულნი ჰრომნი,

11. ჰურიანი და მწირნი, კრეტელნი და არაბიელნი, გუესმის¹⁵ იტყვან რაჲ ჩუენითა

5. ხოლო იყვნეს იერუსალჴმს დამკვდროებულ ჰურიანი, კაცნი ღმრთის მოშიშნი ყოველთა გან თესლთა რომელნი არიან ცასა ჴუეშე;

6. და იყო რაჲ კმაჲ ესე, შეკრბა² სიმრავლე ერისაჲ და შეშფოთნეს რაჲმეთუ ესმოდა თითოეულსა⁵ თჳსითა სიტყუათა მათითა იტყოდეს რაჲ იგინი;

7. განჰკრთეს ყოველნი, და დაუკვრდა ერთსაერთისა თანა და იტყოდეს: ანუ ყოველნი ესე რომელნი იტყვან გალილეველ არიანა?

8. და ვითარ ჩუენ გუესმის მათ გან თითოეულსა⁷ თჳსითა ენითა ჩუენითა, რომელსა შინა სობილ ვართ, რომელნი ვართ?

9. პარსნი და უეიკნი და⁹ ელამიტელნი და მკვდრნი შუამდინარისანი, ჰურიასტანისანი და კაბადუკიადსანი, და¹¹ პონტოდასანი და ასიადსანი,

10. ფრიგვიადსანი და პამფვილიისანი, ეგვიპტისანი და ადგილისა ლუბიისანი კვირინით კერძონი, და მოსრულნი ჰრომნი,

11. ჰურიანი და მწირნი, კრიტელნი და არაბიელნი, გუესმის იტყვან რაჲ ჩუენითა

¹დამკვდროებულ 129; ²შემოკრბა G; ³+მათ 115; ⁴თვითოეულსა 115; ⁵თვითოეულსა კაცადკაცადსა მათსა G; ⁶გუესმის 129; ⁷კაცადკაცადსა G; ⁸+და მიდნი 115; ⁹OM G; ¹⁰და პონტოდასანი 129; ¹¹OM G; ¹²ფრიგვიისანი 115; ¹³პამფვილიადსანი 115 129 (-იასანი 129); ¹⁴ლუბიისანი 78; ¹⁵გუესმის 129.

ენითა სიმდიდრეჲ ესე
ღმრთისაჲ.

12. განოკვრდებოდა
ყოველთა ერთსა ერთისა თანა
და იტყოდეს: რადმე ჰნებავს
ამათ ყოფად?

13. ხოლო სხოვანი
ეკიცხევდეს და იტყოდეს
ვითარმედ ტკბილითა
განსავსე არიან.

14. დადგა პეტრე შორის
ათერთმეტთა მათ და
აღიმაღლა კმაჲ თჳსი და
ეტყოდა მათ: კაცნო
ჰოვრიანო და ყოველნი
რომელნი დამკვდრებოვლ
ხართ იეროუსალჲჲს, ესე ცხად
იყავნ თქოვენ შორის და
ყოვრად იხოვენით სიტყოვანი
ჩემნი,

15. რადმეთოჲ არა ვითარ
თქოვენ ჰგონებთ ვითარმედ
ამათ სთრავს, რადმეთოჲ არს
უამი დღისა ამის მესამჲ;

16. ვითარმედ ესე არს
თქოვმოვლი იგი
წინაჲსწარმეტყოველისა მიერ
იოველისი:

17. და იყოს ამისა
შემდგომად, იტყვს ოვფალი
ღმერთი, მივჰფინო¹ სოვლისა
გან ჩემისა ყოველსა ზედა
ქორციელსა, და
წინაჲსწარმეტყოველებდენ
ძენი თქოვენნი და ასოვლნი
თქოვენნი ხილვასა იხილვიდენ,
და მოხოვცებოვლთა

ენითა სიმდიდრეჲ ესე
ღმრთისაჲ.

12. განოკვრდებოდა ერთი
ერთისა თანა და იტყოდეს:
რადმე ჰნებავს ამათ ყოფად?

13. ხოლო სხოვანი
ეკიცხევდეს და იტყოდეს
ვითარმედ ტკბილითა
განსავსე არიან.

14. დადგა პეტრე შორის
ათერთმეტთა მათ და
აღიმაღლა კმაჲ თჳსი და
ეტყოდა მათ: კაცნო ჰურიანო
და ყოველნი რომელნი
დამკვდრებულ ხართ
იეროუსალჲჲს, ესე ცხად იყავნ
თქოვენ და ყოვრად იხოვენით
სიტყუანი ჩემნი,

15. რადმეთოჲ არა ვითარ
თქოვენ ჰგონებთ ვითარმედ
ამათ სთრავს, რადმეთოჲ არს
უამი დღისა ამის მესამჲ;

16. ვითარმედ ესე არს
თქოვმოვლი იგი იოველ
წინაჲსწარმეტყოველისა მიერ:

17. და იყოს ამისა
შემდგომად, იტყვს უფალი
ღმერთი, მივჰფინო სოვლისა
გან ჩემისა ყოველსა ზედა
ქორციელსა, და
წინაჲსწარმეტყოველებდენ
ძენი თქოვენნი და ასოვლნი
თქოვენნი ხილვასა იხილვიდენ,
და მოხოვცებულთა

¹23 begins here.

ენითა დიდებასა ღმრთისასა.

12. ხოლო განჰკრთეს ყოველნი და გამოეძიენდეს ერთი ერთისა თანა და იტყოდეს: რადმე ჰნებავს ამათ¹ ყოფად?

13. ხოლო სხუანი ეკიცხევდეს და იტყოდეს ვითარმედ ტკბილითა განსავსე არიან.

14. ხოლო პეტრე დადგა შორის ათერთმეტთა მათ და აღიმაღლა კმად თვისი და ეტყოდა მათ: კაცნო ჰურიანო და ყოველნი რომელნი დამკვდრებულ ხართ იერუსალჴმს, ესე თქუენ და ცხად იყავნ და ყურად იხუენით⁴ სიტყუანი ჩემნი,

15. რადმეთუ არა ვითარ თქუენ ჰგონებთ ვითარმედ ამათ სთრავს, რადმეთუ არს უამი დღისა ამის მესამე⁵;

16. არამედ ესე არს თქუმული იგი იოველ⁶ წინადაწარმეტყუელისა მიერ:

17. და იყოს უკუანად სკნელთა დღეთა, იტყვს უფალი ღმერთი, მივჰფინო სულისა გან ჩემისა ყოველსა ზედა კორციელსა, და წინადაწარმეტყუელებდენ ძენი თქუენნი და ასულნი თქუენნი ხილვასა იხილვიდენ, და მოხუცებულთა

ენითა დიდებასა ღმრთისასა.

12. ხოლო განჰკრთეს ყოველნი და გამოეძიენდეს ერთი ერთისა თანა და იტყოდეს: რადმე ჰნებავს ამათ ყოფად?

13. ხოლო სხუანი ეკიცხევდეს და იტყოდეს² ვითარმედ ტკბილითა განსავსე არიან.

14. ხოლო პეტრე დადგა ათერთმეტთა თანა და³ აღიმაღლა კმად თვისი და ეტყოდა მათ: კაცნო ჰურიანო და ყოველნი რომელნი დამკვდრებულ ხართ იერუსალემს, ესე თქუენ და ცხად იყავნ და ყურად იხუენით სიტყუანი ჩემნი,

15. რადმეთუ არა ვითარ თქუენ ჰგონებთ ვითარმედ ამათ სთრავს, რადმეთუ არს უამი დღისა ამის მესამე;

16. არამედ ესე არს თქუმული იგი იოველ⁶ წინადაწარმეტყუელისა მიერ:

17. და იყოს უკუანად⁷ სკნელთა დღეთა, იტყვს უფალი,⁸ მივჰფინო სულისა გან ჩემისა ყოველსა ზედა კორციელსა, და წინადაწარმეტყუელებდენ ძენი თქუენნი და ასულნი თქუენნი და ჰაბუკნი თქუენნი ხილვასა იხილვიდენ, და მოხუცებულთა

¹ამას 78; ²ეტყოდეს G; ³ათერთმეტთა თანა და HI, შორის ათერთმეტთა მათ G; ⁴იხუენით 129; ⁵მესამე 78; ⁶იოველ 78 G; ⁷უკანად G; ⁸ღმერთი G.

თქოვენთა ჩოვენებით
განეცხადოს;

18. და მონათა ჩემდა ზედა
და მჭევალთა¹ მათ დღეთა
შინა მივჰფინო სოკლისა გან
ჩემისა, და

წინაღსწარმეტყოლებდენ;

19. და ვსცე ნიშებ ცათა
შინა და სასწაოვლ²
ქოვეყანასა ზედა სისხლი და
ცეცხლი და არმოკრი
კოვამლისად;

20. მზც გარდაიქცეს
ბნელად და მთოვარც³
სისხლად პირველ
მოსლვადმდე დღისა მის
ოვფლისადასა დიდისა და
განჩინებოვლისა;

21. და იყოს, ყოველმან
რომელმან ჰხადოს⁴ სახელსა
ოვფლისასა, ცნონდეს.

22. კაცნო ისრაიტელნო,
ისმინენით⁵ სიტყოვანი ჩემნი.⁶
ესე იესოვ ნაზარეველი, კაცი
განჩინებოვლი ღმერთისა მიერ
თქოვენდა მიმართ ძალითა
და ნიშებითა და
სასწაოვლებითა რომელი იგი
ქმნა მის მიერ ღმერთმან
შოკრის თქოვენსა, ვითარცა
ეგე თქოვენ ოვწყით,

23. ესე განჩინებოვლითა
ზრახვითა და
წინაღსწარცნობითა
ღმერთისადათა და განცემითა

თქუენთა ჩუენებით
განვეცხადო;

18. და მონათა ჩემდა ზედა
და მჭევალთა ჩემდა ზედა
მათ დღეთა შინა მივჰფინო
სულისა გან ჩემისა, და
წინაღსწარმეტყოლებდენ;

19. და ვსცე ნიშებ ცათა
შინა და სასწაულ ქუეყანასა
ზედა სისხლი და ცეცხლი და
არმოური კუამლისად;

20. მზც გარდაიქცეს
ბნელად და მთოვარც
სისხლად ვიდრე მოსლვადმდე
დღისა მის თვს უფელისადასა
დიდისა და განჩინებულისა;

21. და იყოს, ყოველმან
რომელმან ხადოს სახელსა
უფლისასა, ცნონდეს.

22. კაცნო ისრაიტელნო,
ისმინენით სიტყუანი. ესე
იესუ ნაზარეველი, კაცი
განჩინებოვლი ღმერთისა მიერ
თქუენდა მიმართ ძალითა და
ნიშებითა და სასწაულებითა
რომელი იგი ქმნა ღმერთმან
მის მიერ შოკრის თქუენსა,
ვითარცა ეგე თქუენ უწყით,

23. ესე განჩინებოვლითა
ზრახვითა და
წინაღსწარცნობითა
ღმერთისადათა განცემითა

¹ჩემთა 23; ²სასწაულებ 23;
23; ⁶OM 23.

³მთავარე 23; ⁴ხადოს 23; ⁵ისმინეთ

თქუენტთა ჩუენებით განვეცხადო;
 18. და მონათა ჩემდა ზედა და
 მკვევალთა ჩემთა ზედა მათ
 დღეთა შინა მივჰფინო სულსა გან
 ჩემსა, და
 წინაღსწარმეტყულებდენ;

19. და ვსცე ნიშებ ცათა შინა და
 სასწაულ ქუეყანასა ზედა სისხლი
 და ცეცხლი და არმური³
 კუამლისად;

20. მზე გარდაიქცეს ბნელად და
 მთოვარე სისხლად პირველ
 ვიდრე⁴ მოწევნადმდე დღისა მის
 უფლისა დიდისა და
 განჩინებულისა;

21. და იყოს, ყოველმან
 რომელმან ხადოს სახელსა
 უფლისასა, ცხონდეს.

22. კაცნო ისრაიტელნო,⁸
 ისმინენით სიტყუანი. ესე იესუ
 ნაზარეველი, კაცი განჩინებული
 ღმრთისა მიერ თქუენდა მიმართ
 ძალითა და ნიშებითა და
 სასწაულებითა რომელნი იგი ქმნა
 ღმერთმან მის მიერ შორის
 თქუენცა, ვითარცა ეგე თქუენ
 უწყით,

23. ესე განჩინებულითა
 ზრახვითა და წინაღსწარცნობითა
 ღმრთისადათა განცემითა

თქუენტთა ჩუენებით განვეცხადო;
 18. და მონათა ჩემდა ზედა და
 მკვევალთა ჩემთა ზედა მათ
 დღეთა შინა მივჰფინო სულსა გან
 ჩემისა, და
 წინაღსწარმეტყულებდენ;

19. და ვსცე ნიშებ¹ ცათა შინა
 და სასწაულ² ქუეყანასა ზედა
 სისხლი და ცეცხლი და აღმური
 კუამლისად;

20. მზე გარდაიქცეს ბნელად და
 მთოვარე სისხლად პირველ⁵
 მოწევნადმდე დღისა მის უფლისა
 დიდისა და საჩინოდსა;⁶

21. და იყოს, ყოველმან
 რომელმან ხადოს სახელსა
 უფლისასა, ცხონდეს.⁷

22. კაცნო ისრაჰტელნო,⁹
 ისმინენით სიტყუანი. ესე იესუ
 ნაზარეველი, კაცი განჩინებული
 ღმრთისა მიერ თქუენდა მიმართ¹⁰
 ძალითა და ნიშებითა და
 სასწაულებითა რომელნი იგი ქმნა
 ღმერთმან მის მიერ შორის
 თქუენცა, ვითარცა ეგე თქუენცა
 უწყით,

23. ესე განჩინებულითა
 ზრახვითა და წინაღსწარცნობითა
 ღმრთისადათა განცემითა

¹ნიშები G; ²სასწაული G; ³არმული 115; ⁴OM 129; ⁵+ვიდრე G;
⁶განჩინებულისა G; ⁷ცხოვნდეს G; ⁸ისრაჰტელნო 78;
⁹ისრაიტელნო G; ¹⁰მომართ G.

ქელთა¹ ოვრჩოვლოთადთა²
შემშქოვალეთ³ და მოჰკალთ.

24. რომელი ღმერთმან
აღადგინა, და დაჰქსნა⁴
სალმობანი სიკოვდილისანი,
რადმეთოვ ვერ შესაძლებელ
იყო დაყენებად მისი მის მიერ,

25. რადმეთოვ დავით იტყვს
მის თვს: წინაღსწარვხედევდ
ოვთალსა, წინაშე ჩემსა არს
მარადის, რადმეთოვ
მარჯოვლ ჩემსა არს, რადთა
არა შევიძრა;

26. ამის თვს განიხარა
გოვლმან ჩემმან, და იხარებდა
ენად ჩემი ოვფრომს,⁵
ქორცთაცა ჩემდა
დაიმკვდრონ სასოვებით;

27. რადმეთოვ არა
დაოვტეო სოვლი ჩემი
ქოჯონეთს, არცა ვსცე
წმიდასა შენსა ხილვად
განსახრწნელი;

28. მაოვწყენ მე, ოვთალო,⁶
გზანნი შენნი ცხორებისანი,
და აღმავსო მე სიხაროვლითა
პირისა შენისადთა.

29. კაცნო ძმანო, ჯერ არს
თქოვმად განცხადებოვლად
თქოვენდა მიმართ
მამათმთავრისა დავითის თვს
რადმეთოვ აღესროვლა და
დაეფლა, და საფლავი მისი
არს ჩოვენ შორის ვიდრე
დღენდელად დღედმდე;⁷

ქელითა ურჩელოთადთა
შემშქუალეთ და მოჰკალთ.

24. რომელი იგი ღმერთმან
აღადგინა, და დაჰქსნა
სალმობანი სიკუდილისანი,
რადმეთუ ვერ შესაძლებელ
იყო დაყენებად მისი,

25. რადმეთუ დავით იტყვს
მის თვს: წინაღსწარვხედენ
უფალსა, წინაშე ჩემსა არს
მარადის, რადმეთუ მარჯულ
ჩემსა არს, რადთა არა
შევიძრა;

26. ამის თვს განიხარა
გულმან ჩემმან, და ხალებდა
ენად ჩემი უფრომს,
ქორცთაცა ჩემდა
დაიმკვდრონ სასოვებით;

27. რადმეთუ არა დაუტეო
სული ჩემი ქოჯონეთს, და
არცა ვსცე წმიდასა შენსა
ხილვად განსახრწნელი;

28. მაუწყენ მე, უფალო,
გზანნი შენნი ცხორებისანი,
და აღმავსე მე სიხარულითა
პირისა შენისადთა.

29. კაცნო ძმანო, ჯერ არს
თქუმად განცხადებულად
თქუენდა მიმართ
მამათმთავრისა დავითის თვს
რადმეთუ აღესრულა, და
საფლავი მისი არს ჩუენ
შორის ვიდრე
მოდღენდელად დღედმდე;

¹ქელითა *23; ²ოვლმროთოთადთა 23; ³შემშქოვალთ 23; ⁴დაჰქსნა
23; ⁵ოვფრომს 22; ⁶OM 23; ⁷დღენდელად დღედმდე 22,
დღენდელად დღედმდე 23.

კელთა ურჩულოთადთა¹
მიიყვანეთ² შემსკუალეთ³ და
მოჰკალთ.

24.⁵ რომელი იგი ღმერთმან
ალადგინა, და დაჰქსნა
საღმობანი სიკუდილისანი,
რადმეთუ ვერ შესაძლებელ იყო
დაყენებაჲ მისი მის მიერ,

25. რადმეთუ დავით⁷ იტყვს მის
თვს: წინაღწარვხედევდ უფალსა,
წინაშე ჩემსა არს⁸ მარადის,
რადმეთუ მარჯულ ჩემსა არს,
რადთა არა შევიძრა;

26. ამის თვს განიხარა გულმან
ჩემმან, და გალობდა ენაჲ ჩემი
უფროდს, კორცთაცა ჩემდა
დაიმკვდრონ სასოებით;

27. რადმეთუ არა დაუტეო
სული ჩემი ჯოჯონეთს, და⁹ არცა
სცე წმიდასა შენსა ხილვად
განსახრწნელი;¹¹

28. მაუწყენ მე, უფალო, გზანი
ცხორებისანი,¹² და აღმავსო¹³ მე
სიხარულითა პირისა შენისადთა.¹⁴

29. კაცნო ძმანო, ჯერ არს¹⁵
თქუმაღ განცხადებულად
თქუენდა მიმართ მამათმთავრისა
დავითის თვს რადმეთუ
აღესრულა და დაეფლა, და
საფლავი მისი არს ჩუენ შორის
ვიდრე მოდღენდელად
დღედმდე;

კელთა უსჯულოთადთა მიიყვანეთ
და⁴ შემსკუალეთ და მოჰკალთ.

24. რომელი იგი ღმერთმან
ალადგინა, და დაჰქსნა
საღმობანი სიკუდილისანი,
რადმეთუ ვერ შესაძლებელ იყო
დაყენებაჲ მისი მის მიერ,

25. რადმეთუ დავით იტყვს მის
თვს: წინაღწარვხედევდ უფალსა,
წინაშე ჩემსა არს⁸ მარადის,
რადმეთუ მარჯულ ჩემსა არს,
რადთა არა შევიძრა;

26. ამის თვს განიხარა გულმან
ჩემმან, და გალობდა ენაჲ ჩემი
უფროდს, კორცთაცა ჩემდა
დაიმკვდრონ სასოებით;

27. რადმეთუ არა დაუტეო
სული ჩემი ჯოჯონეთს, და⁹ არცა
სცე¹⁰ წმიდასა შენსა ხილვად
განსახრწნელსა;¹¹

28. მაუწყენ მე, უფალო, გზანი
ცხორებისანი, და აღმავსო მე
სიხარულითა პირისა შენისადთა.

29. კაცნო ძმანო, ჯერ არს
თქუმაღ განცხადებულად¹⁶
თქუენდა მიმართ¹⁷
მამათმთავრისა დავითის თვს
რადმეთუ აღესრულა და დაეფლა,
და საფლავი მისი არს ჩუენ შორის
ვიდრე მოდღენდელად
დღედმდე;¹⁸

¹უსჯულოთადთა 129; ²მიიყვანეთ 78; ³შემსკუალედ; ⁴OM G; ⁵19
begins here; ⁶OM 19; ⁷OM 78, დავით *78; ⁸OM 19 129 G; ⁹OM 129
G; ¹⁰ჰსცე G; ¹¹განსახრწნელი 78 115 129 H, განსახრწნელსა 19 G I;
¹²ცხორებისანი 115; ¹³აღმავსე 78, აღმავსო *78; ¹⁴შენისათა 19 129;
¹⁵იყო 19; ¹⁶თქუმაღ განცხადებულად H I, განცხადებულად თქუმაღ
G; ¹⁷მიმართ G; ¹⁸დღედმდე I.

30. წინადასწარმეტყველო იყო და იცოდა რაამეთოვ ფიცით ეფოვცა მას ღმერთი ნაყოფისა გან მოვცლისა მისისა აღდგინებად ქრისტე და დაჯდომად საყდართა მისთა;

31. წინადასწაროვწყებდა და იტყოდა¹ აღდგომისა თვს ქრისტესისა, რაამეთოვ არა დაშთა სოვლი მისი ჯოჯობეთს, და არცა იხილიეს კორცთა მისთა განსარქოვნელი.

32. ესე იესოვ აღადგინა ღმერთმან, რომლისა თვს ჩოვენ ყოველნი მოწამე;

33. მარჯოვენითა ღმრთისადათა აღმალოდა, და აღთქოვმად სოვლისად მოილო მამისა გან, მოჰფინო ესე, თქოვენ² ჰხედავთ და გესმის;

34. რაამეთოვ არა დავით აღმალოდა ცად; იტყვს იგივე: ჰრქოვა ოვფალმან ოვფალსა ჩემსა: დაჯედ მარჯოვენით ჩემსა,

35. ვიდრემდე დავსხნე მტერნი შენნი ქოვეშე ფერკთა შენთა.

36. განცხადებოვლად ოვწყოდენ ყოველმან სახლმან ისრაჲლისამან რაამეთოვ ოვფალ და ცხებოვლ ყო იგი ღმერთმან, ესე იესოვ რომელი თქოვენ ჯოვარსაცოვთ.

30. წინადასწარმეტყუელი იყო და იცოდა რაამეთოვ ფიცით ეფუცა მას ღმერთი ნაყოფისა გან მუცლისა მისისა აღდგინებად ქრისტე;

31. წინადასწარუწყებდა და იტყოდა აღდგომისა თვს ქრისტესისა, რაამეთოვ არა დაუტეო სული მისი ჯოჯობეთს არცა იხილიეს კორცთა მისთა განსარქუნელი.

32. ესე იესო აღადგინა ღმერთმან, რომლისა თვს ჩუენ მოწამე;

33. მარჯუენითა მისითა აღამალოა, და აღთქუმად სულისად მოილო მამისა გან, და მოჰფინო რომელსა ესე, თქუენ ხედავთ და გესმის;

34. რაამეთოვ არა დავით ამალოდა ზეცად; იტყვს იგივე: ჰრქუა უფალმან უფალსა ჩემსა: დაჯედ მარჯუენით ჩემსა,

35. ვიდრეს დავსხნე მტერნი შენნი ქუეშე ფერკთა შენთა ესე.

36. განცხადებულად უწყოდენ ყოველმან სახლმან ისრაჲლისამან³ რაამეთოვ უფალ და ცხებულ ყო იგი ღმერთმან, ესე იესოვ რომელი თქუენ ჯუარსაცოვთ.

¹იტყოდა; ²რომელსა თქოვენ 23; ³ისრაჲლმან 20, ისრაჲლისამან *20.

30. წინადასწარმეტყუელი უკუე¹ იყო და იცოდა რაამეთუ ფიცით ეფუცა მას ღმერთი ნაყოფისა გან მუცლისა მისისა კორციელთა და აღდგინებად ქრისტე და დაჯდომად საყდართა მისთა;

31. წინადასწარიცოდა და იტყოდა აღდგომისა თვს ქრისტესისა,² რაამეთუ არა დაშთა სული მისი³ ჯოჯონხეთს, არცა კორცთა მისთა იხილეს განსახრწნელი.

32. ესე იესუ აღადგინა ღმერთმან, რომლისა ჩუენ ყოველნი მოწამე;

33. მარჯუენითა უკუე⁴ მისითა ამალოდა, და აღთქუმად სულისა წმიდისაჲ მოილო მამისა გან, მოჰფინო, რომელსა ესე თქუენ აწ ხედავთ⁵ და გესმის;

34. რაამეთუ არა დავით ამალოდა ზეცად ვითარცა; იტყვს იგივე: ჰრქუა უფალმან უფალსა ჩემსა: დაჯედ⁶ მარჯუენით ჩემსა,

35. ვიდრეს დავსხნე მტერნი შენნი ქუეშე ფერკთა შენთა.⁷

36. განცხადებულად უკუე⁸ უწყოდენ ყოველმან სახლმან ისრაჴლისამან რაამეთუ უფალ და ცნებულ ყო იგი ღმერთმან, ესე იესუ რომელი თქუენ ჯუარსაცუთ.

30. წინადასწარმეტყუელი უკუე იყო და იცოდა რაამეთუ ფიცით ეფუცა მას ღმერთი ნაყოფისა გან მუცლისა მისისა კორციელად აღდგინებად ქრისტე და დაჯდომად საყდართა მისთა;

31. წინადასწარიცოდა და იტყოდა აღდგომისა თვს ქრისტესისა, რაამეთუ არა დაშთა სული მისი ჯოჯონხეთს, არცა კორცთა მისთა იხილეს განსახრწნელი.

32. ესე იესუ აღადგინა ღმერთმან, რომლისა ჩუენ ყოველნი მოწამე;

33. მარჯუენითა უკუე მისითა ამალოდა, და აღთქუმად სულისა წმიდისაჲ მოილო მამისა გან, მოჰფინო, რომელსა ესე აწ თქუენ ხედავთ და გესმის;

34. რაამეთუ არა დავით ამალოდა ზეცად ვითარცა; იტყვს იგივე: ჰრქუა უფალმან უფალსა ჩემსა: დაჯედ მარჯუენით ჩემსა,

35. ვიდრესმდის დავსხნე მტერნი შენნი ქუეშე ფერკთა შენთა.

36. განცხადებულად უკუე უწყოდენ ყოველმან სახლმან ისრაჴლისამან რაამეთუ უფალ და ცნებულ ყო იგი ღმერთმან, ესე იესუ რომელი თქუენ ჯუარსაცვთ.⁹

¹უკუე 115 129; ²აღდგომისა თვს ქრისტესისა OM 19; ³ჩუენი 19; ⁴მარჯუენითა უკუე 129; ⁵ხედავთ 129; ⁶დასჯედ 19; ⁷pages containing 2:36-46 are missing from 19, which continues at 2:48; ⁸უკუე 115; ⁹ჯუარსაცუთ H.

37. ესმა რაჲ ესე, შეინანეს გოვლითა, და¹ ჰრქოვეს პეტრეს და სხოვანა მოციქოვლთა: და² რაჲმე ვყოთ, კაცნო ძმანო?

38. ხოლო პეტრე ჰრქოვა მათ: შეინანეთ, და ნათელიღენ კაცადკაცადმან თქოვენმან სახელისა ოვფლისა ჩოვენისა იესოჲ ქრისტჳსითა მისატევეებელად ცოდვათა თქოვენთა, და მოილოთ თქოვენ აღთქოვამა იგი სოვლისა წმიდისაჲ;

39. რაჲმეთოჲ თქოვენი არს აღთქოვამა და შეილთა თქოვენთაჲ და ყოველთა შორიელთაჲ რომელთა მოოჲწოდის ოვფალმან ღმერთმან ჩოვენმან.

40. და სხვთა სიტყვთა მრავლითა ოვწამებდა,³ ჰლოცვიდა მათ და ეტყოდა: განერენით ნათესავისა ამის გან დრკოვდასა.

41. ხოლო მათ მხიაროვლად შეიწყნარეს სიტყვთაჲ მისი, და ნათელიღეს მას მღესა შინა ვითარ სამათას ოდენ.

42. და იყვნეს განკრძალოვლ მოძლოვარებასა მას მოციქოვლთასა და ზიარებასა და კოვრთხევასა და ლოცვასა;

37. ესმა რაჲ ესე, შეინანეს გულითა, და ჰრქოვეს პეტრეს და სხოვანა მათ მოციქულთა: რაჲმე ვყოთ, კაცნო ძმანო?

38. ხოლო პეტრე ჰრქოვა მათ: შეინანეთ, და ნათელიღეთ კაცადკაცადმან თქოვენმან სახელისა უფლისა ჩოენისა იესო ქრისტჳსითა მისატევეებელად ცოდვათა თქოვენთა, და მოილოთ აღთქოვამა იგი სოვლისა წმიდისაჲ;

39. რაჲმეთოჲ თქოვენი არს აღთქოვამა და შეილთა თქოვენთაჲ და ყოველთა შორიელთაჲ რომელთა მოუწოდის უფალმან ღმერთმან ჩოენმან.

40. და სხოუათაცა სიტყუათა უწამებდა, ჰლოცვიდა მათ და ეტყოდა: განეშორენით ნათესავისა მის დრკოვდასა.გან.

41. ხოლო მათ მხიარულად შეიწყნარეს სიტყუაჲ მისი, და ნათელიღეს მას მღესა შინა ვითარ სამათასთა ოდენ.

42. და იყვნეს განკრძალოლ მოძლოვარებასა მას მოციქულთასა და ზიარებასა და კოვრთხევასა პურისასა და ლოცვასა;

¹OM 23; ²OM 23; ³ოვწამებდა 23.

37. ესმა რად ესე, შეინანეს გულითა, და ჰრჩუეს¹ პეტრეს და სხუანა მათ მოციქულთა: რადმე ვყოთ, კაცნო ძმანო?

38. ხოლო პეტრე ჰრჩუა მათ: შეინანეთ, და ნათელილენ² კაცადკაცადმან თქუენმან სანელისა უფლისა იესუ ქრისტესითა მისატევებელად ცოდვათა, და მოილოთ ნიჭი სულისა წმიდისაჲ;

39. რადმეთუ თქუენი არს ალთქუმაჲ და შვილთა თქუენთაჲ და ყოველთა შორიელთაჲ³ რაოდენთა მოუწოდის უფალმან ღმერთმან ჩუენმან.

40. და სხვათა ცა სიტყვთა მრავლითა უწამებდა, ჰლოცვიდა მათ და ეტყოდა: ცხონდით ნათესავისა ამის დრკუჲსა გან.

41. და რომელთა იგი სიხარულით შეიწყნარეს სიტყუაჲ მისი, ნათელილეს და შეეძინეს მას მღესა შინა სულნი ვითარ სამათასნი ოდენ.

42. და იყვნეს განკრძალულ მოძღუარებასა მას მოციქულთასა და ზიარებასა და კურთხევასა და განტენასა პურისასა და ლოცვასა;

37. ესმა რად ესე, შეინანეს გულითა, და ჰრჩუეს პეტრეს და სხუანა მათ მოციქულთა: რადმე ვყოთ, კაცნო ძმანო?

38. ხოლო პეტრე ჰრჩუა მათ: შეინანეთ, და ნათელილენ² კაცადკაცადმან თქუენმან სანელისა უფლისა იესუ ქრისტესითა მისატევებელად ცოდვათა, და მიილოთ ნიჭი სულისა წმიდისაჲ;

39. რადმეთუ თქუენი არს ალთქუმაჲ და შვილთა თქუენთაჲ და ყოველთა შორიელთაჲ რაოდენთა მოუწოდის უფალმან ღმერთმან ჩუენმან.

40. და სხვათა ცა მრავლითა სიტყვთა უწამებდა, და⁴ ჰლოცვიდა მათ და ეტყოდა: ცხონდით ნათესავისა ამის დრკუჲსა გან.

41. და რომელთა იგი სიხარულით შეიწყნარეს სიტყუაჲ მისი, ნათელილეს და შეეძინეს მას მღესა შინა სულნი ვითარ სამათასნი ოდენ.

42. და იყვნეს განკრძალულ მოძღუარებასა მას მოციქულთასა და ზიარებასა და განტენასა პურისასა და ლოცვასა;

¹თქუეს 115; ²ნათელილენ 129 GI, ნათელილეთ 78 H, ნათელილონ 115; ³შორიელთა 129; ⁴OM H.

43. იყო ყოველსა ზედა სოკლსა შიში მრავალი; ნიშები და სასწაოვლები მოციქოვლთა მიერ იქმნებოდა იეროკსალჴმს; შიში დიდი იყო მათ ყოველთა ზედა.
44. ყოველნივე² მორწმუნენი იყვნეს ერთბამად და აქოვნდა ყოველივე ზოგად;
45. დაბნებსა³ და მონაგებსა განჴყიდდეს და განოყოფდეს მას ყოველთა ვითარცა რაჲ ვის ოვქმდა.
46. დღითი დღედ განკრზალოვლ იყვნეს ტაძარსა მას შინა, აკოვრთხევდეს სახლმდაბრ პოვრსა, და მიიღებდეს საზრდელსა მხიაროვლითა და განმარტებოვლითა გოვლითა;
47. აქებდეს ღმერთსა და აქოვნდა მადლი ყოვლისა მიმართ ერისა.
48. ხოლო ოვთავლი შესძინებდა ცხორებოვლთა მათ ოვთვროდს დღითი დღედ ეკლესიასა.

43. იყო ყოველსა ზედა¹ სულსა შიში მრავალი; ნიშები და სასწაულები მოციქულთა მიერ იქმნებოდა იეროკსალჴმს; შიში დიდი იყო მათ ყოველთა ზედა.
44. ყოველთავე მორწმუნენი იყვნეს ერთბამად და აქუნდა ყოველივე ზოგად;
45. და დაბნებსა და აგარალებსა და მონაგებსა განჴყიდდეს და განუყოფდეს მას ყოველთა ვითარცა ვის რაჲ უქმდა.
46. დღითი დღედ განკრზალოვლ იყვნეს ტაძარსა მას შინა, აკურთხევდეს სახლმდაბრ პურსა, მიიღებდეს საზრდელსა მხიარულითა და განმარტებულითა გულითა;
47. აქებდეს ღმერთსა და აქუნდა მადლი ყოვლისა მიმართ ერისა.
48. ხოლო უთავლი შესძინებდა დღითი დღედ ეკლესიასა.

¹OM 20, ზედა *20; ²ყოველი 20, ყოველივე *20; ³და დაბნებსა 20.

43. და იყო ყოველსა ზედა სულსა შიში, და მრავალი ნიშები და სასწაულები მოციქულთა მიერ იქმნებოდა.

44. და¹ ყოველნივე მორწმუნენი იყვნეს ერთბამად და აქუნდა ყოველივე ზოგად;

45. და დაბნებსა და მონაგებსა განჰყიდდეს და განუყოფდეს მას ყოველთა ვითარცა ვის რაჲ უკმდა.

46. და² დღითი დღედ³ განკრზალოულ იყვნეს ტაძარსა მას შინა, აკურთხევდეს⁴ სახლმდაბრ პურსა, მიიღებდეს საზრდელსა მხიარულითა და⁵ განმარტებულითა გულითა;

47. აქებდეს ღმერთსა და აქუნდა მადლი ყოვლისა მიმართ ერისა.

48.⁶ ხოლო უფალი⁷ შესძინებდა ცხოვნებულთა დღითი დღედ⁸ ეკლესიასა.

43. და იყო ყოველსა ზედა სულსა შიში, და მრავალი ნიშები და სასწაულები მოციქულთა მიერ იქმნებოდა.

44. და ყოველნივე მორწმუნენი იყვნეს ერთბამად და აქუნდა ყოველივე ზოგად;

45. და დაბნებსა და მონაგებსა განჰყიდდეს და განუყოფდეს მას ყოველთა ვითარცა ვის რაჲ უკმდა.

46. დღითი დღედ³ განკრზალოულ იყვნეს ტაძარსა მას შინა, განიტეხდეს⁴ სახლმდაბრ პურსა, მიიღებდეს საზრდელსა მხიარულებით და სიწრფოვებითა გულისაჲთა;

47. აქებდეს და ჰმადლობდეს ღმერთსა და აქუნდა მადლი ყოვლისა მიმართ ერისა.

48. ხოლო უფალი შესძინებდა დღითი დღე ცხოვნებულთა⁹ ეკლესიასა.

¹OM 19; ²OM 78; ³დღე 129 G; ⁴აკურთხევდეს 78 129 G, ახევდეს 115, განიტეხდეს H I; ⁵OM 78; ⁶19 begins again here; ⁷OM 129; ⁸დღე 19 115; ⁹დღითი დღე ცხოვნებულთა H I, ცხოვრებულთა დღითი დღე G.

Chapter Three

Sinai

ბ

1. პეტრე და იოვანე აღვიდოდეს ტაძარსა მას უამსა ოდენ ლოცვისასა ცხრა უამს;

2. და კაცი ვინმე იყო,¹ მკელობელი მოვცლით გან დედისადო იყო, აღიკიდიან, რომელი დასჯან დღითი დღედ კართა თანა ტაძრისათა რომელსა ერქოვა შოვენეირ, თხოვად ქველისსაქმარისა² შემავალთა გან ტაძრად;

3. რომელმან იხილნა³ პეტრე და იოვანე შერადვიდოდეს ტაძრად, ითხოვდა ქველისსაქმარსა მათ გან;

4. მიხედა მას პეტრე⁴ იოვანეცით ოვრით და⁵ ჰრქოვა: მოიხილე ჩოვენდა;

5. ხოლო იგი ხედვიდა მათ და ელოდა მოღებად რასმე მათ გან;

6. ჰრქოვა მას პეტრე; ოქროდ და ვეცხლი⁷ არა მაქოვს ჩოვენ;⁸ ხოლო რომელი მაქოვს გცეთ⁹ შენ:

1. პეტრე და იოვანე აღვიდოდეს ტაძარსა მას უამსა ოდენ ლოცვისასა ცხრადა უამს;

2. და კაცი ვინმე იყო, მკელობელი დედის მუცლით გან თჯსით რომელი იგი, აღიკიდიან, და დასჯან დღითი დღედ ბქეთა თანა მის ტაძრისათა რომელთა ჰრქვან შუენეირ, თხოვად ქველისსაქმისა შემავალთა გან ტაძრად;

3. რომელმან იხილა პეტრე და იოვანე შერადვიდეს ტაძრად, ითხოვდა ქველისსაქმესა მათ გან;

4. მიხედა მას პეტრე იოვანე ურით და ჰრქუა: მოიხილე ჩუენდა;

5. ხოლო იგი ხედვიდა მათ და ელოდა მოღებად რასმე მათ გან;

6. ჰრქუა მას პეტრე... ვეცხლი და ოქროდ არა მაქვს ჩუენ; ხოლო რომელი მაქუს გცეთ შენ:

¹OM 23; ²ქველისსაქმრისა 23; ³იხილა 23; ⁴მას პეტრე 22, პეტრე მას 23; ⁵ჩრადმეთოვ 23; ⁶რადსმე 23; ⁷ოქროდ და ვეცხლი 22, ვეცხლი და ოქროდ 23; ⁸მე 23; ⁹გცე 23.

Chapter Three

ბ

1. პეტრე და იოვანე აღვიდოდეს ტაძარსა მას უამსა ოდენ ლოცვისასა ცხრა¹ უამს;

2. და კაცი ვინმე იყო, მკელობელი დედის მუცლით გან თვისით, რომელი იგი აღიკიდიან, და დასჯან დლითი დღედ ბქეთა თანა მის ტაძრისათა რომელთა ერქუა შუენიერ, თხოვად ქველისსაქმისა შემავალთა გან ტაძრად;

3. რომელმან იხილნა² პეტრე და იოვანე შერადვიდოდეს ტაძრად,³ და ითხოვდა ქველისსაქმესა მათ გან;

4. მიხედა⁴ მას პეტრე იოვანეთ ურთ და ჰრქუა: მოიხილე ჩუენდა;

5. ხოლო იგი ხედვიდა მათ და ელოდა მოღებად რასმე მათ გან;

6. ჰრქუა მას პეტრე: ვეცხლი და ოქროდ⁷ არა მაქუს ჩუენ; ხოლო რომელი მაქუს გცეთ შენ:

დ

1. პეტრე და იოვანე აღვიდოდეს ტაძარსა მას უამსა ოდენ ლოცვისასა ცხრა უამს;

2. და კაცი ვინმე იყო, მკელობელი დედის მუცლით გან თვისით, რომელი იგი აღიკიდიან, და დასჯან დლითი დღედ ბქეთა თანა მის ტაძრისათა რომელთა ერქუა შუენიერ, თხოად ქველისსაქმისა შემავალთა გან ტაძრად;

3. რომელმან იხილა² პეტრე და იოვანე შერადვიდოდეს ტაძრად, და ითხოვდა ქველისსაქმესა მათ გან;

4. მიხედა⁴ მას პეტრე იოვანეთ ურთ და ჰრქუა: მოიხილე ჩუენდა;

5. ხოლო იგი ხედვიდა⁵ მათ და მოელოდა მოღებად რასმე მათ გან;

6. ჰრქუა მას პეტრე: ვეცხლი და ოქროდ არა მაქუს ჩუენ; ხოლო რომელი მაქუს გცეთ შენ:

¹ცხრა 129; ²იხილნა 78 G, იხილნა რა 129, იხილა 115 H I;
³რომელმან... ტაძრად OM 19; ⁴მიხედა 19 G; ⁵ხედვიდა G;
⁶ოქროდ და ვეცხლი 129.

სახელითა იესოჲ ქრისტჳს
ნაზარეველისადთა აღდეგ და
ვიდოდდა;

7. და ოჲპყრა კელი
მარჯოჲენს¹ მისი, აღადგინა
იგი; მეყსეოჲლად
განოჲმტკიცენეს² ფერჲნი³
მისნი და კოჲნი;

8. და აღდგა⁴ და ვიდოდა⁵
და შევიდა მათ თანა ტაძარსა
მას, ვიდოდდა და ხლდებოდა
და აქებდა ღმერთსა.

9. და იხილა იგი ყოველმან
ერმან, ვიდოდდა იგი და
აქებდა ღმერთსა;

10. იცოდეს იგი რადმეთოჲ
ესე არს რომელი იგი ზინ⁶
ქველისსაქმარისა⁷ თჳს⁸ ბჲეთა
ზედა შოჲენიერთა
ტაძრისათა; და აივსნეს იგინი
შიშითა და საკჲრველებითა
რომელი იგი იქმნა მის ზედა.

11. და ვითარ ეპყრა მას
პეტრე და იოჲანე,⁹
შეკრებებოდა ყოველი ერი
მათა სტოჲასა მას რომელსა
ჰრჲჲან სოლომონისი
საკჲრველისა მის თჳს.

12. ვითარცა იხილა პეტრე,
ჰრჲჲოჲა ერსა მას: კაცნო
ისრაილელნო, რადსა გიკჲრს
ამას ზედა, ანოჲ ჩოჲენ რადსა

სახელითა იესო ქრისტჳს
ნაზარეველისადთა აღდეგ და
ვიდოდდა;

7. და უპყრა კელი
მარჯოჲენს მისი, და აღადგინა;
მეყსეოჲლად და განოჲმტკიცენეს
ფერჲნი მისნი და კოჲნი;

8. და ახლდა და აღდგა და
ვიდოდდა და შევიდა მათ თანა
ტაძარსა მას, ვიდოდდა და
ხლდებოდა და აქებდა
ღმერთსა.

9. და იხილა იგი ყოველმან
ერმან, ვიდოდდა რად იგი და
აქებდა ღმერთსა;

10. იცოდეს იგი რადმეთო
ესე არს რომელი იგი
ქველისსაქმარისა ზინ ბჲეთა
შოჲენიერთა ტაძრისათა; და
აივსნეს იგინი შიშითა და
საკჲრველებითა რომელი იგი
იქმნა მის ზედა.

11. და ვითარ ეპყრა მას
პეტრე და იოჲანე,
შეკრებებოდა ყოველი ერი
მათა სტოჲასა მას რომელსა
ჰრჲჲან სოლომონისი
საკჲრველებისა მის თჳს.

12. ვითარცა იხილა პეტრე,
ჰრჲჲოჲა ერსა მას: კაცნო
ისრაილელნო, რად გიკჲრს
ამას ზედა, ანუ ჩოჲენ რადსა

¹მარჯოჲენად 23; ²განოჲმტკიცენეს 23; ³ფერჲნი 23; ⁴ახლდა 23;
⁵გარდავიდოდდა 23; ⁶OM 23; ⁷ქველისსაქმარისა 23; ⁸+ზინ 23; ⁹მას
პეტრე და იოჲანე 23, პეტრეს განკოჲრნებოჲლი იგი written over erasure in
22.

სახელითა იესუ ქრისტე
ნაზარეველისადთა აღდევ და
ვიდოდა;

7. და უპყრა კელი მარჯუნე
მისი, და აღადგინა; და
მეყსეულად განუმტკიცნეს ფერქნი
მისნი და კოქნი;

8. და ზღდომით აღდგა და
ვიდოდა და შევიდა მათ თანა
ტაძარსა მას, და ვიდოდა და
ზღდებოდა და აქებდა ღმერთსა.

9.¹ და იხილა იგი² ყოველმან
ერმან, ვიდოდა იგი და აქებდა
ღმერთსა;

10. იცოდეს იგი რადმეთუ იგი
იყო რომელი ქველისაქმისა თვს
ზინ ბქეთა თანა შუენიერთა
ტაძრისათა; და აღივსნეს³ იგინი
შიშითა და საკვრველებითა
რომელი იგი იქმნა მის ზედა.

11. და ვითარ იგი ეპყრა
განკურნებულსა მას მკელობელსა
პეტრე და იოჰანე, შეკრებოდა
მათ და⁴ ყოველი ერი სტოასა მას
რომელსა ჰრქვან სოლომონისი
საკვრველებისა მის თვს.

12. ვითარცა იხილა პეტრე,
ჰრქუა ერსა მას: კაცნო
ისრაიტელნო, რადსა გიკვრს ამას
ზედა, ანუ ჩუენ რადსა

სახელითა იესუ ქრისტე
ნაზარეველისადთა აღდევ და
ვიდოდა;

7. და უპყრა კელი მარჯუნე
მისი, და აღადგინა; და
მეყსეულად განუმტკიცნეს ფერქნი
მისნი და კოქნი;

8. და ზღდომით აღდგა და
ვიდოდა და შევიდა მათ თანა
ტაძარსა მას, და ვიდოდა და
ზღდებოდა და აქებდა ღმერთსა.

9. და იხილა იგი ყოველმან
ერმან, ვიდოდა იგი და აქებდა
ღმერთსა;

10. იცოდეს იგი რადმეთუ იგი
იყო რომელი ქველისაქმისა თვს
ზინ ბქეთა თანა შუენიერთა
ტაძრისათა; და აღივსნეს იგინი
შიშითა და საკვრველებითა
რომელი იგი იქმნა მის ზედა.

11. და ვითარ იგი ეპყრა
განკურნებულსა მას მკელობელსა
პეტრე და იოჰანე, შეკრებოდა
მათ და ყოველი ერი სტოვასა მას
რომელსა ჰრქვან სოლომონისი
საკვრველებისა მის თვს.

12. ვითარცა იხილა პეტრე,
ჰრქუა ერსა მას: კაცნო
ისრაიტელნო, რადსა გიკვრს ამას
ზედა, ანუ ჩუენ რადსა

¹In 115, verse 9 is written in small script between the lines; ²OM 115, რად 78;
³აივსნეს 78; ⁴მათ და 78 19 129, მათა 115.

მხედრად ვითარცა თვისითა
ძალითა გინა ღმერთის
მსახურებითა გვყოფიეს
სლვაჲ ეგე მაგისი?

13. ღმერთმან აბრაჰამისმან
და ღმერთმან ისაკისმან და
ღმერთმან და იაკობისმან და
ღმერთმან მამათა ჩოვენთამან
ადიდა ძქ თვისი იესოჲ,¹
რომელი თქოვენ მიეცით და
ოვეარჰყავთ წინაშე
პილატჳსა, რომელმან საჯა
განტევებაჲ მისი;

14. ხოლო თქოვენ წმიდაჲ
იგი და მართალი ოვეარჰყავთ,
და გამოითხოვეთ კაცი იგი
კაცის მკლველი;

15. ხოლო წინამძღოვარი
იგი ცხორებისაჲ მოჰკალთ,
რომელი ღმერთმან აღადგინა
მკვდრეთით, რომლისა
ჩოვენ ვართ მოწამე;

16. და სარწმუნოებითა
სახელისა მისისაჲთა,
რომელსა ამას ხედავთ და
იცით განამტკიცა სახელმან
მისმან, და სარწმუნოებამან²
მის მიერმან მოსცა მას
სიცოცხლჳ წინაშე თქოვენ
ყოველთა.

17. და აწ ოვწყით, ძმანო,
რადმეთოჲ ოვმეცრებით
ჰქმენით, ვითარცა იგი
მთავართა თქოვენთა.

18. ხოლო რომელი იგი
ღმერთმან წინადსწარალ-
ოვთქოვა პირითა ყოველთა

გუხედრად ვითარცა თვისითა
ძალითა გინა ღმერთის
მსახურებითა გვყოფიეს
სლვაჲ მაგისი?

13. ღმერთმან აბრაჰამისმან
ღმერთმან ისაკისმან და
ღმერთმან და იაკობისმან და
ღმერთმან მამათა ჩოვენთამან
ადიდა ძქ თვისი იესო,
რომელი თქოვენ მიეცით და
უარჰყავთ წინაშე პილატესა,
რომელმან საჯა განტევებაჲ
მისი;

14. ხოლო თქოვენ წმიდაჲ
იგი და მართალი უარჰყავთ,
და გამოითხოვეთ კაცი იგი
კაცის მკლველი;

15. ხოლო წინამძღოვარი
იგი ცხორებისაჲ მოჰკალთ,
რომელი ღმერთმან აღადგინა
მკვდრეთით, რომლისა ვართ
ჩოვენ მოწამე;

16. და სარწმუნოებითა
სახელისა მისისაჲთა,
რომელსა ამას ხედავთ და
იცით განამტკიცა სახელმან
მისმან, და სარწმუნოებამან
მის მიერმან მოსცა მას
სიცოცხლჳ წინაშე თქოვენ
ყოველთა.

17. და აწ მე უწყით, ძმანო,
რადმეთოუ უმეცრებით
ჰქმენით, ვითარცა იგი
მთავართა თქოვენთა.

18. ხოლო რომელი იგი
ღმერთმან³ წინადსწარალ-
უთქოვა პირითა ყოველთა

¹OM 23; ²სარწმუნოვებამან 23;

³OM 20, ღმერთმან *20.

გუხედავთ ვითარცა თვსითა
ძალითა გინა ღმრთის
მსახურებითამცა გუექმნა სლვად
მაგისი?

13. ღმერთმან აბრაჰამისმან³ და
ისაკისმან⁴ და იაკობისმან,
ღმერთმან მამათა ჩუენთამან
ადიდა ძე თვსი იესუ, რომელი
თქუენ მიეცით და უვარჰყავთ⁵
წინაშე პილატესსა,⁶ რომელმან
საჯა განტევებად მისი;

14. ხოლო თქუენ წმიდად იგი და
მართალი უვარჰყავთ, და
ითხოვეთ⁷ კაცი იგი კაცის მკლველი
მიმადლებად თქუენდა;

15. ხოლო წინამძღუარნი იგი
ცხოვრებისად მოჰკალთ, რომელი
ღმერთმან აღადგინა მკუდრეთით,
რომლისა ვართ ჩუენ მოწამე;

16. და სარწმუნოებითა სახელისა
მისისადთა ამას რომელსა
ხედავთ და იცით განამტკიცა
სახელმან¹² მისმან, და
სარწმუნოებამან მის მიერმან
მოსცა მას სიცოცხლე ესე წინაშე
თქუენ ყოველთა.

17. და აწ უწყი, ძმანო, რადმეთუ
უმეცრებით ჰქმენით, ვითარცა იგი
მთავართა თქუენთა.

18. ხოლო ღმერთმან რომელი
იგი წინადასწარაღუთქუა პირითა
ყოველთა

გუხედავთ ვითარცა თვსითა
ძალითა ანუ¹ ღმრთის
მსახურებითა² გუექმნა სლვად
მაგისი?

13. ღმერთმან აბრაჰამისმან და
ისაკისმან და იაკობისმან,
ღმერთმან მამათა ჩუენთამან
ადიდა ძე თვსი იესუ, რომელი
თქუენ მიეცით და უვარჰყავთ
წინაშე პილატესსა, რომელმან საჯა
განტევებად მისი;

14. ხოლო თქუენ წმიდად იგი და
მართალი უვარჰყავთ, და
ითხოვეთ⁷ კაცი იგი კაცის მკლველი
მიმადლებად თქუენდა;

15. ხოლო დასაბამი⁸
ცხოვრებისად მოჰკალთ, რომელი⁹
ღმერთმან აღადგინა მკუდრეთით,
რომლისა ვართ ჩუენ მოწამე;

16. და სარწმუნოებითა სახელისა
მისისადთა ამას რომელსა¹⁰
ხედავთ¹¹ და იცით განამტკიცა
სახელმან მისმან, და
სარწმუნოებამან მის მიერმან
მოსცა მას სიცოცხლე ესე წინაშე
თქუენ ყოველთა.

17. და აწ უწყი,¹³ ძმანო,
რადმეთუ უმეცრებით ჰქმენით,
ვითარცა იგი მთავართა თქუენთა.

18. ხოლო ღმერთმან რომელი
იგი წინადასწარაღუთქუა პირითა¹⁴

¹გინა G; ²მსახურებითამცა G; ³აბრაამისმან 115; ⁴A page of 129 ends here, with the next page of the manuscript beginning at 4:31; ⁵უვარჰყავთ 78; ⁶პილატესა 78, პილატესსა *78 19 115; ⁷ითხოვეთ 115 H I, ითხოვეთ 78 19, გამოითხოვეთ G; ⁸წინამძღუარნი იგი G; ⁹+იგი G; ¹⁰ამას რომელსა 78 19 115 H I, რომელსა ამას G; ¹¹ხედავთ G; ¹²+წმიდამან 19; ¹³უწყით G; ¹⁴+ყოველთა G.

წინადასწარმეტყველთა მისთა
მიერ, ვნებად ცხებოვლისა
მისისაჲ, აღასროვლა ესრცთ;

19. აწ ოვკოვჲ შეინანეთ და
მოიქეცით, რაჲთა აღიკოცნენ
ცოდვანი თქოვენნი,

20. რაჲთა, რაჲჲამს მოიწინენ
უამნი განსოვენებისანი პირისა
გან ოვფლისა, და მოავლინოს
რომელსა იგი კელი შეჰყავთ
თქოვენ, ქრისტჲ იესოჲ,¹

21. რომელი იგი² ზეცით ჰერ
არს შეწყნარებად ვიდრე
უამადმდე კოვალად გებისა
ყოველთა რომელთა იტყოდა
ღმერთი პირითა წმიდითა
წინადასწარმეტყველთა
მისთაჲთა.

22. მოსე თქოვა რაჲმეთოვ...
წინადასწარმეტყველი
აღგიდგინოს თქოვენ
ოვფალმან ღმერთმან
თქოვენმან ძმათა გან
თქოვენთა ვითარცა ესე მე;
მისი ისმინეთ ყოვლისა ებრ
რომელსა გეტყოდის თქოვენ;

23. და იყოს ყოველმან
სოვლმან რომელმან არა
ისმინოს მის
წინადასწარმეტყველისაჲ
მოისპოს სოვლი იგი ერისა გან
მისისა.

24. და ყოველნივე
წინადასწარმეტყველნი
სამოველისით³ გან და
შემდგომითი შემდგომად

წინადასწარმეტყველთა მისთა
მიერ, ვნებად ცხებულისა
მისისაჲ, აღასროლა ესრეთ;

19. აწ უკუე შეინანეთ და
მოიქეცით, რაჲ აღიკოცნენ
ცოდვანი თქუენნი,

20. რაჲთა, რაჲჲამს მოიწინენ
უამნი განსუენებისანი პირისა
გან უფლისა, და მოავლინოს
რომელსა კელი შეჰყავთ
თქუენ, ქრისტე იესუ,

21. რომელსა იგი ზეცით ჰერ
არს შეწყნარებად ვიდრე
უამადმდე კუალად გებისა
ყოველთა რომელთა იტყოდა
ღმერთი პირითა ყოველთა
წმიდითა
წინადასწარმეტყველთა
მისთაჲთა.

22. მოსე თქუა ვითარმედ
წინადასწარმეტყველი
აღგიდგინოს თქუენ უფალმან
ღმერთმან თქუენმან ძმათა
გან თქუენთა ვითარცა ესე მე;
მისი ისმინეთ ყოვლისა მის
ებრ რომელსა გეტყოდის
თქუენ;

23. და იყოს ყოველმან
სულმან რომელმან არა
ისმინოს მის
წინადასწარმეტყველისაჲ
მოისპოს სული იგი ერისა გან
თვსისა.

24. და ყოველნივე
წინადასწარმეტყველნი
სამოველისით გან და
შემდგომითი შემდგომად

¹იესოჲ 23; ²OM 23, იგი *23;

³სამოველისით 23.

წინადასწარმეტყუელთა მისთადათა,
ვნებად ქრისტესი, აღასრულა
ესრეთ;

19. შეინანეთ უკუე და
მოიქეცით, რადათა აღიკოცნენ
ცოდვანი თქუენნი,

20. რადათა, რაუამს მოიწინენ
უამნი განსუენებისანი პირისა გან
უფლისა, და მოავლინოს რომელსა
იგი კელი შეჰყავთ თქუენ, ქრისტე
იესუ,

21. რომლისა იგი ჯერ არს
ზეცათა² შეწყნარებად ვიდრე
უამადმდე კუალად გებისა
ყოველთა რომელთა იტყოდა
ღმერთი საუკუნით გან პირითა
ყოველთა წმიდითა
წინადასწარმეტყუელთა მისთადათა.

22. რაამეთუ მოსე თქუა მამათა
მიმართ ვითარმედ;
წინადასწარმეტყუელი აღგიდგინოს
თქუენ უფალმან ღმერთმან ძმათა
გან თქუენთა ვითარცა ესე მე;
მისი⁴ ისმინეთ ყოვლისა მის ებრ
რომელსა გეტყოდის თქუნ;

23. და იყოს ყოველმან სულმან
რომელმან არა ისმინოს მის⁶
წინადასწარმეტყუელისადა მოისპოს
იგი ერისა გან.

24. და ყოველნი
წინადასწარმეტყუელნი
სამოელისით გან და შემდგომითი
შემდგომად

წინადასწარმეტყუელთა მისთადათა,
ვნებად ქრისტესი, აღასრულა
ესრეთ;

19. შეინანეთ უკუე და
მოიქეცით, რადათა აღიკოცნენ
ცოდვანი თქუენნი,

20. რადათა, რაუამს მოიწინენ
უამნი განსუენებისანი პირისა გან
უფლისა, და მოავლინოს რომელსა
იგი კელი შეჰყავთ თქუენ, ქრისტე
იესუ,

21. რომლისადა¹ იგი ჯერ არს
ზეცათა შეწყნარებად ვიდრე
უამადმდე კუალად გებისა
ყოველთა რომელთა იტყოდა
ღმერთი საუკუნით გან პირითა
ყოველთა წინადასწარმეტყუელთა
მისთადათა.

22. რაამეთუ მოსე თქუა მამათა
მიმართ ვითარმედ;
წინადასწარმეტყუელი აღგიდგინოს
თქუენ³ უფალმან ღმერთმან ძმათა
გან თქუენთა ვითარცა ესე მე; მისი
ისმინეთ ყოვლისა მის ებრ
რომელსა გეტყოდის თქუნ;

23. და იყოს ყოველმან სულმან⁵
რომელმან არა ისმინოს მის
წინადასწარმეტყუელისადა მოისპოს
იგი ერისა გან.

24. და ყოველნი
წინადასწარმეტყუელნი
სამოელისით გან და შემდგომითი
შემდგომად

¹რომლისა G; ²ზეშთა 115; ³OM G; ⁴მის 115; ⁵OM G; ⁶მისი 115.

რავდენნი იტყოდეს, და
წინაღწაროვთხრობდეს
დღეთა ამათ;¹

25. რადმეთოვ თქოვენ ხართ
შვილნი
წინაღწარმეტყოველთანი და
ალოთქომისანი რომელი იგი
ალოვთქოვა ღმერთმან
მამათა თქოვენდა და ჰრქოვა
აბრაჰამსა ვითარმედ:
ნათესავისა შენისა მიმართ
იკოვრთხეოდინ² ყოველნი
ნათესავნი ქოვეყანისანი.

26. თქოვენ პირველად
ალოგიდგინა³ ძქ თვისი იესოვ
და მოავლინა
მაკოვრთხეველად თქოვენდა,
რადთა მოიქცეთ
კაცადკაცადი ოკვეთოვრებისა
გან თქოვენისა.

რავდენნი იტყოდეს, და
წინაღწაროვთხრობდეს
დღეთა მათ;

25. რადმეთოვ თქუენ ხართ
შვილნი
წინაღწარმეტყოველთანი და
ალოთქომისანი რომელი იგი
ალოვთქუა ღმერთმან მამათა
თქუენდა და ჰრქუა აბრაჰამს
ვითარმედ: ნათესავისა შენისა
მიმართ იკურთხეოდინ
ყოველნი ნათესავნი
ქუეყანისანი.

26. თქუენ პირველად
ალოგიდგინა ღმერთმან ძქ
თვისი იესო და მოავლინა
მაკურთხეველად თქუენდა,
რადთა მოიქცეთ
კაცადკაცადი უკეთოვრებისა
გან თქუენისა.

Chapter Four

1. და ვითარცა ეტყოდეს⁴ იგინი
ერსა მას, მოიწინეს მათ ზედა
მლოდელი იგი და ერისთავი იგი
ტაძრისად მის და სადოკვეველნი,

2. ღმობილნი⁵ სწავლისა მის თვის
ერისა და მითხრობისა მის თვის
იესოვას მიერ აღდგომისა თვის
მკოვლართადასა;

1. და ვითარცა ეტყოდეს იგინი
ერსა მას, მოიწინეს მათ ზედა
მლოდელი იგი და ერისთავი იგი
ტაძრისად მის და სადოკვეველნი,

2. ღმობირნი სწავლისა მის თვის
ერისა და მითხრობისა მის თვის
იესოვას მიერ აღდგომისა
მკუდართადასა;

¹მათ 23; ²იკოვრთხეოდეოდინ 23; ³ალოგინა 23; ⁴+რად *22;
⁵ღმობიერნი 23.

რავდენნი¹ იტყოდეს, და წინადაწარუთხრობდეს დღეთა ამათ;

25. რადმეთუ თქუნ ხართ შვილნი წინადაწარმეტყუელთანი და აღთქუმისანი რომელი იგი აღუთქუა ღმერთმან მამათა ჩუენთა და ჰრქუა აბრაჰამს² ვითარმედ: ნათესავისა შენისა მიმართ იკურთხეოდინ³ ყოველნი ტომნი ქუეყანისანი.

26. თქუნ პირველად აღგიდგინა ღმერთმან ძე თვისი იესუ რომელი იგი მოავლინა მაკურთხეველად თქუნდა, რადთა მოიქცეთ კაცადკაცადი უკეთურებისა გან თქუნისა.

რავდენნი იტყოდეს, და წინადაწარუთხრობდეს დღეთა ამათ;

25. რადმეთუ თქუნ ხართ შვილნი წინადაწარმეტყუელთანი და აღთქუმისანი რომელი იგი აღუთქუა ღმერთმან მამათა ჩუენთა და ჰრქუა აბრაჰამს ვითარმედ: ნათესავისა შენისა მიმართ იკურთხეოდინ ყოველნი ტომნი ქუეყანისანი.

26. თქუნ პირველად აღგიდგინა ღმერთმან ძე თვისი იესუ რომელი იგი მოავლინა მაკურთხეველად თქუნდა, რადთა მოიქცეთ კაცადკაცადი უკეთურებისა გან თქუნისა.

Chapter Four

1. და ვიდრე⁴ ეტყოდესლა იგინი ერსა მას, მოიწინეს მათ ზედა მლდელნი იგი და ერისთავი იგი ტაძრისაჲ მის და სადუკეველნი,

2. ღმობილნი და მკსინვარენი სწავლისა მის თვის ერისა და მითხრობისა იესუდს მიერ აღდგომისა თვის მკუდრეთით;

1. და ვიდრე ეტყოდესლა იგინი ერსა მას, მოიწინეს მათ ზედა მლდელნი იგი და ერისთავი იგი ტაძრისაჲ მის და სადუკეველნი,

2. ღმობილნი და მკსინვარენი სწავლისა მის თვის ერისა და მითხრობისა იესუდს მიერ აღდგომისა თვის მკუდრეთით;

¹რავდენნი 78; ²აბრაჰამს 115; ³იკურთხეოდინ 115; ⁴ვითარცა 78.

3. და დაასხნეს მათ ზედა კელნი მათნი, და მისცნეს იგინი დამარხვად ხვასამდე,¹ რადმეთოჲ შემწოჲვრდებოდა.

4. და მრავალთა რომელთა ესმოდა სიტყოჲთა იგი მათი ჰრწმენა, და იყო რიცხჲ² მოშრწმუნეთაჲ მათ კაცთაჲ ვითარ ხოჲთათას ოდენ.

5. და იყო ხვალისა გან შეკრებაჲ მთავართა მათთაჲ, ხოჲცესთა³ და მწიგნობართაჲ იეროჲსალაჲჲმს,⁴

6. და ანა მღდელთმოდლოჲარი და კაიათა⁵ და იოჲჲნე და ალექსანდრე და რაგდენნი იგი იყვნეს ნათესაენი მღდელთმოდლოჲართანი;

7. და დაადგინნეს იგინი შორის მათსა და ჰკითხვიდეს: რომლითა ძალითა ანოჲ რომლითა სახელითა ჰქმენით თქოჲვენ ესე?

8. მაშინ პეტრე აღივსო სოჲლითა წმიდითა და ჰრქოჲა მათ: მთავარნო ერისანო⁷ და მოხოჲცებოჲლნო ისრაჲლოისანო,⁸

9. ოჲკოჲვეთოჲჲ ჩოჲვენ დღეს განვიკითხვით ქველისსაქმესა ზედა კაცისა ოჲძლოჲრისასა, რომლითა ესე ცხონდა,

10. ცხად იყავნ ყოველთა და ყოველისა ერისა ისრაჲლოისა ვითარმედ სახელითა იესოჲ

3. და დაასხნეს მათ ზედა კელნი მათნი, და მისცნეს იგინი დამარხვად ხვალისა, რადმეთოჲ შემწოჲვრდებოდა.

4. და მრავალთა რომელთა ესმოდა სიტყოჲთა იგი მათი ჰრწმენა, და იყო რიცხჲ იგი მოშრწმუნეთაჲ მათ ვითარ ხოჲთათას ოდენ.

5. და იყო ხვალისა გან შეკრებაჲ მთავართა მათთაჲ, და ხოჲცესთაჲ და მწიგნობართაჲ იეროჲსალაჲჲმს,

6. და ანა მღდელთმოდლოჲარი და კაიათა და იოჲჲნე და ალექსანდრე და რაგდენნი იყვნეს ნათესაენი მღდელთმოდლოჲართანი;

7. და დაადგინნეს იგინი შორის მათსა და ჰკითხვიდეს: რომლითა ძალითა ანოჲ რომლითა სახელითა ჰქმენით თქოჲვენ ესე?

8. მაშინ პეტრე აღივსო სულითა წმიდითა და ჰრქოჲა მათ: მთავარნო ერისანო და მოხოჲცებოჲლნო ისრაჲლოისანო,

9. უკოჲვეთოჲჲ ჩოჲვენ დღეს განვიკითხვით ქველისსაქმესა ზედა კაცისა უძლოჲრისასა, რომლითა ესე ცხონდა,

10. ცხად იყავნ თქოჲვენ ყოველთა და ყოველისა ერისა ისრაჲლოისა ვითარმედ სახელითა იესოჲ

¹ხვალისა თჲს 23; ²+იგი 23; ³ხოჲცესთაჲ 23; ⁴ისრაჲლოისანო 23; ⁵კაიათა 23; ⁶+იგი 23; ⁷ერისანო 23, ერისანო *23; ⁸ისრაჲლოისანო 23.

3. და დაასხნეს მათ ზედა კელნი მათნი, და მისცნეს იგინი დამარხვად ხვალისა, რადმეთუ შემწოხრდებოდა.

3. და დაასხნეს მათ ზედა კელნი მათნი, და მისცნეს იგინი დამარხვად ხვალისა, რადმეთუ შემწოხრდებოდა.

4. და მრავალთა რომელთა ესმა სიტყუად იგი მათი¹ ჰრწმენა, და იყო რიცხვ იგი² მოშრწმუნეთად მათ ვითარ ხუთათას ოდენ.

4. და მრავალთა რომელთა ესმა სიტყუად იგი მათი ჰრწმენა, და იყო რიცხვ იგი მოშრწმუნეთად მათ ვითარ ხუთათას ოდენ.

5. და იყო ხვალისა გან შეკრებად მთავართა მათთად, და ხუცესთად და მწიგნობართად იჭრუსალემს,

5. და იყო ხვალისა გან შეკრებად მთავართა მათთა,³ და ხუცესთად და მწიგნობართად იჭრუსალემს,

6. და ანა მლდელთმოდლოუარი და კაიაფა⁴ და იოჰანე და ალექსანდრე და რავდენნი⁵ იყვნეს ნათესავისა გან მლდელთმოდლოუართადას;

6. და ანა მლდელთმოდლოუარი და კაიაფა და იოჰანე და ალექსანდრე და რავდენნი⁵ იყვნეს ნათესავისა გან მლდელთმოდლოუართადას;

7. და დაადგინნეს⁷ იგინი შორის მათსა და ჰკითხვიდეს:⁸ რომლითა ძალითა ანუ რომლითა სახელითა ჰქმენით თქუნენ ესე?

7. და დაადგინნეს იგინი შორის მათსა და ჰკითხვიდეს: რომლითა ძალითა ანუ რომლითა სახელითა ჰქმენით თქუნენ ესე?

8. მაშინ პეტრე აღივსო სულითა წმიდითა და ჰრქუა მათ: მთავარნო ერისანო და მოხუცებულნო ისრაჴლისანო,⁹

8. მაშინ პეტრე აღივსო სულითა წმიდითა და ჰრქუა მათ: მთავარნო ერისანო და მოხუცებულნო ისრაჴლისანო,

9. უკუეთუ ჩუნენ დღეს განვიკითხვით ქველისსაქმესა ზედა კაცისა უძლოურისასა, რომლითა ესე ცხონდა,¹⁰

9. უკუეთუ ჩუნენ დღეს განვიკითხვით ქველისსაქმესა ზედა კაცისა უძლოურისასა, რომლითა ესე ცხონდა,¹⁰

10. ცხად იყავნ თქუნენ ყოველთა და ყოვლისა ერისა ისრაჴლისა¹¹ ვითარმედ სახელითა იესუ

10. ცხად იყავნ თქუნენ ყოველთა და ყოვლისა ერისა ისრაჴლისა ვითარმედ სახელითა იესუ

¹OM 78, მათი *78; ²OM 78; ³მათთად G; ⁴კაიაფა 115, კადაფა 78, კადაფა 19; ⁵რაოდენნი 115 G; ⁶იგი იყვნეს 78; ⁷დაადგინეს 115, დაადგინნეს *115; ⁸ჰკითხვიდეს 78, ჰკითხვიდეს *78; ⁹ისრაელისანო 78; ¹⁰ცვოვნდა 115, G; ¹¹ისრაელისა 78.

ქრისტეს ნაზარეველისადთა რომელი¹ თქოვენ ჰოვარსაცოვთ, რომელი იგი ღმერთმან აღადგინა² მკოვდრეთით, ამის მიერ ესე ღვას თქოვენ წინაშე ცოცხალი;

11. ესე არს ლოდი იგი რომელი³ შეოვრაცხ იქმნა თქოვენ მიერ მაშენებელთა, რომელი იქმნა თავ საკიდოვრთა, და არა ვინაჲ არს სხვთა ცხოვრებაჲ,

12. და არცა სახელი სხოვად არს ცასა ქოვეშე მოცემოვლ კაცთა რომლითამცა ჰერ იყო ცხოვრებაჲ ჩოვენდა.

13. ხოლო იგინი ხედვიდეს პეტრესსა მას განცხადებოვლებასა და იოჰანესსა, და ოვწყოდეს რადმეთოვ კაცი იოვინონი არიან⁴ ოვმეცარნი; ოვკვრდა და იცნოდეს რადმეთოვ იესოვს თანა იყვნეს;

14. და კაცსა მას ხედვიდეს მათ თანა მდგომარესა და განკოვრნებოვლსა, და ვერ ეძლო მათ ცილობაჲ;

15. და ბრძანეს განსლვაჲ მათი გარეშე კრებოვლისა გან; იტყოდეს ოვრთიერთას

16. და თქოვეს: რადმე ოვყოთ კაცთა ამათ, რადმეთოვ სასწაოვლი განცხადებოვლ იქმნა მათ მიერ, ყოველთა შორის მკვდრთა იეროვსალჰმისათა ჩას,⁵ და ვერ კელგოვნიფების ოვვარისყოფად;

ქრისტეს ნაზარეველისადთა რომელი იგი თქუენ ჰუარსაცოვთ, რომელი იგი ღმერთმან აღადგინა მკუდრეთით, ამის მიერ ესე ღვას წინაშე თქუენსა ცოცხალი;

11. ესე არს ლოდი იგი რომელი შეუვრაცხ იქმნა თქუენ მიერ მაშენებელთა, რომელი იქმნა თავ საკიდოვრთა, და არაჲ ვინაჲ არს სხვთ ცხოვრებაჲ,

12. და არცაღა არს სახელი სხუად ცასა ქუეშე მოცემულ კაცთა რომლითამცა ჰერ იყო ცხოვრებაჲ ჩუენდა.

13. ხოლო იგინი ხედვიდეს პეტრესსა მას განცხადებოვლებასა, და უწყოდეს რადმეთოვ კაცი უვინონი არიან და უმეცარნი; და უკვრდა იცოდეს რადმეთოვ იესოვს თანა იყვნეს;

14. და ხედვიდეს კაცსა მას მათ თანა მდგომარესა და განკოვრნებოვლსა, და ვერ ეძლო მათ ცილობაჲ;

15. და ბრძანეს განსლვაჲ მათი გარეშე კრებოვლისა გან; იტყოდეს ურთიერთას

16. და თქუეს: რადმე უყოთ კაცთა ამათ, რადმეთოვ სასწაოვლი განცხადებოვლ არს მათ მიერ, ყოველთა შორის მკვდრთა ივრუსალჰმისათა ჩას, და ვერ კელგოვნიფების უარისყოფად;

¹იგი 23; ²აღადგინისა 22; ³რომელ 23; ⁴და 23; ⁵ჩანს 23.

ქრისტე ნაზარეველისადთა
რომელი თქუნ ჯუარსაცუთ,¹
რომელი იგი ღმერთმან აღადგინა
მკუდრეთით, ამის მიერ ესე ღვას
წინაშე თქუნსა ცოცხალი;

11. ესე არს ლოდი იგი რომელი
შეურაცხ იქმნა თქუნ მიერ
მაშენებელთა, რომელი იქმნა თავ
საკიდურთა, და არა ვინამ² არს
სხვთ ცხორებად,⁴

12. და არცალა არს სახელი
სხუად ცასა ქუეშე მოცემული⁵
კაცთა რომლითამცა ჯერ იყო
ცხორებად⁴ ჩუნდა.

13. ხოლო იგინი ხედვიდეს რად
პეტრესსა მას განცხადებულებასა
და იოვანესსა,¹⁰ დაუწყოდეს
რადმეთუ კაცნი უწიგნონი არიან
და უმეცარნი; და უკვრდა
იცოდნეს იგინი რადმეთუ იესუმს
თანა იყვნეს;

14. და კაცსა მას ხედვიდეს მათ
თანა მდგომარესა
განკურნებულსა, და ვერ ეძლო
მათა¹¹ ცილობად;

15. და ბრძანეს განსლვად მათი
გარეშე კრებულისა გან; იტყოდეს
ურთიერთარს

16. და თქუნეს: რადმე უყოთ
კაცთა ამათ, რადმეთუ სასწაული
განცხადებული¹² იქმნა მათ მიერ,
ყოველთა შორის მკვდრთა
იჭრუსალემისათა ჩანს, და ვერ
ქელგუეწიფების უარისყოფად;¹³

ქრისტე ნაზარეველისადთა
რომელი თქუნ ჯუარსაცუთ,
რომელი იგი ღმერთმან აღადგინა
მკუდრეთით, ამის მიერ ესე ღვას
წინაშე თქუნსა ცოცხალი;

11. ესე არს ლოდი იგი რომელი
შეურაცხ იქმნა თქუნ მიერ
მაშენებელთა, რომელი იქმნა თავ
საკიდურთა, და არა³ ვინამ არს
სხვთ ცხორებად,

12. და არცალა არს სახელი
სხუად ცასან ქუეშე მოცემული⁵
კაცთა⁷ რომლითამცა ჯერ იყო
ცხორებად⁸ ჩუნდა.

13. ხოლო იგინი ხედვიდეს⁹ რად
პეტრესსა მას განცხადებულებასა
და იოვანესსა, დაუწყოდეს
რადმეთუ კაცნი უწიგნონი არიან
და უმეცარნი; და უკვრდა
იცოდნეს იგინი რადმეთუ იესუმს
თანა იყვნეს;

14. და კაცსა მას ხედვიდეს⁹ მათ
თანა მდგომარესა
განკურნებულსა, და ვერ ეძლო
მათდა ცილობად;

15. და ბრძანეს განსლვად მათი
გარეშე კრებულისა გან; იტყოდეს
ურთიერთას

16. და თქუნეს: რადმე უყოთ
კაცთა ამათ, რადმეთუ სასწაული
განცხადებული იქმნა მათ მიერ,
ყოველთა შორის მკვდრთა
იჭრუსალემისათა ჩანს, და ვერ
ქელგუეწიფების უარისყოფად;¹³

1¹ჯუარსაცუათ 19, ჯუარსაცვით 115; 2²ვინ 115; 3³არად G; 4⁴ცხორებად
19; 5⁵მოცემულ 78 G; 6⁶სახელი სხუად H I, სხუად სახელი G; 7⁷და
G; 8⁸ცხორებად G; 9⁹ხედვიდეს G; 10¹⁰იოვანესსა 115; 11¹¹მათა 78,
მათდა 19, მათ 115; 12¹²განცხადებულ 78; 13¹³უვარისყოფად 78 G.

17. არამედ რადთა არა
ოვფროდს განითქოვას ერსა
შორის, ოვთქოვმიდეთ¹ მათ
რადთა არა ოვთხრობდენ
სახელითა ამით² არა ვის კაცსა.

18. და მოოვწოდეს მათ და
ამცნეს: ყოვლით ოვრთ ნოვ იტყვთ
ნოვცა ასწავებთ³ სახელითა
იესოვდსითა.

19. ხოლო პეტრე და იოჰანე
მიოვგეს და ჰრქოვეს მათ:
ოვკოვეთოვ სამართელ არს წინაშე
ღმრთისა და თქოვენი სმენად
ოვფროდს ანოვ ღმრთისაჲ, საჯეთ;

20. რადმეთოვ ვერ
კელგოვეწიფების ჩოვენ რომელი
იგი ვიხილეთ და გოვესმა
ვითარმცა არა ვიტყოდეთ.

21. ხოლო იგინი ამას ზედა
ოვთქოვმიდესლა და განოვტევენეს,
და ვერარას ჰპოებდეს ვითარმცა
ტანჯნეს იგინი ერისა მის თვს,
რადმეთოვ ყოველნი ადიდებდეს
ღმერთსა საქმისა მის⁴ თვს.

22. რადმეთოვ ოვმეტეს⁵
ორმეოცისა წლისა⁶ იყო კაცი იგი
რომელსა ზედა იქმნა სასწაოვლი
ესე კოვრნებისაჲ,

23. ხოლო ესენი ვითარცა
განოვტევენეს მათ, მოვიდეს თვსთა
თანა და ოვთხრეს მათ რად იგი
მღდელთმოძლოვართა მათ და
მოხოვცებოვლოთა ჰრქოვეს,

24. და მათ ვითარცა ესმა ესე,
აღიღეს ერთბამად კმად ღმრთისა

17. არამედ რადთა არა უფროდს
განითქოვას ერსა შორის,
უთქომიდეს მათ რადთა არა
უთხრობდენ სახელითა ამით არა
ვის კაცსა.

18. და მოუწოდეს მათ და
ამცნეს: ყოვლით ურთ ნუ იტყვთ
ნუცა ასწავებთ სახელითა
იესუდსითა.

19. ხოლო პეტრე და იოჰანე
მიუგეს და ჰრქუეს მათ: უკუეთუ
სამართელ არს წინაშე
ღმრთისა თქუენი სმენად
უფროდს ანუ
ღმრთისაჲ, საჯეთ;

20. რადმეთუ ვერ კელგუეწი-
ფების ჩუენ რომელი იგი ვიხილეთ
და გუესმა ვითარმცა არა
ვიტყოდეთ.

21. ხოლო იგინი ამას ზედა
უთქომიდესვე და განუტევენეს,
რადმეთუ ვერას ჰპოებდეს
ვითარმცა ტანჯნეს იგინი ერისა მის
თვს, რადმეთუ ყოველნი ადიდებ-
დეს ღმერთსა საქმისა მის თვს.

22. რადმეთუ უმეტეს ორმეოცისა
წლისა იყო კაცი იგი რომელსა
ზედა იქმნა სასწაული ესე
კურნებისაჲ,

23. ხოლო ესენი ვითარცა
განუტევენეს მათ, მოვიდეს თვსთა
თანა და უთხრეს მათ რად იგი
მღდელთმოძლოუართა მათ და
მოხუცებულთა ჰრქუეს,

24. მათ ვითარცა ესმა ესე,
აღიღეს ერთბამად კმად ღმრთისა

¹ოვთქოვმიდეს 23; ²ამით 23; ³ასწავეთ 23; ⁴ამის 23; ⁵ოვმეტეს 23;
⁶წლისაჲ 23.

17. არამედ რადთა არა უფროდს განითქუას ერსა შორის, შინებით უთქუმიდეთ მათ რადთა არა¹ უთხრობდენ² სახელითა ამით არა ვის კაცსა.

18. და მოუწოდეს მათ და ამცნეს: ყოვლით ურთ არა სიტყუად არცა სწავლად სახელითა იესუდსითა.

19. ხოლო პეტრე და იოვანე მიუგეს და ჰრქუეს მათ: უკუეთუ სამართელ არს წინაშე ღმრთისა³ თქუენი სმენად უფროდს ანუ ღმრთისად, საჯეთ;

20. რადმეთუ ჩუენ ვერ გელგუეწიფების⁴ რომელი იგი გუესმა და ვიხილეთ ვითარმცა არა ვიტყოდეთ.

21. ხოლო იგინი ამას ზედა უთქუმიდესვე⁵ და განუტევენს, რადმეთუ ვერ⁷ ჰპოებდეს ვითარმცა ტანჯნეს იგინი ერისა მის თჳს, რადმეთუ ყოველნი ადიდებდეს ღმერთსა საქმისა მის თჳს.

22. რადმეთუ უმეტეს ორმეოცისა წლისა იყო კაცი იგი რომელსა⁸ ზედა იქმნა სასწაული ესე კურნებისად,

23. ხოლო ესენი ვითარცა განუტევენს მათ, მოვიდეს თჳსთა თანა და უთხრეს მათ რად იგი მლდელოთმოძღუართა და მოხუცებულთა ჰრქუეს მათ,

24. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე, აღიღეს ერთბამად კმად ღმრთისა³

17. არამედ რადთა არა უფროდს განითქუას ერსა შორის, შინებით უთქუმიდეთ მათ რადთა არა უთხრობდენ სახელითა ამით არა ვის კაცსა.

18. და მოუწოდეს მათ და ამცნეს: ყოვლით ურთ არა სიტყუად არცა სწავლად სახელითა იესუდსითა.

19. ხოლო პეტრე და იოვანე მიუგეს და ჰრქუეს მათ: უკუეთუ სამართელ არს წინაშე ღმრთისა თქუენი სმენად უფროდს ანუ ღმრთისად, საჯეთ;

20. რადმეთუ ჩუენ ვერ გელგუეწიფების რომელი იგი გუესმა და ვიხილეთ ვითარმცა არა ვიტყოდეთ.

21. ხოლო იგინი ამას ზედა უთქუმიდესვე და განუტევენს, რადმეთუ ვერ⁷ ჰპოებდეს ვითარმცა ტანჯნეს იგინი ერისა მის თჳს, რადმეთუ ყოველნი ადიდებდეს ღმერთსა საქმისა მის თჳს.

22. რადმეთუ უმეტეს ორმეოცისა წლისა იყო კაცი იგი რომელსა ზედა იქმნა სასწაული ესე კურნებისად,

23. ესენი⁹ ვითარცა განუტევენს მათ, მოვიდეს თჳსთა თანა და უთხრეს მათ რად იგი მლდელოთმოძღუართა და მოხუცებულთა ჰრქუეს მათ,¹⁰

24. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე, აღიღეს ერთბამად კმად ღმრთისა

¹OM 19; ²უთხრობდეს 115; ³ღმრთისად 115; ⁴გელგუეწიფების უარისყოფად 19; ⁵ითქუმიდესვე 19, უთქმიდესვე 115; ⁶OM 78; ⁷ვერარას 78 G; ⁸რომლისა 19; ⁹ხოლო ესენი G; ¹⁰OM G.

მიმართ და თქოვეს: ოველო შენ ღმერთო, რომელმან ჰქმენ ცად და ქოვეყანად და ყოველი რად არს მას შინა,

25. რომელმან მამისა ჩოვენისა მიერ სოვლისა წმიდითა პირითა დავეთის მონისა შენისადათა სთქოვ: რად აიძრნეს¹ წარმართნი² და ერმან იზრახა ცოვდი?

26. მოვიდეს მეფენი ქოვეყანისანი და მთავარნი შეკრბეს ერთად ოველისა თვს და ცნებოვლისა მამისა თვს;

27. რადმეთოვ შეკრბეს ქეშმარიტად ქალაქსა ამას,³ წმიდასა ძესა ზედა შენსა იესოვს რომელსა სცხე,⁴ ჰეროდე და პონტიელი პილატე თესლებით ოვრთ ერისა თანა ისრაჴლისა,

28. საქმედ რავდენი კელმან შენმან და ზრახვამან შენმან წინადისწარგანაჩინა ყოფად.

29. და აწ, ოველო, მოხედე⁵ თქოვმასა მას ზედა მათსა და მოეც მონათა შენტა ყოველითა განცხადებოვლებითა სიტყოვად სიტყოვასა შენსა,

30. და განრთხმად⁶ კელი შენი კოვრნებასა და სასწოვლსა და ნიშებსა ყოფად სახელითა წმიდისა ძისა შენისა იესოვსითა.

31. და ლოცვასა მათსა, შეიძრა ადგილი იგი სადაცა იყენეს შეკრებოვლ, და აღივსნეს ყოველნი

მიმართ და თქუეს: უფალო ღმერთო შენ, რომელმან ჰქმენ ცად და ქუეყანად და ყოველი რად არს მას შინა,

25. რომელმან მამისა ჩუენისა მიერ სულისა წმიდითა პირითა დავეთის მონისა შენისადათა სთქუ: რად აიძრნეს წარმართნი და ერმან იზრახა ცუდი?

26. მოვიდეს მეფენი ქუეყანისანი და მთავარნი შეკრბეს ერთად უფლისა თვს და ცნებულისა მამისა თვს;

27. რადმეთუ შეკრბეს ქეშმარიტად ქალაქსა ამას, წმიდასა ძესა შენსა ზედა იესუს შენ სცხე, ჰეროდე და პონტიელი პილატე თესლებით ურთ ერისა თანა ისრაჴლისა,

28. საქმედ რავდენი კელმან შენმან და ზრახვამან შენმან ყოფად.

29. და აწ, უფალო, მოხედენ თქუმულსა ამას მათსა ზედა და მოეც მონათა შენტა ყოველითა განცხადებულებითა სიტყუად სიტყვსა შენსა,

30. განრთხმად კელი შენი კურნებასა და სასწაულსა და ნიშებსა ყოფად სახელითა წმიდისა ძისა შენისა იესოვსითა.

31. და ლოცვასა მათსა, შეიძრა ადგილი იგი სადა იყენეს შეკრებულ, და აღივსნეს ყოველნი

¹აიძრნეს 23; ²წარმართნი 23; ³მას 23; ⁴ცხე 23; ⁵მოხედენ 23; ⁶განრთხმად 23.

მიმართ და თქუეს: უფალო ღმერთო, შენ ხარ¹ რომელმან ჰქმენ ცად² და ქუეყანად, და ზღუად და ყოველი რად არს⁴ მას შინა,

25. რომელმან მამისა ჩუენისა დავით მონისა შენისა პირითა⁵ სთქუ სულისა მიერ წმიდისა: რად აღიძრნეს წარმართნი და ერმან იზრახა ცუდი?

26. მოვიდეს მეფენი ქუეყანისანი და მთავარნი შეკრბეს ერთად უფლისა თვს და ცხებულისა მამისა თვს;

27. რადმეთუ შეკრბეს ჰეშმარიტად ქალაქსა ამას, წმიდასა ძესა შენსა ზედა იესუს რომელსა შენ სცხე, ჰეროდე და პონტიელი პილატე თესლებით ურთ ერისა თანა ისრაჴლისა,⁶

28. საქმედ რაოდენი⁷ კელმან შენმან და ზრახვამან შენმან წინადაწარგანაჩინა ყოფად.

29. და აწცა, უფალო, მოხედენ თქუმასა⁸ ამას მათსა ზედა და მოეც მონათა შენთა ყოვლითა განცხადებულებითა სიტყუად სიტყვსა შენისა,

30. განრთხმად კელი შენი კურნებად და სასწაულებისა და ნიშებისა⁹ ყოფად სახელითა წმიდისა ძისა შენისა იესუდსითა.

31. და ლოცვასა მათსა, შეიძრა¹⁰ ადგილი იგი სადა იყვნეს შეკრებულ, და აღივსნეს ყოველნი

მიმართ და თქუეს: უფალო ღმერთო, შენ ხარ რომელმან ჰქმენ ცად და ქუეყანად, და³ ზღუად და ყოველი რად არს მას შინა,

25. რომელმან მამისა ჩუენისა დავით მონისა შენისა პირითა სთქუ სულისა მიერ წმიდისა: რად აღიძრნეს წარმართნი და ერმან იზრახა ცუდი?

26. მოვიდეს მეფენი ქუეყანისანი და მთავარნი შეკრბეს ერთად უფლისა თვს და ცხებულისა მამისა თვს;

27. რადმეთუ შეკრბეს ჰეშმარიტად ქალაქსა ამას, წმიდასა ძესა შენსა ზედა იესუს რომელსა შენ სცხე, ჰეროდე და პონტიელი პილატე თესლებით ურთ ერისა თანა ისრაჴლისა,

28. საქმედ რაოდენი კელმან შენმან და ზრახვამან შენმან წინადაწარგანაჩინა ყოფად.

29. და აწცა, უფალო, მოხედენ თქუმასა ამას მათსა ზედა და მოეც მონათა შენთა ყოვლითა განცხადებულებითა სიტყუად სიტყვსა შენისა,

30. განრთხმად კელი შენი კურნებად და სასწაულებსა და ნიშებსა ყოფად სახელითა წმიდისა ძისა შენისა იესუდსითა.

31. და ლოცვასა მათსა, შეიძრა ადგილი იგი სადა იყვნეს შეკრებულ, და აღივსნეს ყოველნი

¹OM 78; ²ცანი 115; ³OM G; ⁴ვარს 115; ⁵პირისთა 78;

⁶ისრაელისა 78; ⁷რავდენი 78; ⁸თქმასა 115; ⁹სასწაულებისა და ნიშებისა 78 115, სასწაულებსა და ნიშებსა 19; ¹⁰129 begins again here.

სოკლითა წმიდითა, და იტყოდეს სიტყოვასა მას ღმრთისასა განცხადებოვლად.

32. ხოლო სიმრავლისა¹ მის მოწმუნეთადა იყო გოვლი და გონებად ერთ, და არცა ერთმან ვინ თქვს მონაგები თვ² მისი თვსად, არამედ იყო ყოველივე მათი ზოგად.

33. და ძალითა დიდითა ჰყოფდეს მოციქოვლნი წამებასა მას აღდგომისასა ოვფლისა ჩოვენისა იესოვ ქრისტესსა, და მადლი დიდი³ იყო მათ ყოველთა ზედა.

34. არა ვინ ნაკლოვლევან იყო მას⁴ შორის, და რომელნი იგი პოვნიერნი⁵ იყვნეს დაბნებისანი გინა საზღებისანი განჰყიდდეს და მოაქოვნდა სასყიდელი მათი რომელ იგი განყიდიან,

35. და დასდებდეს ფერკთა თანა მოციქოვლთასა; და მიეცემოდა კაცადკაცადსა ვითარცა რად ვის ოვკმდა,

36. ხოლო იოსეფ, რომელსა ეწოდა ბარნაბა მოციქოვლთა⁷ მიერ, ძჰ ნოვგეშინისცემისა, ლევიტელი, კვპრელი ნათესავით,

37. განყიდა და მოილო ფასი და დადვა იგი⁸ ფერკთა თანა მოციქოვლთასა.

სულითა წმიდითა, და იტყოდეს სიტყუასა მას ღმრთისასა განცხადებულად. 32. ხოლო სიმრავლისა მის მოწმუნეთადა იყო გული და გონებად ერთად არცა ერთმან ვინ თქვს მონაგები მისი თვსად, არამედ იყო ყოველივე მათი ზოგად.

33. და ძალითა დიდითა ჰყოფდეს მოციქულნი წამებასა მას აღდგომისასა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა, და მადლი დიდი იყო მათ ყოველთა ზედა.

34. არა ვინ ნაკლოვლევან იყო მათ შორის, და რომელნი იგი პოვნიერ იყვნეს სანახებისანი გინა დაბნებისანი განჰყიდდეს და მოაქუნდა სასყიდელი მათი რომელთა იგი განყიდიან,

35. და დასდებდეს ფერკთა თანა მოციქულთასა; და მიეცემოდა კაცადკაცადსა ვითარცა ვის უკმდა,

36. ხოლო იოსეფ, რომელსა ეწოდებოდა ბარსაბა¹ მოციქულთა მიერ, რომელი გამოითარგმანების ძჰ ნუგეშინისცემისა, ლევიტელი, კვპრელი ნათესავით,

37. განყიდა დაბად და მოილო ფასი და დადვა იგი ფერკთა თანა მოციქულთასა.

¹სიმრავლისა 23; ²OM 23; ³OM 23, დიდი *23; ⁴მათ 23;

⁵პოვნიერნი 23; ⁶განყიდდეს 23; ⁷მოციქოლთა 23; ⁸OM 23, იგი *23.

სულითა წმიდითა, და იტყოდეს სიტყუასა მას ღმრთისასა განცხადებულად.

32. ხოლო სიმრავლისა² მის მოწმუნეთადასა იყო გული და გონებად ერთ, და არცა ერთმან ვინ თქვს მონაგები მისი³ თვსად, არამედ იყო ყოველივე მათ და ზოგად.

33. და ძალითა დიდითა ჰყოფდეს მოციქულნი წამებასა მას აღდგომისასა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა,⁴ და მადლი დიდი იყო მათ ყოველთა ზედა.

34. და არა ვინ იყო ნაკლულევან მათ შორის, რადმეთუ რომელნი იგი პოვნიერ იყვნეს სახლებისა გინა დაბნებისა⁵ განჰყიდდეს და მოაქუნდა სასყიდელი განსყიდულთად მათ,

35. და დასდებდეს ფერკთა თანა მოციქულთასა; და მიეცემოდა კაცადკაცადსა რააცა ვის უკმდა,

36. ხოლო იოსებ,⁷ რომელსა ეწოდა ბარნაბა მოციქულთა მიერ, რომელი გამოითარგმანების ძე ნუგეშინისცემისაჲ, ლევიტელი, კვპრელი ნათესავით,

37. ამას აქუნდა დაბაჲ⁹ განყიდა იგი და მოიღო ფასი და დადვა ფერკთა თანა მოციქულთასა.

სულითა წმიდითა, და იტყოდეს სიტყუასა მას¹ ღმრთისასა განცხადებულად.

32. ხოლო სიმრავლისა მის მოწმუნეთადასა იყო გული და გონებად ერთ, და არცა ერთმან ვინ თქვს მონაგები მისი თვსად, არამედ იყო ყოველივე მათ და ზოგად.

33. და ძალითა დიდითა ჰყოფდეს მოციქულნი წამებასა მას აღდგომისასა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა,⁴ და მადლი დიდი იყო მათ ყოველთა ზედა.

34. და არა ვინ იყო ნაკლულევან მათ შორის, რადმეთუ რომელნი იგი პოვნიერ იყვნეს სახლებისა გინა დაბნებისა განჰყიდდეს და მოაქუნდა სასყიდელი⁶ განსყიდულთად მათ,

35. და დასდებდეს ფერკთა თანა მოციქულთასა; და მიეცემოდა კაცადკაცადსა რააცა ვის უკმდა,

36. ხოლო იოსებ, რომელსა ეწოდა ბარნაბა მოციქულთა მიერ, რომელი გამოითარგმანების ძე ნუგეშინისცემისაჲ,⁸ ლევიტელი, კვპრელი ნათესავით,

37. ამას აქუნდა დაბაჲ განყიდა იგი¹⁰ და მოიღო ფასი¹¹ და დადვა¹² ფერკთა თანა მოციქულთასა.

¹OM G; ²სიმრავლისაჲ 78; ³მათი 129; ⁴ქრისტესსა 19 (ქ~ა H I, ქ~სსა 129 G); ⁵დაბნებისა 19; ⁶+იგი G; ⁷იოსებ 115; ⁸ნუგეშინისცემის G; ⁹+და 115; ¹⁰OM G; ¹¹+მისი G; ¹²A lacuna exists in H between 4:37 and 5:31.

Chapter Five

Sinai

ბ

1. კაცი ვინმე იყო, ანანია სახელით, საფიროს თანა ცოლისა მისისა; განყიდა დაბად,

2. და გამოაქოვა სასყიდელსა მას; ოვწყოდა ესე ცოლმანცა მისმან; და მოიღო ზოგი რავდენიმე და დადვა ფერკთა თანა მოციქოვლთასა.

3. ჰრქოვა მას პეტრე: ანანია, რაჲსა¹ თვს აღანესო გოვლი შენი ეშმაკმან ცროვებად² სოვლისა წმიდისა და გამოკოვებად სასყიდელსა მას დაბისასა?

4. ანოვ არა, იყო რაჲ, შენი³ იყო, და განრადჰყიდე კელმწიფებასავე შენსა ეფლო? რაჲსა თვს დაიდევ საქმე ესე გოვლსა შენსა? არა ეცროვე⁴ კაცსა,⁵ არამედ ღმერთსა.

5. ვითარცა ესმეს სიტყოვანი ესე ანანიას, დაეცა და სოვლნი წარჰკდეს;⁶ დაეცა შიში დიდი ყოველთა რომელთა ესმა ესე,

6. აღდგეს ჭაბოვკნი და შემოსეს იგი და განიღეს და დაჰფლეს იგი.

7. და იყო ვითარ სამისა ოდენ უამისა დაყოვნება,⁷ და⁸ ცოლმან მისმან არა ოვწყოდა საქმე ესე; შევიდა

1. კაცი ვინმე იყო, ანანია სახელით, საფიროს თანა ცოლისა მისისა; განყიდა დაბად,

2. და გამოაქოვა სასყიდელსა მას; ოვწყოდა ესე ცოლმანცა მისმან; და მოიღო ზოგი რავდენიმე და დადვა ფერკთა თანა მოციქოვლთასა.

3. ჰრქოვა მას პეტრე: ანანია, რაჲსა თვს აღანესო გული შენი ეშმაკმან ცრუვებად სულისა წმიდისა და გამოკოვებად სასყიდელსა მას დაბისასა?

4. ანუ არა, იყო რაჲ, შენივე იყო, და კელმწიფებასავე შენსა ეუფლო? რაჲსა თვს დაიდევ საქმე ესე გულსა შენსა? არა ეცროე შენ კაცსა, არამედ ღმერთსა.

5. ვითარცა ესმეს სიტყუანი ესე ანანიას, დაეცა და სოვლნი წარჰკდეს; და დაეცა შიში დიდი ყოველთა რომელთა ესმა ესე,

6. აღდგეს ჭაბუკნი და შემოსეს იგი და განიღეს იგი და დაჰფლეს.

7. და იყო ვითარ სამისა ოდენ უამისა დაყოვნება, და ცოლმან მისმან არა ოვწყოდა საქმე ესე; და მოვიდა შორის მათსა

¹რაჲ 23; ²ცროვებად 23; ³შენ 23; ⁴ეცროვე 23; ⁵კაცთა 23; ⁶წარკდეს 23; ⁷დაყოვნებად 23; ⁸OM 23.

Chapter Five

ბ

1. კაცი ვინმე იყო, ანანია სახელით, საფიროს¹ თანა ცოლისა მისისა; განყიდა დაბაჲ,

2. და გამოაჭუა სასყიდლისა² მის გან; უწყოდა ესე ცოლმანცა მისმან; და მოილო ზოგი რავედენიმე³ და დაღვა ფერკთა თანა მოციქულთასა.

3. ხოლო პეტრე ჰრქუა მას: ანანია, რაჲსა თჳს აღანვსო გული შენი ეშმაკმან ცროუებად სულისა წმიდისა და გამოკუებად⁴ სასყიდელსა მას დაბისასა?

4. ანუ არა, იყო⁵ რაჲ,⁶ შენი იყო,⁷ და განრადჰყიდე კელმწიფებასავე შენსა იყოა? და რაჲსა თჳს დაიდევ საქმე ესე გულსა⁸ შენსა? არა ეცროუვე შენ⁹ კაცთა, არამედ ღმერთსა.

5. ვითარცა ესმეს¹¹ სიტყუანი ესე ანანიას, დაეცა და სულნი წარჰკდეს; და დაეცა შიში დიდი ყოველთა რომელთა ესმა ესე,

6. და აღდგეს ჭაბუკნი და შემოსეს იგი და განიღეს და დაჰფლეს.

7. და იყო ვითარ სამისა ოდენ უამისა დაყოვნება, და ცოლმან მისმან არა უწყოდა საქმე ესე; და შევიდა

ღ

1. კაცი ვინმე იყო, ანანია სახელით, საპფიროს¹ თანა ცოლისა მისისა; განყიდა დაბაჲ,

2. და გამოაჭუა სასყიდლისა მის გან; უწყოდა ესე ცოლმანცა მისმან; და მოილო ზოგი რაოდენიმე და დაღვა ფერკთა თანა მოციქულთასა.

3. ხოლო პეტრე ჰრქუა მას: ანანია, რაჲსა თჳს აღანვსო გული შენი ეშმაკმან ცროუებად სულისა წმიდისა და გამოკუებად სასყიდელსა მას დაბისასა?

4. ანუ არა, იყო რაჲ, შენი იყო, და განრადჰყიდე კელმწიფებასავე შენსა იყოა? და რაჲსა თჳს დაიდევ საქმე ესე გულსა შენსა? არა ეცროუვე¹⁰ შენ კაცთა, არამედ ღმერთსა.

5. ვითარცა ესმეს სიტყუანი ესე ანანიას, დაეცა და სულნი წარჰკდეს; და დაეცა შიში დიდი¹² ყოველთა რომელთა ესმა ესე,

6. და აღდგეს ჭაბუკნი და შემოსეს იგი და¹³ განიღეს და დაჰფლეს.

7. და იყო ვითარ სამისა ოდენ უამისა დაყოვნება, და ცოლმან მისმან არა უწყოდა საქმე ესე; და შევიდა

¹საფიროს 78, საფიროს 19, საპფიროს 129 G, საპპიროს 115, საპფიროს I;

²სასყიდელისა 78; ³რავედენიმე 78 19 I, რაოდენიმე 115 129 G;

⁴გამოკუებად 19 129; ⁵იყოა 19; ⁷არა იყო რაჲ 78 19 115, იყო რაჲ

არა 129; ⁷იყოა 19 129; ⁸+შინა 19; ⁹OM 19; ¹⁰ეცროუე G; ¹¹ესმეს

78; ¹²დაეცა შიში დიდი I, შიში დიდი დაეცა G; ¹³OM G.

8. პეტრე და ჰრქოვა მას:¹
 მითხარ მე, ოჯქოვეთოვ ესოდენის
 განჰყიდეთ² დაბად იგი. ხოლო მან
 ჰრქოვა: ჰე, ეგოდენის.

9. ჰრქოვა მას პეტრე: რადას
 თვს ესრტო შეითქოვენით თქოვენ
 განცდად სოვლსა წმიდასა? ანოვ
 არა აჰა ესერა ფერქნი
 დამფლველთა ქმრისა შენისათანი
 კართა ზედან, და განგილონ³
 შენცა?

10. დაეცა მეყსეოვლად⁴ ფერქთა
 თანა მისთა, და სოვლნი
 წარჰქედეს;⁵ შევიდეს ჰაბოვქნი იგი
 და პოვეს იგი მომკოვდარნი და
 განილეს და დაჰფლეს ქმრისა
 მისისა თანა.

11. და იყო შიში დიდი ყოველსა
 მას ზედა კრებოვლსა და
 ყოველთა რომელთა ესმა ესე.

12. ხოლო ჯელითა
 მოციქოვლთადათა იქმნებოდა
 სასწაოვლები⁶ მრავალი ერსა
 შორის,⁷ და იყვნეს ერთბამად
 ყოველნი სტოვასა მას
 სოლომონისსა.

13. ხოლო სხუათა მათ ვერ
 ეძლო⁸ შეხებად მათა, არამედ
 აღიდებდა მათ ერი.

14. ოვროდსლა შეეძინებოდა
 სიმრავლ⁹ მამათად და დედათა
 მორწმოვნეთად ოვთალსა,

9. ჰრქოვა მას პეტრე: რადას თვს
 ესრტო შეითქოვენით თქოვენ
 განცდად სოვლისა წმიდისა? ანუ
 არა აჰა ესერა ფერქნი
 დამფლველთა ქმრისა შენისათანი
 კართა ზედა დგანან, და განგილონ
 შენცა?

10. და დაეცა მეყსეულად
 ფერქთა თანა მისთა, და სოვლნი
 წარჰქედეს; შევიდეს ჰაბოვქნივე იგი
 და პოვეს იგი მომკუდარნი განილეს
 და დაჰფლეს ქმრისა მისისა თანა.

11. და იყო შიში დიდი ყოველსა
 მას ზედა კრებულსა და ყოველთა
 რომელთა ესმა ესე.

12. ხოლო ჯელითა
 მოციქულთადათა იქმნებოდა
 სასწაულები და ნიშები მრავალი
 ერსა შორის, და იყვნეს ერთბამად
 სტოვასა მას სოლომონისსა.

13. ხოლო სხუათა მათ ვერ ეძლო
 შეხებად მათა, რად აღიდებდა
 ერი იგი მათ.

14. უფროდსლა შეეძინებოდა
 ერი იგი მათ სიმრავლ⁹ მამათად
 და დედათა უფალსა,

¹პეტრე და ჰრქოვა მას 22, რქოვა მას პეტრე 23; ²განყიდეთ 23;
³განგილო 23; ⁴და 23; ⁵წარქედეს 23; ⁶და ნიშები *22;
⁷შოვრის 23; ⁸ეფლო 23.

8. ჰრქუა მას პეტრე: მითხარ მე, უქუეთუ ესოდენის განჰყიდეთ დაბად იგი. ხოლო მან ჰრქუა:² ჰე,³ ეგოდენის.⁴

9. ჰრქუა მას პეტრე: რაჲსა თვს ესრეთ შეითქუენით⁵ თქუენ განცდად სულსა უფლისასა?⁶ ანუ არა⁷ აჰა ესერა⁸ ფერკნი დამფლველთა ქმრისა შენისათანი კართა ზედა ღგანან, და განგიღონ შენცა?

10. და დაეცა მეყსეულად ფერკთა თანა მისთა, და სულნი წარჰკდეს; შევიდეს⁹ კაბუკნი იგი და პოვეს¹⁰ იგი მომკუდარი და განიღეს და დაჰფლეს ქმრისა მისისა თანა.

11. და იყო შიში დიდი ყოველსა მას¹² ზედა კრებულსა და ყოველთა რომელთა ესმა ესე.

12. ხოლო კელითა მოციქულთადთა იქმნებოდა სასწაულები და ნიშები მრავალი ერსა შორის, და იყვნეს ყოველნი ერთბამად სტოასა მას სოლომონისსა.

13. ხოლო სხუათა მათ ვერ ვის ძალედვა შენებად მათდა, რადმეთუ¹³ ადიდებდა მათ ერი იგი.

14. უფროდსლა¹⁴ შეეძინებოდეს მორწმუნენი უფალსა სიმრავლე მამათა¹⁵ და დედათად,

8. ¹ჰრქუა მას პეტრე: მითხარ მე, უქუეთუ ესოდენის განჰყიდეთა დაბად იგი. ხოლო მან ჰრქუა:² ჰჰ, ეგოდენის.⁴

9. ჰრქუა მას პეტრე: რაჲსა თვს ესრეთ შეითქუენით თქუენ განცდად სულსა უფლისასა? ანუ არა აჰა ესერა ფერკნი დამფლველთა ქმრისა შენისათანი კართა ზედა ღგანან, და განგიღონ შენცა?

10. და დაეცა მეყსეულად ფერკთა თანა მისთა, და სულნი წარჰკდეს; შევიდეს⁹ კაბუკნი იგი და პოვეს იგი მომკუდარი და განიღეს და დაჰფლეს¹¹ ქმრისა მისისა თანა.

11. და იყო შიში დიდი ყოველსა მას ზედა კრებულსა და ყოველთა რომელთა ესმა ესე.

12. ხოლო კელითა მოციქულთადთა იქმნებოდა სასწაულები და ნიშები მრავალი ერსა შორის, და იყვნეს ყოველნი ერთბამად სტოასა მას სოლომონისსა.

13. ხოლო სხუათა მათ ვერ ვის ძალედვა შენებად მათდა, რადმეთუ ადიდებდა მათ ერი იგი.

14. უფროდსლა შეეძინებოდეს მორწმუნენი უფალსა სიმრავლე მამათა და დედათად,

¹და ჰრქუა G; ²მას 129 G; ³ჰჰ 115; ⁴ეგოდენის 78 115 I, ეგოდენის 19 129 G; ⁵შეითქუენით 19 129; ⁶წმიდასა 78; ⁷OM 78, არა *78; ⁸აჰა ესერა 78 115, ესერა აჰა 19, ესერა 129; ⁹და შევიდეს G; ¹⁰პოვეს 19 115; ¹¹+იგი G; ¹²OM 115; ¹³რად 78; ¹⁴უფროდსლდა 129; ¹⁵მამათა 129.

15. ვითარმედ ოზბანთაცა ზედა გამოაქოვნდეს ოვდლოვრნი და დასდგმიდეს ცხედრებითა და საკაცებითა, რადთა მოსლვასა მას პეტრქსსა აჩრდილი ნოლო მიადგეს ვისმე მათ განსა.

16. და შეკრებობდა¹ სიმრავლჳ გარემო ქალაქებისად იეროვსალჳმდ,² და მოაქოვნდა ოვდლოვრები და ოვრვილები სოვლოთა გან არა წმიდათა, და განიკოვრნებოდეს ყოველნი.

17. აღდგა მღდელოთმოდლოვარი იგი და ყოველნი მის თანანი, რომელ იგი იყო წვალებად სადოვკეველოთად, და აღივსნეს შოვრითა;

18. და დაასხნეს³ კელნი მათნი მოციქოვლოთა ზედა და შესხნეს იგინი საპყრობილად დამარხვად საეროდ.

19. ხოლო ანგელოზმან ოვფლისამან ლამჳ განახოვნა კარნი საპყრობილისანი და გამოიყვანნა იგინი და ჰრქოვა:

20. მივედით და⁴ დადეგით და ეტყოდეთ ტაძარსა შინა ერსა მას⁵ ყოველოთა მათ სიტყოვათა ამის ცხორებისათა.

21. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე შევიდეს⁶ ცისკარს ოდენ ტაძრად და ასწავებდეს⁷ ერსა მას. მაშინ მოვიდა მღდელოთმოდლოვარი იგი და მის თანანი, და მოოვწოდეს კრებოვლსა მას და ყოველოთა მოხოვცებოვლოთა ძეთა ისრაჳლისათა, და მიავლინნეს⁸

15. ვითარმედ უბანთაცა ზედა გამოაქუნდეს უძლოურნი და დასდგმიდეს ცხედრებითა და საკაცებითა, რადთა მოსლვასა მას პეტრესსა აჩრდილი ოდენ ვისმე შეადგეს მათ განსა.

16. და შეკრებობდა სიმრავლჳ გარემო ქალაქებისად იჳროუსალემდ, და მოაქუნდა უძლოურები სულთა გან არა წმიდათა, და განიკოვრნებოდეს ყოველნი.

17. აღდგა მღდელოთმოდლოვარი იგი და ყოველნი მის თანანი, რომელ იგი იყო წვალებად სადოვკეველოთად, და აღივსნეს შოვრითა;

18. და დაასხნეს კელნი მათნი მოციქოვლოთა ზედა და შესხნეს იგინი საპყრობილესა შინა დამარხვად ხვალისამდე.

19. ხოლო ანგელოზმან უფლისამან ლამე განუხნა კარნი საპყრობილისანი და გამოიყვანნა იგინი საპყრობილით და ჰრქოვა მათ:

20. მივედით და დადეგით და ეტყოდეთ ტაძარსა მას შინა ერსა მას.

21. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე შევიდეს ცისკარს ოდენ ტაძრად და ასწავებდეს ერსა მას. მაშინ მოვიდა მღდელოთმოდლოვარი იგი და მის თანანი, მოუწოდეს კრებულოსა მას და ყოველოთა მოხუცებულოთა ძეთა ისრაჳლისათა, და მიავლინნეს

¹შეკრებობდა 23; ²იჳროუსალემდ 23; ³დასხნეს 23; ⁴OM 23; ⁵OM 23; ⁶მოციქოვლნი ტაძრად *22; ⁷ასწავებდეს 23; ⁸მიავლინეს 23.

15. ვითარმედ უბანთაცა ზედა გამოაქუნდეს უძლურნი და დასდგმიდეს ცხედრებითა და საკაცებითა, რაათა მოსლვასა მას პეტრესსა აჩრდილი ოდენ ვისმე მისი შეადგეს მათ განსა.

16. და შეკრებობდა სიმრავლე გარემო¹ ქალაქებისაჲ იჭრუსალემს,² და მოაქუნდეს უძლურნი და შეპყრობილნი სულთა გან არა წმიდათა, და განიკურნებოდეს ყოველნი.

17. აღდგა მღვდელთმოდლოუარი იგი და ყოველნი მის თანანი, რომელ იგი იყო წვალებად სადუკ-ველთაჲ, აღივსნეს შურიითა;

18. და დაასხნეს კელნი მათნი მოციქულთა ზედა და შესხნეს იგინი საპყრობილესა შინა დამარხვად ხვალისამდე.

19. ხოლო ანგელოზმან უფლისამან ლამე³ განუხუნა კარნი საპყრობილისანი და გამოიყვანნა იგინი და ჰრქუა:

20. მივედით და⁴ დადეგით და ეტყოდეთ ტაძარსა შინა ერსა მას ყოველთა მათ სიტყუათა ამის ცხორებისათა.⁶

21. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე შევიდეს ცისკარს ოდენ ტაძრად და ასწავებდეს. მაშინ მოვიდა მღვდელთმოდლოუარი იგი და მის თანანი, და მოუწოდეს შესაკრებელსა მას⁷ და ყოველთა მოხუცებულთა ძეთა ისრაელისათა,⁸ და მიავლინნეს

15. ვითარმედ უბანთაცა ზედა გამოაქუნდეს უძლურნი და დასდგმიდეს ცხედრებითა და საკაცებითა, რაათა მოსლვასა მას პეტრესსა აჩრდილი ოდენ ვისმე მისი შეადგეს მათ განსა.

16. და შეკრებობდა სიმრავლე გარემო ქალაქებისაჲ იერუსალჴმს, და მოაქუნდეს უძლურნი და შეპყრობილნი სულთა გან არა წმიდათა, და განიკურნებოდეს.

17. აღდგა მღვდელთმოდლოუარი იგი და ყოველნი მის თანანი, რომელ იგი იყო წვალებად სადუკ-ველთაჲ, აღივსნეს შურიითა;

18. და დაასხნეს კელნი მათნი მოციქულთა ზედა და შესხნეს იგინი საპყრობილესა შინა დამარხვად ხვალისამდე.

19. ხოლო ანგელოზმან უფლისამან ლამე განუხუნა კარნი საპყრობილისანი და⁴ გამოიყვანნა იგინი და ჰრქუა:

20. მივედით და დადეგით და ეტყოდეთ ტაძარსა შინა ერსა მას ყოველთა მათ სიტყუათა ამის ცხორებისათა.

21. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე შევიდეს ცისკარს ოდენ ტაძრად და ასწავებდეს. მაშინ მოვიდა მღვდელთმოდლოუარი იგი და მის თანანი, და მოუწოდეს შესაკრებელსა მას და ყოველთა მოხუცებულთა ძეთა ისრაელისათა, და მიავლინნეს

¹გარემოს 115; ²იჭრუსალემდ 78, იერუსალჴმს 115; ³OM 19; ⁴OM G; ⁵OM 19; ⁶ცხორებისათა 115; ⁷მათ 115; ⁸ისრაელისითა 78.

საპყრობილედ მოყვანებად
მოციქოვლთა.

22. ხოლო მირაფვიდეს
მსახოვრნი იგი, არა პოვნეს იგი
საპყრობილესა შინა; მოიქცეს იგინი
და ოვთხრეს მათ

23. ვითარმედ: საპყრობილ¹ იგი
ეპოვეთ დაკშოვლი ყოვლითა
კრძალოვლებითა და მცველნი იგი
მდგომარენი წიმაშე კართა;
განრადვალეთ, შინა არა ვინ
ვპოვეთ.

24. ხოლო მათ ვითარცა ესმეს
სიტყოვანი ესე ერისთავსა მას
ტაძრისასა და
მლდელთმოდლოვართა,
განიზრახვიდეს მათ თვს რადმე
იქმნა¹ ესე.

25. მოვიწვევიდა და ოვთხრა მათ
ვითარმედ: კაცნი იგი რომელნი
შესხენით საპყრობილესა არიან
ტაძარსა შინა, დგანან და
ასწავებენ ერსა.

26. მაშინ მივიდა ერისთავი იგი
მსახოვრთა თანა და მოჰყვანდეს
იგინი არა ძლით, რადმეთოვ
ეშინოდა არისა მის, ნოვ ოვკოვ²
ქვად დაჰკრიბონ.

27. მოიყვანნა იგინი და
დაადგინნა³ შორის კრებოვლსა;
ჰკითხვიდა მათ
მლდელთმოდლოვარი იგი

28. და ჰრქოვა: მცნებით რადმე
გამცენით თქოვენ, რადთა არა
ასწავებდეთ სახელითა

საპყრობილედ მოყვანებად
მოციქულთა.

22. ხოლო მირაფვიდეს მსახურნი
იგი, არა პოვნეს იგინი
საპყრობილესა შინა; მოიქცეს იგინი
და უთხრეს მათ

23. ვითარმედ: საპყრობილ¹ იგი
ეპოვეთ დაკშული ყოვლითა
კრძალოვლებითა და მცველნი იგი
გარემოდს მდგომარენი წიმაშე
კართა; განრადვალეთ, შინა არა
ვინ ვპოვეთ.

24. ხოლო მათ ვითარცა ესმენს
სიტყუანი ესე ერისთავსა მას
ტაძრისასა და
მლდელთმოდლოუართა,
განიზრახვიდეს მათ თვს რადმე
იქმნა ესე.

25. მოვიწვევიდა და უთხრა მათ
ვითარმედ: კაცნი იგი რომელნი
თქუნენ შესხენით საპყრობილესა
არიან ტაძარსა შინა, დგანან და
ასწავებენ ერსა.

26. მაშინ მივიდა ერისთავი იგი
მსახურთა თანა და მოჰყვანდეს
იგი არა ძლით, რადმეთუ ეშინოდა
არისა მის, ნუ უკუე ქვად
დაჰკრიბონ.

27. მოიყვანნა იგინი შორის
კრებულსა; ჰკითხვიდა მათ
მლდელთმოდლოუარი იგი

28. და ჰრქოვა: მცნებით რადმე
გამცენით თქუნენ, რადთა არა
ასწავებდეთ სახელითა

¹იქნა 23; ²ნოვ ოვკოვ 22, ნოვქოვ 23; ³+იგინი 23.

საპყრობილედ მოყვანებად მოციქულთა.

22. ხოლო მირაფვიდეს მსახურნი იგი, არა პოვნეს იგინი საპყრობილესა შინა; და მოიქცეს იგინი და უთხრეს მათ

23. და ჰრქუეს ვითარმედ: საპყრობილედ იგი ეპოეთ² დაკშული ყოვლითა კრძალულებითა და მცველნი იგი მდგომარენი წიმაშე კართა;³ ხოლო განრადვადეთ, შინა არა ვინ ეპოეთ.²

24. და ვითარცა ესმნეს⁴ სიტყუანი ესე ერისთავსა მას ტაძრისასა და მლდელოთმოდლოუართა, განიზრახვიდეს მათ თჳს ვითარმედ რადმე იქმნა ესე.

25. მოვიწვევიდა და უთხრა მათ და ჰრქუა ვითარმედ: აჰა ეგერან კაცნი იგი რომელნი თქუენ შესხენით საპყრობილესა არიან ტაძარსა შინა, დგანან და ასწავებენ ერსა.

26. მაშინ წარვიდა ერისთავი იგი მსახურთა თანა და მოიყვანნა იგინი არა ძლით, რადმეთუ ეშინოდა არისა მის, ნუ უკუე⁷ ქვად დაჰკრიბონ.

27.⁸ და ვითარცა მოიყვანნეს იგინი⁹ დაადგინნეს¹⁰ შორის კრებულსა; და ჰკითხვიდა მათ მლდელოთმოდლოუარი იგი

28. და ჰრქუა: არა მცნებით გამცენით თქუენ, რადთა არღარა ასწავებდეთ სახელითა

საპყრობილედ მოყვანებად მოციქულთა.

22. ხოლო მირაფვიდეს მსახურნი იგი, არა პოვნეს იგინი საპყრობილესა შინა; და მოიქცეს იგინი და¹ უთხრეს მათ

23. და ჰრქუეს ვითარმედ: საპყრობილედ იგი ეპოეთ² დაკშული ყოვლითა კრძალულებითა და მცველნი იგი მდგომარენი წიმაშე კართა; ხოლო განრადვადეთ, შინა არა ვინ ეპოეთ.²

24. და ვითარცა ესმნეს სიტყუანი ესე ერისთავსა მას ტაძრისასა და მლდელოთმოდლოუართა,⁵ განიზრახვიდეს მათ თჳს ვითარმედ რადმე იქმნა ესე.

25. მოვიწვევიდა და უთხრა მათ და ჰრქუა ვითარმედ: აჰა ესერა კაცნი იგი რომელნი თქუენ შესხენით საპყრობილესა არიან ტაძარსა შინა, დგანან და ასწავებენ ერსა.

26. მაშინ წარვიდა ერისთავი იგი მსახურთა თანა და მოიყვანნა იგინი არა ძლით, რადმეთუ ეშინოდა არისა მის, ნუ უკუე⁷ ქვად დაჰკრიბონ.

27. და ვითარცა მოიყვანნეს იგინი და დაადგინნეს შორის კრებულსა; და ჰკითხვიდა მათ მლდელოთმოდლოუარი იგი

28. და ჰრქუა: არა მცნებით გამცენით თქუენ,¹¹ რადთა არღარა ასწავებდეთ სახელითა

¹OM G; ²ეპოეთ 115 129 G; ³კარსა 19; ⁴ესმეს 78;

⁵მლდელოთმოდლოუარსა G; ⁶ესერა 78, OM 19; ⁷უკუე 19 115; ⁸H begins again here; ⁹+და 78 129; ¹⁰ადგინნეს 78; ¹¹თქნა I.

მით; და აწვე ესერა აღგვისიეს იეროვსალჴში მოძლოვრებითა თქოვენითა, და ჩოვენ ზედა მოწვენად სისხლი ამის კაცისაჲ.

29. მიოვგო პეტრე და მოციქოვლთა და ჰრქოვეს: მორჩილებად ჯერ არს ღმრთისაჲ ოვფრომს ვიდრე ჴაცთაჲ.

30. ღმერთმან მამათა ჩოვენთამან აღადგინა იესოვ რომელსა იგი თქოვენ კელნი შეასხენით და დამოჴკიდეთ ძელსა.

31. ესე ღმერთმან წინამძლოვრად და მაცხოვრად აღამაღლა მარჯოვენითა თვისითა მოცემად სინანოვლი¹ ისრაჴლსა მოტევებად ცოდვათა.

32. და ჩოვენ ვართ მისა მოწამე სიტყოვათა ამათ, და სოვლი იგი წმიდაჲ რომელ მოსცა ღმერთმან მორჩილთა მისთა.²

33. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე, განიხერხებოდეს და ჴრახეს მოკლვად მათი.

34. აღვინმედგა კრებოვლსა შორის, ფარისეველი, რომლისა³ სახელი გამაღიელ,⁴ შჯოვლისმოძლოვარი, პათიოსანი ერსა შორის, და ბრძანა გარე განყვანებაჲ კაცთაჲ მათ;

35. და ჰრქოვა მათ: კაცნო ისრაიტიელნო, ეკრძალენით თავთა თქოვენთა კაცთა მათ თვის რაჲ გეგოვლების ყოფად;

ამით; და აწვე ესერა აღგვისიეს იჴრუსალემი მოძლოვრებითა თქუენითა, და გნებავს ჩუენ ზედა მოწვენად სისხლი ამის კაცისაჲ.

29. მიუგო პეტრე და მოციქულთა და ჰრქუეს: მორჩილებად ჯერ არს ღმრთისაჲ უფრომს ვიდრე ჴაცთაჲ.

30. ღმერთმან მამათა ჩუენთამან აღადგინა იესო რომელსა იგი თქუენ კელნი შეასხენით და დამოჴკიდეთ ძელსა.

31. ესე ღმერთმან წინამძლოვრად და მაცხოვრად აღამაღლა მარჯუენითა თვისითა მიცემად სინანული ისრაჴლსა მოტევებად ცოდვათაჲ.

32. და ჩუენ ვართ მოწამე მისა სიტყუათა მათ, და სული წმიდაჲ რომელ მოსცა ღმერთმან მორწმუნეთა მისთა.

33. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე, განიხერხებოდეს და ჴრახეს მოკლვად მათი.

34. აღვინმედგა კრებულსა შორის, ფარისეველსა, რომლისა სახელი ერქუა გამაღიელ, შჯულისმოძლოვარი, პათიოსანი ერსა შორის, და ბრძანა გარე განყვანებაჲ კაცთაჲ მათ;

35. და ჰრქუა მათ: კაცნო ისრაიტიელნო, ეკრძალენით თავთა თქუენთა კაცთა ამათ გან რაჲ გეგულეების ყოფად;

¹სინოვლი 23, სინანოვლი *23;

²მის 23, მისთა *23;

³რომელსა 23;

⁴გამაღიელი 23.

ამით; და აჰა ესერა აღგვისიეს¹
იჭრუსალემი მოძღუარებითა
თქუენითა, და გნებავს მოწევნად
ჩუენ ზედა სისხლი კაცისაჲ ამის.²

29. მიუგო პეტრე და
მოციქულთა და ჰრქუეს:
მორჩილებაჲ ჯერ არს ღმრთისაჲ
უფროდს ვიდრე ჰაცთაჲ.

30. ღმერთმან მამათა ჩუენთამან
აღადგინა იესუ რომელსა იგი³
თქუენ კელნი შეასხენით და
დამოჰკიდეთ ძელსა.

31. ესე ღმერთმან წინამძღუარად
და მაცხოვრად აღამალლა
მარჯუენითა თჳსითა მიცემად
სინანული ისრაჳლსა⁵ და
მოტევებაჲ ცოდვათაჲ.⁶

32. და ჩუენ ვართ მოწამე მისა⁷
სიტყუათა ამათ, და სული წმიდაჲ
რომელ მოსცა ღმერთმან⁸
მორწმუნეთა მისთა.⁹

33. ხოლო მათ ვითარცა ესმა
ესე,¹⁰ განიხერხებოდეს და
განიზრახვიდეს მოკლვასა მათსა.

34. ხოლო აღვინმედგა
კრებულსა მას შორის,¹¹ ფარისევე-
ლი, სახელით გამალიელ, შჯულის-
მოძღუარი, პატიოსანი ყოველსა
ერსა შორის, და ბრძანა მცირედ
გარე განყვანებაჲ მოციქულთაჲ;

35. და ჰრქუა მათ: კაცნო
ისრაიტელნო,¹² ეკრძალენით
თავთა თქუენტა კაცთა ამათ გან
რად გეგულეების ყოფად;

ამით; და აჰა ესერა აღგვისიეს
იერუსალჳში მოძღუარებითა
თქუენითა, და გნებავს მოწევნად
ჩუენ ზედა სისხლი კაცისაჲ ამის.

29. მიუგო პეტრე და
მოციქულთა და ჰრქუეს:
მორჩილებაჲ ჯერ არს ღმრთისაჲ
უფროდს ვიდრე ჰაცთაჲ.

30. ღმერთმან მამათა ჩუენთამან
აღადგინა იესუ რომელსა იგი
თქუენ კელნი შეასხენით და
დამოჰკიდეთ ძელსა.

31. ესე ღმერთმან წინამძღუარად
და მაცხოვრად აღამალლა
მარჯუენითა⁴ თჳსითა მიცემად
სინანული ისრაჳლსა და
მოტევებაჲ ცოდვათაჲ.

32. და ჩუენ ვართ მოწამე მისა⁷
სიტყუათა ამათ, და სული წმიდაჲ
რომელ მოსცა ღმერთმან⁸
მორწმუნეთა მისთა.

33. ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე,
განიხერხებოდეს და
განიზრახვიდეს მოკლვასა მათსა.

34. ხოლო აღვინმედგა
კრებულსა მას შორის, ფარისევე-
ლი, სახელით გამალიელ, სჯულის-
მოძღუარი, პატიოსანი ყოველსა
ერსა შორის, და ბრძანა მცირედ
გარე განყვანებაჲ მოციქულთაჲ;

35. და ჰრქუა მათ: კაცნო
ისრაიტელნო,¹² ეკრძალენით
თავთა თქუენტა კაცთა ამათ გან
რად გეგულეების ყოფად;

¹აღგვისეს 78, აღგვისიეს *78; ²ამისი 78, მის 115; ³OM 19;
⁴მარჯუენითა G; ⁵ისრაელსა 78; ⁶ცოდვათა 78; ⁷მისსა 129 H I;
⁸OM 129 I; ⁹თჳსითა 115; ¹⁰OM 115; ¹¹მას შორის 78 115 129,
შორის მას 19; ¹²ისრაიტელნო 78, ისრაჳტელნო G.

36. რადმეთოჲ ოჲწინარჲს დღეთა ამათ აღდგა თევდა, იტყოდა თავისა თჳსისასა ვითარმედ არს რადმე, რომელსა მისდევდეს კაცნი რიცხვთ ვითარ ოთხას ოდენ, რომელ იგიცა მოისპო, და ყოველნი მორჩილნი მისნი განირღოჲეს და იქმნეს ვითარცა არა რად.

37. ამისა შემდგომად აღდგა იოჲდა გალილეველი დღეთა მათ სოფლისწერისათა, და განიდგინა ერი მრავალი შემდგომად მისა; იგიცა წარწყმდა, და ყოველნი მორჩილნი მისნი განიბნინეს.

38. და აწცა გეტყჳ თქოჲენ, განეშორენით კაცთა მათ¹ გან და განოჲტევენით ეგე; ოჲკოჲეთოჲ არს კაცთა გან სიტყოჲად ესე გინათოჲ საქმჳ ესე, დაჰქსნდეს;²

39. ოჲკოჲეთოჲ ღმრთისა გან არს, ვერ კელგეწიფეების დაქსნად მათა, ნოჲ ოჲკოჲე ღმრთისმოლაღეცა იპოვნეთ. ხოლო იგინი ერჩიდეს მას;

40. და მოოჲწოდეს მოციქოჲლთა, ტანჯნეს იგინი, და ამცნეს რადთა არა იტყოდითა სახელითა იესოჲჲსითა, და განოჲტევენეს იგინი.

41. ხოლო იგინი წარვიდეს კრებოჲლისა მის³ გან, და ოჲხაროდა რადმეთოჲ ღირს იქმნეს სახელისა მისისა⁴ თჳს გინებად.

36. რადმეთოჲ უწინარეს დღეთა ამათ აღდგა თევდა, და იტყოდა თავსა თჳსისასა ვითარმედ დიდი ვინმე არს, რომელსა მისდევდეს კაცნი რიცხვთ ვითარ ოთხას ოდენ, რომელ იგიცა მოისპო, და ყოველნი მორჩილნი მისნი განიბნინეს და იქმნეს ვითარცა არა რად.

37. ამისა შემდგომად აღდგა იოჲდა გალილეველი დღეთა მათ სოფლისწერისათა, და განიდგინა ერი მრავალი შემდგომად მისა; იგიცა წარწყმდა, და ყოველნი მორჩილნი მისნი განიბნინეს.

38. და აწცა გეტყჳ თქოჲენ, განეშორენით კაცთა ამათ გან და უტევენით იგინი; უკუეთოჲ არს კაცთა გან სიტყოჲად ესე გინათოჲ საქმჳ ესე, დაჰქსნდეს;

39. უკუეთოჲ ღმრთისა გან არს, ვერ კელგეწიფეების დაქსნად მათა, ნუ უკუე ღმრთისამოლაღეცა ვიპოვნეთ. ხოლო იგინი ერჩიდეს მას;

40. და მოუწოდეს მოციქოჲლთა, ტანჯნეს იგინი, და ამცნეს რადთა არა იტყოდითა სახელითა იესოჲჲსითა, და განუტევენეს იგინი.

41. ხოლო იგინი წარვიდეს პირისა გან მის კრებულისა, და უხაროდა რადმეთოჲ ღირს იქმნეს სახელისა მისისა თჳს გინებად.

¹ამათ 23; ²დაკდს 23, დაქსდს *23; ³ამის 23; ⁴მის 23.

36. რადმეთუ უწინარეს დღეთა ამათ აღდგა თევდა, და იტყოდა თავსა თვსსა ვითარმედ არს ვინმე, რომელსა მისდევდეს კაცნი რიცხვთ ვითარ ოთხას¹ ოდენ, რომელ იგიცა მოისპო, და ყოველნი მოჩილნი მისნი განიბნინეს და იქმნეს² ვითარცა არა რაჲ.³

37. ამისსა⁴ შემდგომად აღდგა იუდა გალილეველი დღეთა მათ სოფლისწერისათა, და განადგინა ერთი მრავალი შემდგომად მისა;⁵ და იგიცა წარწყმდა, და ყოველნი მოჩილნი მისნი განიბნინეს.⁶

38. და აწცა გეტყვ თქუენ, განეშორენით კაცთა ამათ გან და უტევენით იგინი რადმეთუ; უკუეთუ არს კაცთა გან ზრახვაჲ ესე გინათუ საქმე ესე, დაჰქსნდეს;⁸

39. ხოლო უკუეთუ ღმრთისა გან არს, ვერ კელგეწიფების დაქსნად მისა,¹⁰ ნუ უკუე¹¹

ღმრთისმოლაღეცა იპოვნეთ. ხოლო იგინი ერჩდეს მას;¹³

40. და მოუწოდეს მოციქულთა, ტანჯნეს¹⁴ იგინი, და ამცნეს რადთა არღარა იტყოდინან სახელითა იესუდსითა, და განუტევნეს იგინი.

41. ხოლო იგინი წარვიდეს პირისა გან მის კრებულისა, და უხაროდა რადმეთუ ღირს იქმნეს¹⁶ სახელისა მისისა თვს გინებად.

36. რადმეთუ უწინარეს დღეთა ამათ აღდგა თევდა, და იტყოდა თავსა თვსსა ვითარმედ არს ვინმე, რომელსა მისდევდეს კაცნი რიცხვთ ვითარ ოთხას ოდენ, რომელ იგიცა მოისპო, და ყოველნი მოჩილნი მისნი განიბნინეს და იქმნეს ვითარცა არა რაჲ.

37. ამისსა⁴ შემდგომად აღდგა იუდა გალილეველი დღეთა მათ სოფლისწერისათა, და განადგინა ერთი მრავალი შემდგომად მისსა; და იგიცა წარწყმდა, და ყოველნი მოჩილნი მისნი განიბნინეს.

38. და აწცა გეტყვ თქუენ, განეშორენით კაცთა ამათ გან და უტევენით იგინი⁷ რადმეთუ; უკუეთუ არს კაცთა გან ზრახვაჲ ესე გინათუ საქმე ესე, დაჰქსნდეს;

39. ხოლო უკუეთუ ღმრთისა გან არს, ვერ კელგეწიფების⁹ დაქსნად მისსა, ნუ უკუე

ღმრთისმოლაღეცა იპოვნეთ.¹² ხოლო იგინი ერჩდეს მას;

40. და მოუწოდეს მოციქულთა, ტანჯნეს იგინი, და ამცნეს რადთა არღარა იტყოდინან სახელითა იესუდსითა, და განუტევნეს იგინი.

41. ხოლო¹⁵ წარვიდეს პირისა გან მის კრებულისა, და უხაროდა რადმეთუ ღირს იქმნეს სახელისა მისისა თვს გინებად.

¹ოთხათას 115; ²იქმნეს 19; ³OM 115; ⁴ამისა 78 115 I; ⁵ამისა 19; ⁶19 inserts three blurred letters between -ი- and -ნ-; ⁷ეგენი G; ⁸დაჰქსნდენ 129; ⁹კელგეწიფების I; ¹⁰ამისა 19; ¹¹უკუე 19 115; ¹²ეიპოვნეთ G; ¹³OM 129; ¹⁴და ტანჯნეს 129; ¹⁵+იგინი G; ¹⁶იქმნეს 78 129.

42. და ყოველსა დღესა ტაძარსა მას შინა იყოფოდეს, და არა დასცხრებოდეს მოძღოვრებითა და სახარებითა იესოჲს ქრისტესითა.

42. და ყოველსა დღესა ტაძარსა მას შინა იყოფოდეს, და არა დასცხრებოდეს მოძღოვრებითა და სახარებითა იესო ქრისტესითა.

Chapter Six

1. ამათ დღეთა შინა განმრავლებასა მოწაფეთასა, იყო დრტუნვაჲ ბერძენთაჲ ებრაელთა მიმართ, რადმეთოჲს ოვგოვლებელ¹ იქმნებოდა მსახოვრებაჲ იგი დღითი დღედ კოვრივთა მათთაჲ.

2. მაშინ მოოვწოდეს ათორმეტთა მათ სიმრავლესა მას² მოწაფეთასა და ჰრქოვეს: არა სათნო არს ჩოვენდა დატევებაჲ სიტყვსა³ ღმრთისაჲ და მსახოვრებაჲ ტაბლებსა.

3. გამოირჩიენით, ძმანო, კაცნი თქოვენ განნი რომელნი წემაბოვლ იყვენ, შვდნი სავსენი სოვლითა წმიდითა და სიბრძნითა, რომელნი დაადგინნეთ საკმარსა ამას ზედა,

4. ხოლო ჩოვენ ლოცვასა და მსახოვრებასა ამის სიტყვასა განვეკრძალნეთ.

5. და სათნო ოვჩნდა სიტყოვად⁴ წინაშე ყოველსა მას სიმრავლესა და

1. ამათ დღეთა შინა განმრავლებასა მოწაფეთასა, იყო დრტუნვაჲ ბერძენთაჲ ებრაელთა მიმართ, რადმეთოჲს უგულებელ იქმნებოდა მსახურებაჲ იგი დღითი დღედ ქურივთა მათთაჲ.

2. მაშინ მოუწოდეს ათორმეტთა მათ სიმრავლესა მას მოწაფეთასა და ჰრქოვეს: არა სათნო არს ჩუენდა დატევებაჲ სიტყვსა ღმრთისაჲ და მსახურებაჲ ტაბლებსა.

3. აწ გამოირჩიენით, ძმანო, კაცნი თქუენ განნი რომელნი წემაბოვლ იყვენ, შვდნი სავსენი სულითა წმიდითა და სიბრძნითა, რომელნი დაადგინნეთ საკმარსა ამას ზედა,

4. ხოლო ჩუენ ლოცვასა და მსახურებასა ამის სიტყვასა განვეკრძალნეთ.

5. და სათნო უჩნდა სიტყუად ესე წინაშე ყოველსა მას სიმრავლესა და

¹ოვგოვლებელს 23; ²OM 23, მას *23; ³სიტყსა 23, სიტყვსა *23; ⁴+ესე 23.

42. და ყოველსა დღესა ტაძარსა მას შინა, და სახლსა არა დასცნებოდეს მოძღუორებითა და სახარებითა იესუ ქრისტესითა.¹

42. და ყოველსა დღესა ტაძარსა მას შინა, და სახლსა არა დასცნებოდეს მოძღუორებითა და სახარებითა იესუესითა.

Chapter Six

1. ამათ დღეთა შინა განმრავლებასა მას მოწაფეთასა, იყო დრტვნვაჲ ბერძენთაჲ² ებრაელთა მიმართ, რადმეთუ უგულებელს იქმნებოდა მსახურებაჲ იგი დღითი დღედ ქურივთა³ მათთაჲ.

2. მაშინ მოუწოდეს ათორმეტთა მათ სიმრავლესა მას მოწაფეთასა და ჰრქუეს: არა სათნო არს ჩუენდა⁴ დატევებაჲ სიტყვსა ღმრთისაჲ და მსახურებაჲ ტაბლებსა.

3. აწ გამოირჩიენით, ძმანო, კაცნი თქუენ განნი რომელნი წემაბულ იყვნენ, შუდნი საესენი სულითა წმიდითა და სიბრძნითა, რომელნი დავადგინნეთ⁵ საკმარსა ამას ზედა,

4. ხოლო ჩუენ ლოცვასა და მსახურებასა ამის სიტყვასა განვეკრძალნეთ.⁶

5. და სათნო უჩნდა სიტყუად ესე წინაშე ყოვლისა მის სიმრავლისა და

1. ამათ დღეთა შინა განმრავლებასა მას მოწაფეთასა, იყო დრტვნვაჲ ბერძენთაჲ ებრაელთა მიმართ, რადმეთუ უგულებელს იქმნებოდა მსახურებაჲ იგი დღითი დღედი ქურივთა მათთაჲ.

2. მაშინ მოუწოდეს ათორმეტთა მათ სიმრავლესა მას მოწაფეთასა და ჰრქუეს: არა სათნო არს ჩუენდა დატევებაჲ სიტყვსა ღმრთისაჲ და მსახურებაჲ ტაბლებსა.

3. აწ გამოირჩიენით, ძმანო, კაცნი თქუენ განნი რომელნი წემაბულ იყვნენ, შუდნი საესენი სულითა წმიდითა და სიბრძნითა, რომელნი დავადგინნეთ საკმარსა ამას ზედა,

4. ხოლო ჩუენ ლოცვასა და მსახურებასა ამის სიტყვასა განვეკრძალნეთ.

5. და სათნო უჩნდა სიტყუად ესე წინაშე ყოვლისა მის სიმრავლისა და

¹იესუ ქრისტესითა 78 115, იესუესითა 19 129; ²ბერძენთაჲ 19, ბერძენთაჲ *19; ³კურივთა 78; ⁴A lacuna exists in H between 6:2 and 7:19; ⁵დავადგინნით 19; ⁶ვეყენით 129.

გამოიჩინეს სტეფანე, კაცი სავსე სარწმუნოებითა და სოკლითა წმიდითა,¹ და ფილიპე და პროქორონ² და ნიკარონა³ და ტიმონა და პარმენა და ნიკოლაოზ მწიერი ანტიოქელი.

6. და ილოცეს და დაასხნეს⁴ მათ ზედა კელნი მათნი.

7. და სიტყუაჲ იგი ოკუფლისად აღორძინდებოდა, და განმრავლდებოდა რიცხვ იგი მოწაფეთად იეროუსალჴმს⁵ ფრიად სარწმუნოებასა.

8. ხოლო სტეფანე სავსე იყო სოკლითა წმიდითა, და ძალითა იქმოდა ნიშებსა და სასწაოვლებსა დიდსა ერსა შორის.⁶

9. აღვინმედგეს კრებოვლისა მის გან რომელსა ერქოვა ლიბერტიმელთად და კილიკიათ და ასიათ და კვრინელთად და ალექსანდრელთად,⁷ და გამოეძიებდეს სტეფანეს თანა;

10. და ვერ შეუძლეს წინადადგომად სიბრძნითა მით და სოკლითა რომელსა იტყოდა.

11. მაშინ აბიონეს ვინმე კაცი რომელთა თქოვეს ვითარმედ:

გამოიჩინეს სტეფანე, კაცი სავსე სარწმუნოებითა და სოკლითა წმიდითა, და ფილიპე და პროქორონ და ნიკარონა და ტიმონა და პარმენა და ნიკოლაოზ მწიერი ანტიოქელი.

6. და დაადგინნეს წინაშე მოციქულთა და ილოცეს და დაასხნეს მათ ზედა კელნი მათნი.

7. და სიტყუაჲ იგი ღმრთისად აღორძინდებოდა, და განმრავლდებოდა რიცხვ იგი მოწაფეთად იჭრუსალემს ფრიად და მრავალი ერი მღდელთ მოძღუართად ერჩდა სარწმუნოებასა.

8. ხოლო სტეფანე სავსე იყო მადლითა, და ძალითა იქმოდა ნიშებსა და სასწაულებსა დიდდიდსა ერსა შორის სახელითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა.

9. აღვინმედგეს კრებულისა მის განნი რომელთა რქვან ლიბერტიმელთად და კვრინელთად და ალექსანდრელთად და კილიკიათ და ასიათ, და ეძიებდეს სტეფანეს თანა სიტყუასა;

10. და ვერ შეუძლევდეს წინადადგომად სიბრძნითა მით და სოკლითა წმიდითა რომელსა იტყოდა იგი.

11. მაშინ აბიონეს ვინმე კაცი რომელნი იტყოდეს ვითარმედ:

¹OM 23; ²პროქორონ 23; ³ნიკორონა 23; ⁴დასხნეს 23; ⁵და მრავალი ერი მღდელთად ერჩდა სარწმუნოებასა *22; ⁶შოგერის 23; ⁷და კილიკიათად და ასიათ 23.

გამოირჩიეს სტეფანე, კაცი სავსე სარწმუნოებითა და სულითა წმიდითა,¹ და ფილიპე და პროხორონ და ნიკანორა და ტიმონა და პარმენა და ნიკოლაოს² მწირი ანტიოქელი.

6. და დაადგინნეს³ წინაშე მოციქულთა და ილოცეს და დაასხნეს⁴ მათ ზედა კელნი მათნი.

7. და სიტყუად იგი ღმრთისაჲ⁵ აღორძინდებოდა, და განმრავლდებოდა რიცხვ იგი მოწაფეთაჲ იჭრუსაღემს შინა ფრიად და მრავალი ერი მღდელთაჲ მათ ერჩიდა სარწმუნოებასა.

8. ხოლო სტეფანე სავსე იყო მადლითა, და ძალითა⁶ იქმოდა ნიშებსა და სასწაულებსა დადდიდსა⁷ ერსა შორის.

9. აღვინმედგეს⁸ კრებულისა მის გან რომელსა ჰრქვან ლიბერტიმელთაჲ და კვრინელთაჲ და ალექსანდრიელთაჲ და კილიკიაჲთ და ასიაჲთ, და გამოეძიებდეს სტეფანეს თანა სიტყუასა;

10. და ვერ შეუძლებდეს წინადადგომად სიბრძნითა მით და სულითა წმიდითა რომლითა იტყოდა იგი.

11. მაშინ აბირნეს ვინმე კაცნი რომელნი იტყოდეს ვითარმედ:

გამოირჩიეს სტეფანე, კაცი სავსე სარწმუნოებითა და სულითა წმიდითა, და ფილიპე და პროხორონ და ნიკანორა და ტიმონა და პარმენა და ნიკოლაოზ მწირი ანტიოქელი.

6. და დაადგინნეს წინაშე მოციქულთა და ილოცეს და დაასხნეს მათ ზედა კელნი მათნი.

7. და სიტყუად იგი ღმრთისაჲ⁵ აღორძინდებოდა, და განმრავლდებოდა რიცხვ იგი მოწაფეთაჲ იჭრუსაღემს შინა ფრიად და მრავალი ერი მღდელთაჲ მათ ერჩიდა სარწმუნოებასა.

8. ხოლო სტეფანე სავსე იყო მადლითა, და ძალითა იქმოდა ნიშებსა და სასწაულებსა დადდიდსა ერსა შორის.

9. აღვინმედგეს კრებულისა მის გან რომელსა ჰრქვან ლიბერტიმელთაჲ⁹ და კვრინელთაჲ და ალექსანდრიელთაჲ¹⁰ და კილიკიაჲთ და ასიაჲთ, და გამოეძიებდეს სტეფანეს თანა სიტყუასა;

10. და ვერ შეუძლებდეს წინადადგომად სიბრძნითა მით და სულითა წმიდითა რომლითა იტყოდა იგი.

11. მაშინ აბირნეს ვინმე კაცნი რომელნი იტყოდეს ვითარმედ:

¹სარწმუნოებითა და სულითა წმიდითა 78 115 129, სულითა წმიდითა და სარწმუნოებითა 19; ²ნიკოლაოზ 129; ³დაადგინნეს 115; ⁴დაასხნეს 115; ⁵უფლისაჲ 78; ⁶და G; ⁷დიდსა 78 19; ⁸აღვინმედგა 129; ⁹ლიბირტიმელთა I; ¹⁰ალექსანდრიელთაჲ I;

გოვესმა ჩოვენ მაგისი იტყოდა რაჲ სიტყოვასა გმობისასა მოსცხს თვს და ლმრთისა.

12. აღძრეს ერი იგი და მოხოცებოვლნი და შწიგნობარნი, და ზედამოოვქდეს, წარმოიტაცეს¹ იგი და მოიყვანეს² კრებოვლსა წინაშე.

13. და წარმოადგინნეს მოწამენი ცროვნი რომელთა თქოვს ვითარმედ: კაცი ესე არა დასცხრების სიტყოვად სიტყოვასა ბოროტსა ადგილისა ამის თვს³ წმიდისა და შჯოვლისა;

14. რაჲმეთოვ გოვესმა მაგის გან ვითარმედ ეგე იტყოდა ვითარმედ იესოვ ნაზარეველმან დაარღვოს ადგილი ესე, და⁴ შჯოვლი ცვალოს რომელი მომცა ჩოვენ მოსე.

15. და მიჰხედეს მას ყოველთავე რომელნი სხდეს მოვნი კრებოვლსა მას შორის, და იხილეს პირი მისი ვითარცა პირი ანგელოზისაჲ.

გუესმა მაგის გან სიტყუაჲ გმობისაჲ რომელსა იტყოდა მოსეს თვს და ლმრთისა. 12. აღძრეს ერი იგი და მოხუცებულნი და მთავარნი და შწიგნობარნი, და ზედამიუქდეს, სტეფანეს და მოიყვანეს კრებულსა შორის.

13. და წარმოადგინნეს მოწამენი ცროენი რომელთა იტყოდეს ვითარმედ: კაცი ესე არა დასცხრების სიტყუად ბოროტისა ადგილისა ამის თვს წმიდისა და შჯულისა;

14. გუესმა მაგის გან რაჲმეთუ იტყოდა ვითარმედ იესუ ნაზარეველმან დაარღვოს ადგილი ესე, და ცვალოს შჯული რომელი მომცა ჩუენ მოსე.

15. ხედვიდეს მას როელნი დგეს კრებულსა მას შორის, და იხილეს პირი მისი ვითარცა პირი ანგელოზისაჲ.

Chapter Seven

1. ჰრქოვა მას მღდელთმოდოვარმან: თვკოვეთოვ ესე ესრცთ არს?⁵

1. ჰრქუა მას მღდელთმოდოუარმან მან: უკუეთუ ესე ესრეთ არს?

¹წარმოიტაცეს 23; ²მოიყვანნეს 23; ³ამის თვს 22, მის 23, მის თვს *23; ⁴OM 23; ⁵ესე ესრცთ არს 22, ასრე არს ესე 23.

გუესმნეს¹ მაგის გან სიტყუანი გმობისანი რომელთა იტყოდა მოსეს თჳს და ლმრთისა.

12. და აღძრეს ერი იგი და მოხუცებულნი და მწიგნობარნი, და ზედამიადგეს, და აღიტაცეს იგი და მოიყვანეს² წინაშე კრებულისა .

13. და წარმოადგინნეს მოწამენი ცრუნი რომელთა თქუეს: კაცი ესე არა დასცხრების სიტყუად

სიტყუათა გმობისათა ადგილისა ამის თჳს წმიდისა და რჩულისა;⁵

14. რადმეთუ გუესმან მაგის გან იტყოდა რად ვითარმედ იესუ ნაზარეველმან ამან⁷ დაარღჳოს ადგილი ესე, და ცვალოს შჯული⁸ რომელი მომცა ჩუენ მოსე.

15. და მიხედეს¹⁰ მას ყოველთა რომელნი სხდეს კრებულსა შინა, და იხილეს პირი მისი ვითარცა პირი ანგელოზისად.

გუჴსეს მაგის გან სიტყუანი გმობისანი რომელთა იტყოდა მოსეს თჳს და ლმრთისა.

12. და აღძრეს ერი იგი და მოხუცებულნი და მწიგნობარნი, და ზედამიადგეს, და აღიტაცეს იგი და მოიყვანეს წინაშე კრებულისა .

13. და წარმოადგინნეს მოწამენი ცრუნი რომელთა თქუეს:³ კაცი ესე არა დასცხრების სიტყუად⁴

სიტყუათა გმობისათა ადგილისა ამის თჳს წმიდისა და სჯულისა;

14. რადმეთუ გუჴსმა მაგის გან იტყოდა რად ვითარმედ იესუ ნაზარეველმან ამან დაარღჳოს ადგილი ესე, და ცვალოს სჯული რომელი მომცა ჩუენ⁹ მოსე.

15. და მიხედეს მას ყოველთა რომელნი სხდეს კრებულსა¹¹ შინა, და იხილეს პირი მისი ვითარცა პირი ანგელოზისად.

Chapter Seven

1. ჰრქუა მას მლდელთმოძღუარმან მან: უკუეთუ ესე ესრეთ არსა?¹²

1. ჰრქუა მას მლდელთმოძღუარმან მან: უკუეთუ ესე ესრეთ არსა?

¹გუესმე 78, გუესმეს *78, გუჴსმეს 129, გუესმნეს 115, გუჴსმნეს 19; ²იგი 19, OM *19; ³თქუჴს G; ⁴OM I; ⁵წმიდისა და რჩულისა 78 115, წმიდისა და შულისა 19, და შჯულისა 129; ⁶გუჴსმა 19 129; ⁷მან 115; ⁸შული 129; ⁹ჩუჴს G; ¹⁰მიჴხედეს 78; ¹¹მას G; ¹²არს 115.

2. ხოლო მან ჰრქოვა: კაცნო ძმანო და მამანო, ისმინეთ ჩემი. ღმერთი დიდებისად ეჩოვენა მამასა ჩოვენსა აბრაჰამსა, ვიდრე იყოლა იგი შოვამდინარეს პირველ დამკვდრებადმდე მისა ქარანს შინა.

3. და ჰრქოვა მას: გამოვედ ქოვეყანისა გან შენისა და ნათესავისა გან შენისა¹ ქოვეყანად რომელ² მე გიჩოვენო შენ.

4. მაშინ გამოვიდა ქოვეყანისა გან ქალდეველთაჲსა და ეშჷნა ქარანს შინა. მერმე შემდგომად სიკოვდილისა მამისა მისისა მოვიდა ქოვეყანასა ამას³ რომელსა ესე აწ თქოვენ დამკვდრებოვლ ხართ;

5. და არა სცა⁴ მას შინა სამკვდრებელი არცა წარსადგმელ ფერქის; და ალოვთქოვა მიცემად იგი მას სამკვდრებელად და ნათესავსა მისსა, და არა ესოვა მას შვილი;

6. ეტყოდა მას ღმერთი ვითარმედ: იყოს ნათესავი შენი⁵ მწირი ქოვეყანასა ოვცნოსა, და დაიმონონ იგი, და ბოროტსა ოვყოფდენ ოთხას⁶ წელ;

7. და ნათესავი იგი რომელსა ჰმონებდენ ვსაჲო მე, თქოვა ოვფალმან, და ამისა შემდგომად

2. ხოლო მან ჰრქუა მათ: კაცნო ძმანო და მამანო, ისმინეთ ჩემი. ღმერთი დიდებისად ეჩუენა მამასა ჩუენსა აბრაჰამსა, ვიდრე იყოლა იგი შოვამდინარეს ასურეთისასა ვიდრე დამკვდრებადმდე მისა ქარანს შინა.

3. და ჰრქუა მას: გამოვედ ქუეყანისა გან შენისა და მოვედ ქუეყანასა მას რომელი მე გიჩუენო შენ.

4. მაშინ გამოვიდა ქუეყანისა გან ქალდეველთაჲსა და დაეშენა ქარანს შინა. და შემდგომად სიკუდილისა მამისა მისისა დაემკვდრა ქუეყანასა მას რომელსა ესე აწ თქუენ დამკვდრებულ ხართ;

5. და არა სცა მას სამკვდრებელი მას შინა არცა ფერქის წარსადგმელ; და ალოვთქუა მას სამკვდრებელად და ნათესავსა მისსა, და არა ესუა მას შვილი;

6. ეტყოდა მას ღმერთი ესრეთ ვითარმედ: მწირი იყოს ნათესავი შენი მწირი ქუეყანასა უცნოსა, და ჰმონებდენ მათ, და ძურსა უყოფდენ ოთხას წელ;

7. და ნათესავი იგი რომელსა ჰმონებდენ ვსაჲო, თქუა უფალმან, და ამისა შემდგომად

¹და მოვედ 23; ²რომელი 23; ³მას 23; ⁴ოვც 23; ⁵მისი 23; ⁶ოხას 23.

2. ხოლო მან თრქუა:¹ კაცნო ძმანო და მამანო, ისმინეთ ჩემი. ღმერთი დიდებისაჲ ერუენა² მამასა ჩუენსა აბრაჰამს, ვიდრე იყოლა იგი შოვამდინარეს⁴ პირველ დამკვდრებისა მისისა ქარანს შინა.

3. და ჰრქუა მას: გამოვედ⁵ ქუეყანისა გან შენისა და ნათესავისა გან შენისა და⁷ მოვედ⁸ ქუეყანად რომელი მე გიჩუენო¹⁰ შენ.

4. მაშინ გამოვიდა ქუეყანისა გან ქალდეველთაჲსა და დაეშენა¹² ქარანს შინა. და მიერ შემდგომად სიკუდილისა მამისა მისისა დაამკვდრა იგი ქუეყანასა ამას რომელსა ესე აწ თქუენ დამკვდრებულ ხართ;

5. და არა სცა მას სამკვდრებელი მას¹³ შინა არცა ფერკის¹⁴ წარსადგმელ;¹⁵ და ალუთქუა მიცემად მას¹⁶ იგი სამკვდრებელად და ნათესავსა მისსა შემდგომად მისსა,¹⁷ და არა ესუა¹⁸ მას შვილი;

6. ეტყოდა მას ღმერთი ესრეთ ვითარმედ: მწირ იყოს ნათესავი შენი ქუეყანასა უცხოთა, და¹⁹ დაიმონებდენ მათ, და ძვრსა უყოფდენ ოთხას წელ;

7. და ნათესავი იგი რომელსა ჰმონებდენ ვსაჲო მე, თქუა უფალმან, და ამისა²⁰ შემდგომად

2. ხოლო მან თრქუა: კაცნო ძმანო და მამანო, ისმინეთ ჩემი. ღმერთი დიდებისაჲ ერუენა² მამასა ჩუენსა³ აბრაჰამს, ვიდრე იყოლა იგი შუამდინარეს⁴ პირველ დამკვდრებისა მისისა ქარანს შინა.

3. და ჰრქუა მას: გამოვედ⁶ ქუეყანისა გან შენისა და ნათესავისა გან შენისა და მოვედ⁹ ქუეყანად რომელი მე გიჩუენო¹¹ შენ.

4. მაშინ გამოვიდა ქუეყანისა გან ქალდეველთაჲსა და დაეშენა ქარანს შინა. და მიერ შემდგომად სიკუდილისა მამისა მისისა დაამკვდრა იგი ქუეყანასა ამას რომელსა ესე აწ თქუენ დამკვდრებულ ხართ;

5. და არა სცა მას სამკვდრებელი მას შინა არცა ფერკის წარსადგმელ; და ალუთქუა მიცემად მას¹⁶ იგი სამკვდრებელად და ნათესავსა მისსა შემდგომად მისსა, და არა ესუა მას შვილი;

6. ეტყოდა მას ღმერთი ესრეთ ვითარმედ: მწირ იყოს ნათესავი შენი ქუეყანასა უცხოთა, და დაიმონებდენ მათ, და ძვრსა უყოფდენ ოთხას წელ;

7. და ნათესავი იგი რომელსა ჰმონებდენ ვსაჲო მე, თქუა უფალმან, და ამისა²¹ შემდგომად

¹ჰრქუა 78; ²ერუენა 78 115 129 H, ერუენა 19 G I; ³ჩუენსა G;
⁴შოვამდინარეს 78, შუვამდინარეს 129 G; ⁵განედ 129; ⁶გამოვედ H;
⁷OM 78; ⁸მოვედ 129; ⁹მოვედ H; ¹⁰გიჩუენო 19 129; ¹¹გიჩუენო H;
¹²ეშენა 78; ¹³სამკვდრებელი მას OM 129; ¹⁴ფერკისა 129; ¹⁵არცა
ფერკის წარსადგმელ OM 19; ¹⁶მას მიცემად 129 I; ¹⁷მისა 78, მისსა
*78; ¹⁸ესვას 115; ¹⁹OM 78; ²⁰ამისა 19; ²¹ამისა H.

გომოვიდენ და მსახოვრებდენ მე ადგილსა ამას.

8. და მოსცა მას შჯოვლი წინადაცოვეთისაჲ; და მან შვა ისაკი და წინდასცვთა¹ დღესა მერვესა, და ისაკმან იაკობსა, და იაკობ ათორმეტთა მათ მამადმთავართა.²

9. და მამადმთავარნი იგი ეშოვრებდეს იოსეფსა,³ და განყიდეს იგი ეგვიპტედ, და იყო ღმერთი მის თანა,

10. და განარინა იგი ყოველთა გან ქირთა მისთა, და მოსცა მადლი და სიბრძნე წინაშე ფარაო მეფისა მეგვიპტელთაჲსა; და დაადგინა იგი მთავრად ეგვიპტესა და ყოველსა ზედა სახლსა მისსა.⁵

11. იყო სიყმილი ეგვიპტეს და ქანაანს⁶ და ქირი დიდი, და არა ჰპოვებდეს⁷ საზრდელსა მამანი ჩოვენნი;

12. ესმა რაჲ იაკობს ვითარმედ არს საზრდელი⁸ ეგვიპტეს, და წარავლინნა მამანი ჩოვენნი პირველად,

13. და მეორედ მისლვასა გამოეცხადა იოსეფ⁹ ძმათა თვისთა, და განეცხადა სახლსა ფარაოჲსა¹⁰ ნათესავი იოსეფისი;¹¹

14. წარავლინნა¹² იოსეფ¹³ და მოოვწოდა იაკობს მამასა თვისსა და ყოველსა ნათესავსა მისსა, სოვლსა სამეოცდაათხოვთმეტსა;

გომოვიდენ და მსახოვრებდენ მე ქუეყანასა ამას.

8. და მოსცა მას რჩული წინადაცოვეთისაჲ; და მან შვა ისაკი და წინდასცვთა მას მერვესა დღესა, და ისაკმან იაკობსა, და იაკობმან ათორმეტთა მათ მამადმთავართა.

9. და მამადმთავარნი იგი ეშოვრებოდეს იოსეფს, და განყიდეს იგი ეგვიპტეს, და იყო ღმერთი მის თანა,

10. და განარინა იგი ყოველთა გან ქირთა მისთა, და მოსცა⁴ მადლი და სიბრძნე წინაშე ფარაო მეფისა მეგვიპტელთაჲსა; და დაადგინა იგი მთავრად ეგვიპტესა ზედა და ყოველსა სახლსა მისსა.

11. იყო სიყრმილი ეგვიპტეს და ყოველსა ქუეყანასა ქანაანესასა და ქირი დიდი, და არა ჰპოვებდეს საზრდელსა მამანი ჩოვენნი;

12. ესმა იაკობს რაჲ არს საზრდელი ეგვიპტეს, წარავლინნა და მამანი ჩოვენნი პირველად,

13. და მეორესა ჯერსა გამოეცხადა იოსეფ ძმათა თვისთა, და განეცხადა სახლსა ფარაოჲსა ნათესავი იოსეფისი;

14. და მიავლინა იოსეფ და მოუწოდა მამასა თვისსა და ყოველსა ნათესავსა მისსა, სოვლსა სამეოცდაათხოვთმეტსა;

¹წინადაცოვეთისაჲ მას 23; ²მამათმთავართა 23; ³იოსეფსა 23; ⁴მას *20; ⁵მის 23, მისსა *23; ⁶ქანაანს 23; ⁷ჰპოვებდეს 23; ⁸საზრდელი 23; ⁹იოსეფ 23; ¹⁰ფარაოჲსა 22, ფარაოჲსა *22; ¹¹იოსეფისი 23; ¹²წარავლინა 23; ¹³იოსეფ 23.

გომოვიდენ და¹ მმსახურებდენ² მე ქუეყანასა ამას.

8. და მოსცა მას შჯული³ წინადაცუეთისაჲ;⁴ და მან შვა ისაკი და წინდასცვთა მას მერვესა დღესა, და ისაკმან იაკობსა, და იაკობმან ათორმეტთა მათრ მამათმთავართა.

9. და მამათმთავარნი იგი ეშურებოდეს⁷ იოსეფს, და განყიდეს იგი ეგვიპტეს, და იყო ღმერთი მის თანა,

10. და განაჩინა იგი ყოველთა გან ქირთა მისთა, და მოსცა მას მადლი და სიბრძნე წინაშე ფარაო მეფისა მეგვიპტელთაჲსა; და დაადგინა იგი მთავრად ეგვიპტესა ზედა¹⁰ და ყოველსა ზედა სახლსა მისსა.

11. იყო სიყმილი ეგვიპტეს და ყოველსა ქუეყანასა ქანანისასა და ქირი დიდი, და არა ჰპოებდეს საზრდელსა მამანი ჩუენნი;

12. ხოლო ესმა იაკობს ვითარმედ არს საზრდელი ეგვიპტეს, წარავლინა მამანი ჩუენნი პირველად,

13. და მეორესა ჯერსა გამოეცხადა იოსებ ძმათა თვისთა, და განეცხადა ფარაოს ნათესავი იოსებისი;

14. და მიავლინა იოსებ¹² და მოუწოდა მამასა თვისსა იაკობს და ყოველსა ნათესავსა მისსა,¹³ სულსა სამეოცდაათხუთმეტსა;

გომოვიდენ და მმსახურებდენ მე ქუეყანასა ამას.

8. და მოსცა მას სჯული³ წინადაცუეთისაჲ;⁴ და მან შვა ისაკი და წინდასცვთა მას მერვესა დღესა,⁵ და ისაკმან იაკობსა, და იაკობმან ათორმეტთა მათრ მამათმთავართა.

9. და მამათმთავარნი იგი ეშურებოდეს იოსეფს, და განყიდეს იგი ეგვიპტეს, და იყო ღმერთი მის თანა,

10. და განაჩინა იგი ყოველთა გან ქირთა მისთა, და მოსცა მას მადლი და სიბრძნე წინაშე ფარაო მეფისა⁸ მეგვიპტელთაჲსა;⁹ და დაადგინა იგი მთავრად ეგვიპტესა ზედა და ყოველსა ზედა სახლსა მისსა.

11. იყო სიყმილი ეგვიპტეს და ყოველსა ქუეყანასა ქანანისასა და ქირი დიდი, და¹¹ არა ჰპოებდეს საზრდელსა მამანი ჩუენნი;

12. ხოლო ესმა იაკობს ვითარმედ არს საზრდელი ეგვიპტეს, წარავლინა მამანი ჩუენნი პირველად,

13. და მეორესა ჯერსა გამოეცხადა იოსებ ძმათა თვისთა, და განეცხადა ფარაოს ნათესავი იოსებისი;

14. და მიავლინა იოსებ და მოუწოდა მამასა თვისსა იაკობს და ყოველსა ნათესავსა მისსა,¹³ სულსა სამეოცდაათხუთმეტსა;

¹შემდგომად გომოვიდენ და OM 19, გამოვიდენ და *19;

²მსახურებდენ 78; ³შჯული 19 115 129 H, რჩული 78, სჯული G I;

⁴წინადაცუეთისაჲ 19 129 G; ⁵დღესა მერვესა I; ⁶OM 115 I;

⁷ეშურებდეს 129; ⁸+მის I; ⁹ფარაო მეფისა მეგვიპტელთაჲსა H I,

მეფისა ფარაოჲსა G; ¹⁰OM 78; ¹¹+იყო G; ¹²მიავლინა იოსებ OM

115; ¹³თვისსა 115, თვისსა I.

15. და შთავიდა იაკობ ეგვიპტედ, და აღესროვლა¹ იგი და მამანი ჩოვენნი;

16. და მოიხივნეს² სჯემდ და დაჰფლუნეს იგინი საფლავსა მას რომელი მოეგო აბრაჰამსა³ სასყიდელითა ვეცხლისათა ძეთა გან ემორისთა სჯემს.

17. და ვითარცა მოიწია უამი იგი აღთქოვმისად რომელ იგი აღოვთქოვთა ღმერთმან აბრაჰამსა, აღოჩნდა ერი იგი და განმრავალდა ეგვიპტეს შინა,

18. ვიდრემდე აღდგა სხოვად მეფე ეგვიპტესა ზედა რომელმან არა იცოდა იოსეფი;

19. ესე ჰმძლავრობდა⁴ ნათესავსა ჩოვენსა, და ძვრსა ოჯყოფდა⁵ მამათა ჩოვენთა, და განოვთხევდა ყრმათა მათთა⁶ რაფთამცა არა ცხონდეს.

20. რომელსა უამსა იშვა მოსე, და იყო იგი მკვრიცხე წინაშე ღმერთისა, რომელი იზარდებოდა სამ თოთოვე სახლსა შინა მამისა თვისისასა;

21. და განრადგდეს იგი გარე, აღიქოვთა იგი ასოვლმან ფარაოფსმან და განზარდა იგი თავისა თვისისა შვილად.

22. და განისწავლა მოსე ყოვლითა სიბრძნითა ეგვიპტელთათა; იყო ძლიერი სიტყვთა და საქმითა;

15. და შთავიდა იაკობ ეგვიპტედ, და აღესროულა მუნ და მამანი ჩოვენნი;

16. და მოიხუნეს იგინი სჯემდ და დასხნეს იგინი საფლავსა მას რომელ მოეგო აბრაჰამსა სასყიდელითა ვეცხლისათა ძეთა გან ემორისთა სჯემს.

17. და ვითარცა მოიწია უამი იგი აღთქუმისად რომელ აღუთქუა ღმერთმან აბრაჰამს, აღოჩნდა ერი იგი და განმრავალდა ეგვიპტეს შინა,

18. აღდგა სხუად მეფე რომელმან არა იცოდა იოსეფი;

19. ესე ჰმძლავრობდა ნათესავსა ჩოვენსა, და ბოროტსა უყოფდა მამათა ჩოვენთა, და გარეგანუთხევდა ყრმათა მათთა რაფთა არა ცხონდენ.

20. რომელსა უამსა იშვა მოსე, და იყო იგი მკვრიცხლ წინაშე ღმერთისა, და იზარდებოდა სამ თვე სახლსა შინა მამისა თვისისასა;

21. და ვითარცა განადგდეს იგი გარე, აღიქუა იგი ასულმან ფარაოფსმან და განზარდა იგი თავისა თვისისა შვილად.

22. და განისწავლა მოსე ყოვლითა სიბრძნითა მეგვიპტელთათა; და იყო იგი ძლიერი სიტყვთა და საქმითა მისითა;

¹და აღესროვლა 22, დაღესროვლა 23; ²მოიხივნეს 23; ³აბრაჰამსა 22; ⁴მძლავრობდა 23; ⁵OM 23; ⁶OM 23, მათთა *23.

15. და შთავიდა იაკობ ეგვპტედ, და აღესრულა იგი და მამანი ჩუენნი;

16. და მოიხუნეს იგინი სვქემდ და დაისჩნეს საფლავსა მას რომელ¹ მოიგო² აბრაჰამ³ სასყიდელითა ვეცხლისადთა ძეთა გან⁴ ემორისთა სვქემს.

17. და ვითარცა მოეახლა უამი იგი აღთქუმისად რომლისა თვს ეფუცა ღმერთი აბრაჰამს,⁵ აღოროძნდა ერი იგი⁷ და განმრავალდა ეგვპტეს შინა,

18. ვიდრემდის აღდგა სხუად მეფე ეგვპტესა ზედა⁸ რომელმან არა იცოდა იოსები;

19. ესე ჰმძლავრობდა ნათესავსა ჩუენსა, და ბოროტსა უყოფდა მამათა¹⁰ ჩუენთა, და გარეგანუთხევდა ყრმათა მათთა რაჲთა არა ცხონდენ.¹¹

20. რომელსა უამსა იშვა მოსე, და იყო იგი მკვრცხლ წინაშე უფლისა,¹² და იზარდებოდა სამ თუე¹³ სახლსა შინა მამისა თვსისასა;

21. და ვითარცა განაგდეს იგი გარე, აღიქუა იგი ასულმან ფარაოჲსმან¹⁵ და განზარდა იგი თავისა თვსისა შვილად.

22. და განისწავლა მოსე ყოვლითა სიბრძნითა მეგვპტელთადთა; და იყო იგი ძლიერ სიტყვთა და საქმითა მისითა;¹⁶

15. და შთავიდა იაკობ ეგვპტედ, და აღესრულა იგი და მამანი ჩუენნი;

16. და მოიხუნეს იგინი სვქემდ და დაისჩნეს საფლავსა მას რომელ¹ მოიგო აბრაჰამ სასყიდელითა ვეცხლისადთა ძეთა გან ემორისთა სვქემს.

17. და ვითარცა მოეახლა უამი იგი აღთქუმისად რომლისა თვს ეფუცა ღმერთი აბრაჰამს,⁶ აღოროძნდა ერი იგი და განმრავალდა ეგვპტეს შინა,

18. ვიდრემდის აღდგა სხუად მეფე ეგვპტესა ზედა რომელმან არა იცოდა იოსები;

19. ესე ჰბრძრობდა⁹ ნათესავსა ჩუენსა, და ბოროტსა უყოფდა მამათა ჩუენთა, და გარეგანუთხევდა ყრმათა მათთა რაჲთა არა ცხონდენ.¹¹

20. რომელსა უამსა იშვა მოსე, და იყო იგი მკვრცხლ წინაშე უფლისა, და იზარდებოდა სამ თუე სახლსა შინა მამისა თვსისასა;

21. და ვითარცა განაგდეს იგი გარე,¹⁴ აღიქუა იგი ასულმან ფარაოჲსმან და განზარდა იგი თავისა თვსისა შვილად.

22. და განისწავლა მოსე ყოვლითა სიბრძნითა მეგვპტელთადთა; და იყო იგი ძლიერ სიტყვთა და საქმითა მისითა;

¹რომელი 129 G; ²მოეგო 78; ³აბრაჰამსა 78, აბრაამ 115; ⁴OM 78, გან *78; ⁵აბრაამ 115; ⁶+და G; ⁷+ და აღოროძნდა ერი იგი 19; ⁸ვიდრემდის აღდგა სხუად მეფე ეგვპტესა ზედა OM 19; ⁹ჰმძლავრობდა G; ¹⁰ნათესავსა 19; ¹¹ცხონდენ 19 115 G; ¹²ღმერთისა 78; ¹³თუე 19; ¹⁴+და G; ¹⁵ფარაოჲსმან 78; ¹⁶თვსითა 129.

23. და ვითარცა აღესროვლებოდეს ორმეოცნი წელნი უამთა¹ მისთანი, მოოჰკდა გოვლსა მისსა მიხედვად ძმათა მისთა ძეთა ისრაჴლისათა;

24. და იხილა ვინმე დაწოჴნებოვლი; ერეოდა მავნებელსა მას, და ყო შოჴრისგებად დაწოჴნებოვლისა მის თჴს, და მოკლა მეგჴჴტელი იგი.

25. ჴგონებდა ვითარმედ გოვლისხმაყონ² ძმათა მისთა რადმეთოჴ ღმერთმან კელითა მისითა მოსცეს მათ ცხორებად; ხოლო მათ არავე³ გოვლისხმაყვეს.⁴

26. მერმესა⁵ დღესა ეჩოჴენა მათ იგი ილაღვიდეს რად, დააგებდა მათ მშჴდობად და ჴრჴოჴა მათ: კაცნო, ძმანი ხართ თჴოჴენ; რადსა ავნებთ ოჴრთიერთას?

27. ხოლო რომელი⁶ იგი ავნებდა მოყოჴასსა აჴენა მას და ჴრჴოჴა: ვინ დაგადგინა⁷ შენ მთავრად და მსაჴოჴლად ჩოჴენ ზედა?

28. ანოჴ მოკლვად ჩემი გნებავს ვითარ იგი მოჴკალ გოჴშინ მეგჴჴტელი იგი?

29. ხოლო მოსე ივლტოდა სიტყჴთა ამით,⁸ და მწირობდა იგი ჴოჴეყანასა მას მადიამისასა, სადა იგი ესხნეს მას ორ ძე.

30. და ვითარცა აღესროვლნეს ორმეოცნი წელნი, ეჩოჴენა მას ოჴდაბნოსა მთასა სინაძსასა ანგელოზი ოჴეღლისად ალითა ცეცხლისადთა მაყელოგანსა ზედა;

23. და ვითარცა აღესროვლნეს ორმეოცნი წელნი უამთა მისთანი, მოოჴკდა გოვლსა თჴსსა მიხედვად ძმათა თჴსთა ძეთა ისრაჴლისათა;

24. და იხილა ვინმე დაწოჴნებული; ერეოდა, და ყო შოჴრისგებად დაწოჴნებულისა მის თჴს, და მოკლა მეგჴჴტელი იგი.

25. ჴგონებდა ვითარმედ გოვლისხმაყონ ძმათა მისთა რადმეთოჴ კელითა მისითა მოსცეს მათ ცხორებად; ხოლო მათ ვერ გოვლისხმაყვეს.

26. კუალად მერმესა დღესა იხილნა ვინმე მოლაღენი, და დააგებდა მათ მშჴდობად და ჴრჴოჴა: კაცნო, თჴუენ ძმანი ხართ; რადსა ავნებთ ურთიერთას?

27. ხოლო რომელი იგი ავნებდა მოყოჴასსა აჴენა მას და ჴრჴოჴა: ვინ დაგადგინა შენ მთავრად და მსაჴოჴლად ჩუენ ზედა?

28. ანუ ჩემისა მოკლვად გნებავს ვითარ იგი გუშინ მოჴკალ მეგჴჴტელი?

29. ივლტოდა მოსე სიტყჴთა მით, და მწირობდა იგი ჴუეყანასა მადიამისასა, სადა ესხნეს ორ ძე.

30. და ვითარცა აღესროვლნეს ორმეოცნი წელნი, ეჩოჴენა მას უდაბნოსა მთისა სინისასა ანგელოზი უეღლისად ალითა ცეცხლისადთა მაყელოგანსა მას შინა;

¹ ორმეოცნი წელნი უამთა 22, ორმეოცისა წლისა უამნი წელთა 23;

² გოვლისხმაყონ 23; ³ არა 23, არავე *23; ⁴ გოვლისხმაყვეს 23;

⁵ მერმესად 23; ⁶ OM 23, რომელი *23; ⁷ დაგინა 23; ⁸ მით 23.

23. და ვითარცა აღესრულნეს ორმეოცნი წელნი უამთა მისთანი, მოუკდა გულსა მისსა მიხედვად ძმათა თვსთა ძეთა ისრაჲლისათა;¹

24. და იხილა ვინმე დაწუნებული; ერეოდა, და ყო შურისგებად დაწუნებულისა მის³ თვს, და მოკლა მეგვპტელი იგი.

25. ჰგონებდა ვითარმედ გულისკმაყონ ძმათა მისთა რადმეთუ კელითა მისითა მოსცეს⁵ მათ ღმერთმან ცხორებად; ხოლო მათ არა გულისკმაყვეს.

26. კუალად მეორესა დღესა იხილნა ვინმე მოლალენი, და და-აგებდა მათ მშვდობად და ჰრქუა: კაცნო, თქუენ ძმანი ხართ; რადსა თვს ავნებთ ურთიერთარს?⁷

27. ხოლო რომელი იგი ავნებდა მოყუასსა აქენა მას და ჰრქუა: ვინ დაგადგინა შენ მთავრად და მსაჯულად ჩუენ ზედა?

28. ანუ ჩემისა მოკლვად გნებავს ვითარ იგი მოჰკალ გუშინ⁸ მეგვპტელი იგი?

29. და ივლტოდა მოსე სიტყვთა ამით, და მწირობდა იგი ქუეყანასა მადიამისასა, სადა იგი ესხნეს ორ ძე.

30. და ვითარცა აღესრულნეს ორმეოცნი წელნი, ერუენა¹⁰ მას უდაბნოსა მთისა სინისასა ანგელოზი უფლისად აღითა ცეცხლისადთა მაყულოვნით;¹¹

23. და ვითარცა აღესრულნეს ორმეოცნი წელნი უამთა მისთანი, მოუკდა გულსა მისსა მიხედვად ძმათა მისთა² ძეთა ისრაჲლისათა;

24. და იხილა ვინმე დაწუნებული; ერეოდა, და ყო შურისგებად დაწუნებულისა⁴ მის თვს, და მოკლა მეგვპტელი იგი.

25. ჰგონებდა ვითარმედ გულისკმაყონ ძმათა მისთა რადმეთუ კელითა მისითა მოსცეს მათ ღმერთმან ცხორებად; ხოლო მათ არა გულისკმაყვეს.

26. კუალად მეორესა დღესა იხილნა ვინმე მოლალენი, და და-აგებდა მათ მშვდობად და ჰრქუა: კაცნო, თქუენ ძმანი ხართ; რადსა თვს ავნებთ ურთიერთას?⁷

27. ხოლო რომელი იგი ავნებდა მოყუასსა აქენა მას და ჰრქუა: ვინ დაგადგინა შენ მთავრად და მსაჯულად ჩუენ ზედა?

28. ანუ ჩემისა მოკლვად გნებავს ვითარ იგი მოჰკალ გუშინ⁸ მეგვპტელი იგი?

29. და ივლტოდა მოსე სიტყვთა ამით, და მწირობდა იგი ქუეყანასა მას⁹ მადიამისასა, სადა იგი ესხნეს ორ ძე.

30. და ვითარცა აღესრულნეს ორმეოცნი წელნი, ერუენა მას უდაბნოსა მთისა სინისასა ანგელოზი უფლისად აღითა ცეცხლისადთა მაყულოვნით;¹¹

¹ისრაელისათა 78; ²თვსთა G; ³OM 19; ⁴+რომელსა G; ⁵მოსცა 115; ⁶OM 129; ⁷ურთიერთარს 78 19 115 G, ურთიერთას 129 H I; ⁸გუშინ მოჰკალ 129 H; ⁹OM G; ¹⁰ერუენა 19 129; ¹¹მაყულოვნით 19 129, მაყულოვანით G.

31. ხოლო მოსეს ოჯკვრდა იხილა რაჲ ხილვად იგი, და ვითარ მივიდოდა განცდად, იყო კჲმად ოჯფლისად:

32. მე ვარ¹ ღმერთი მამათა² შენთად, ღმერთი აბრაჰამისი, ღმერთი ისაკისი და ღმერთი იაკობისი; ხოლო მოსე შეძრწოვნდა და ვერ იკადრებდა განცდად;

33. ჰრქოვა მას ოჯფალმან: წარიკადენ კამლნი ფერკთა გან შენთა, რადმეთოჯ ადგილი იგი რომელსა შენ სდგა ქოჯეყანად წმიდაჲ არს;

34. ხილვით ვიხილე ძკრი იგი ერისა ჩემისად რომელ არს ეჯკბტეს შინა, და სოჯლთქოჯმანი მათნი მესმეს, და გარდამოვედ განჩინებად მათა;³ და აწ მოვედ, და მიგავლინო შენ ეჯკბტედ.

35. ესე მოსე ოჯვარ ყვეს და თქოჯეს: ვინ დაგადგინა შენ მთავრად და მსაჯოჯლად ჩოჯენ ზედა? ესე ღმერთმან მთავრად და მქსნელად⁴ მოავლინა კელითა მის ანგელოზისადთა რომელი იგი ეჩოჯენა მაყოჯვანსა მას;

36. ამან გამოიყვანნა იგინი და ქმნა ნიშები და სასწაოჯლები ქოჯეყანასა ეჯკბტისასა და მეწამოჯლსა ზლოჯასა და ოჯდაბნოსა ზედა ორმეოც წელ;

37. ესე არს იგი მოსე რომელმან ჰრქოვა ძეთა ისრაჰლისათა:

31. ხოლო მოსე იხილა და დაუჯკვრდა ხილვად იგი, და ვითარ მივიდოდა განცდად, იყო მისა მიმართ კჲმად:

32. მე ვარ ღმერთი მამათა შენთად, ღმერთი აბრაჰამისი, ღმერთი ისაკისი და ღმერთი იაკობისი; შეძრწოვნდა მოსე და ვერ ეძლო განცდად;

33. ჰრქუა მას უფალმან: წარიკადენ სანდალნი ფერკთა გან შენთა, რადმეთუ ქუეყანასა იგი რომელსა ზედა სდგა ქუეყანად წმიდაჲ არს;

34. ხილვით ვიხილე კირი ერისა ჩემისად რომელ არს ეჯკბტეს, და მესმნეს სულთქუმანი მათნი, და გარდამოვედ განჩინებად მათა; და აწ მოვედ, და მიგავლინო შენ ეჯკბტედ.

35. ესე მოსე უარ ყვეს და თქოჯეს: ვინ დაგადგინა შენ მთავრად და მსაჯულად ჩუენ ზედა? ესე ღმერთმან მთავრად და მქსნელად მოავლინა კელითა მის ანგელოზისადთა რომელი ეჩუენა მაყოჯლოჯვანსა მას შინა;

36. ამან გამოიყვანნა იგინი და ქმნა ნიშები და სასწაულელები ქუეყანასა მას ეჯკბტისასა და ზლოჯასა მას მეწამულსა და უდაბნოსა ზედა ორმეოც წელ;

37. ესე იგი მოსე არს რომელმან ჰრქოვა ძეთა ისრაჰლისათა

¹OM 23; ²მამა 23; ³მათდა 23; ⁴მქნელად 23.

31. ხოლო მოსე იხილა რაჲ¹
დაუკვრდა ხილვად იგი, და
ვითარ² მივიდოდა განცდად, იყო
მისა³ მიმართ კმაჲ უფლისაჲ:

32. მე ვარ ღმერთი მამათა
შენთაჲ, ღმერთი აბრაჰამისი,⁴
ღმერთი ისაკისი და ღმერთი
იაკობისი; შეძრწუნდა მოსე და
ვერ ეძლო განცდად;

33. ჰრქუა მას უფალმან:
წარიკადენ სანდალნი ფერკთა გან
შენთა,⁵ რაჲმეთუ ადგილი იგი
რომელსა ზედა სდგა ქუეყანაჲ
წმიდაჲ⁶ არს;

34. ხილვით ვიხილე ქირი ერისა
ჩემისაჲ რომელ არს ეგვიპტეს, და
სულთქუმანი⁷ მათნი მესმნეს, და
გარდამოვკედ განრინებად
მათდა;⁸ და აწ მოვედ, და
მიგავლინო შენ ეგვიპტედ.

35. ესე მოსე რომელი უვარ¹⁰
ყვეს და თქუეს:¹¹ ვინ დაგადგინა
შენ მთავრად და მსაჯულად ჩუენ
ზედა? ესე ღმერთმან მთავრად
და მკსნელად მოუვლინა კელითა
მის ანგელოზისაჲთა რომელი
ეჩუენა¹² მაყულოვანსა¹³ მას შინა;

36. ამან გამოიყვანნა ივინი და
ქმნა ნიშები და სასწაულები
ქუეყანასა მას ეგვიპტისასა და
ზღუასა მას მეწამულსა და
უდაბნოსა ზედა ორბეოც წელ;

37. ესე არს მოსე რომელმან იგი
ჰრქუა ძეთა ისრაჲლისათა¹⁵

31. ხოლო მოსე იხილა რაჲ
დაუკვრდა ხილვად იგი, და ვითარ
მივიდოდა განცდად, იყო მისსა
მიმართ კმაჲ უფლისაჲ:

32. მე ვარ ღმერთი მამათა
შენთაჲ, ღმერთი აბრაჰამისი,
ღმერთი ისაკისი და ღმერთი
იაკობისი; შეძრწუნდა მოსე და
ვერ ეძლო განცდად;

33. ჰრქუა მას უფალმან:
წარიკადენ სანდალნი ფერკთა გან
შენთა, რაჲმეთუ ადგილი იგი
რომელსა ზედა სდგა ქუეყანაჲ
წმიდაჲ⁶ არს;

34. ხილვით ვიხილე ქირი ერისა
ჩემისაჲ რომელ არს ეგვიპტეს, და
სულთქუმანი მათნი მესმნეს, და
გარდამოვკედ განრინებად მათდა;
და აწ მოვედ,⁹ და მიგავლინო შენ
ეგვიპტედ.

35. ესე მოსე რომელი უვარ¹⁰
ყვეს და თქუეს:¹¹ ვინ დაგადგინა
შენ მთავრად და მსაჯულად ჩუენ
ზედა? ესე ღმერთმან მთავრად
და მკსნელად მოუვლინა კელითა
მის ანგელოზისაჲთა რომელი
ეჩუენა¹² მაყულოვანსა მას შინა;

36. ამან გამოიყვანნა ივინი და
ქმნა ნიშები და სასწაულები
ქუეყანასა მას ეგვიპტისასა და
ზღუასა მას მეწამულსა და
უდაბნოსა ზედა ორბეოც წელ;

37. ესე არს მოსე რომელმან იგი¹⁴
ჰრქუა ძეთა ისრაჲლისათა

¹და 78; ²იგი 129; ³მისსა 19 129; ⁴აბრაამისი 115; ⁵შენთა გან 19;
⁶წმიდა 115 G; ⁷სულთქუმანი 115; ⁸მათა 115; ⁹მოვედ G; ¹⁰უვარ 19
115 H; ¹¹თქუეს 19 G; ¹²ეჩუენა 19 129; ¹³მაყულოვანსა 115; ¹⁴OM
G; ¹⁵ისრაელისათა 78.

წინადასწარმეტყველი
 ალგიდგინოს თქოვენ ოჯალმან
 ღმერთმან ძმათა გან თქოვენდა
 ვითარცა ესე მე; მისი ისმინეთ;

38. ესე არს რომელი იგი იყო
 ერისა მის თანა ოჯალმანსა შინა
 ანგელოზისა მის თანა რომელი იგი
 ეტყოდა მას მთასა სინასა და
 მამათა ჩოვენთა, რომელმან იგი
 შეიწყნარნა სიტყოვანი ცხოველნი
 მოცემად თქოვენდა;

39. რომლისა არა ინებეს
 დამორჩილებად მამათა მათ
 თქოვენთა, არამედ განიშორეს იგი
 და ოჯკოვნიქცეს გოჯლითა მათითა
 ქოვეყანად ეგვპტედ.

40. ეტყოდეს აჰრონს: მიქმნენ
 ჩოვენ ღმერთნი რომელნი
 წინამიძლოდიან ჩოვენ, რადმეთოჯ
 მოსე რომელმან გამომიყვანნა
 ჩოვენ ქოვეყანით ეგვპტით, არა
 ოჯწყით რად ყოფილ არს მას;

41. და აღჰმართეს¹ მათ მათ
 დღეთა შინა კმად იგი, და
 შეწირეს მსხოვერპლი კერპისა მის,
 და იხარებდეს ქმნოჯლსა კელთა
 მათთადასა.

42. მიაქცინა ღმერთმან და
 მისცნა იგინი მსახოვერებად ძალთა
 ცისათა, ვითარცა წერილ არს
 წიგნსა მას
 წინადასწარმეტყველთასა:
 საკრველებსა და ნოჯ
 მსხოვერპლებსა შესწირვიდეთ

ვითარმედ წინადასწარმეტყველი
 ალგიდგინოს თქუენ უფალმან
 ღმერთმან თქუენმან ძმათა გან
 თქუენდა ვითარცა ესე მე; მისი
 ისმინეთ;

38. ესე იგი არს რომელი იყო
 კრებულისა მას თანა უდაბნოსა
 ანგელოზისა მის თანა რომელი
 ეტყოდა მას მთასა სინასა და
 მამათა ჩუენთა, დამოიხუნა
 სიტყუანი იგი ცხოვრებისანი
 მოცემად თქუენდა;

39. რომელთადა არა ინებეს
 დამორჩილებად მამათა მათ
 თქუენთა, არამედ განიშორეს და
 მიიქცეს გულოთა მათითა
 ქუეყანად ეგვპტედ.

40. ეტყოდეს მოსეს და აჰრონს:
 მიქმნენ ჩუენ ღმერთნი რომელნი
 წინამიძლოდიან ჩუენ, რადმეთო
 მოსე რომელმან გამომიყვანნა ჩუენ
 ქუეყანით ეგვპტით, არა ვიცით თუ
 რად შეემთხვა მას;

41. და მნეს კმად მას დღესა
 შინა, და შეწირეს მსხუერპლი
 კერპისა მის, და იხარებდეს
 ქმნულსა კელთა მათთადასა.

42. მიაქცინა და მისცნა იგინი
 ღმერთმან მსახურებად ძალთა
 ცისათა, ვითარცა წერილ არს
 წიგნსა წინადასწარმეტყველთასა:
 საკრველებსა ნუ და
 მსხუერპლებსა შესწირვიდეთ

¹აღმართეს 23.

ვითარმედ წინადასწარმეტყუელი ალგიდგინოს თქუენ უფალმან ღმერთმან თქუენმან ძმათა გან თქუენდა ვითარცა¹ ესე მე; მისი ისმინეთ;

38. ესე არს რომელი იყო კრებულსა მას თანა უდაბნოსა ზედა² ანგელოზისა მის თანა რომელი ეტყოდა მას მთასა სინასა და³ მამათა ჩუენთა, რომელმან შეიწყნარნა სიტყუანი იგი ცხორებისანი მოცემად ჩუენდა;

39. რომელთაჲ არა ინებეს დამორჩილებად⁵ მამათა მათ ჩუენთა, არამედ განიშორნეს და მიიქცეს⁸ გულითა მათითა ეგვპტედ.

40. ეტყოდეს აჰრონს: მიქმნენ ჩუენ ღმერთნი რომელნი წინამიძლოდიან ჩუენ, რადმეთუ მოსე ესე რომელმან გამომიყვანნა ჩუენ ქუეყანით ეგვპტით, არა ვიცით თუ რაჲ შეემთხვა მას;¹⁰

41. და ქმნეს კზოჲ მათ დღეთა შინა, და შეწირეს მსხუერპლი¹¹ კერპისა მის, და იხარებდეს ქმნულსა კელთა მათთაჲსა.¹²

42. მიაქცინა და მისცნა იგინი ღმერთმან მსახურებად ძალთა ცისათა, ვითარცა წერილ არს წიგნსა წინადასწარმეტყუელთასა: საკლველებსა ნუ და მსხუერპლებსა¹⁴ შესწირვიდით¹⁵

ვითარმედ წინადასწარმეტყუელი ალგიდგინოს თქუენ უფალმან ღმერთმან თქუენმან ძმათა გან თქუენდა ვითარ ესე მე; მისი ისმინეთ;

38. ესე არს რომელი იყო კრებულსა მას თანა უდაბნოსა ზედა ანგელოზისა მის თანა რომელი ეტყოდა მას მთასა სინასა და მამათა ჩუენთა, რომელმან შეიწყნარნა სიტყუანი იგი⁴ ცხორებისანი მოცემად ჩუენდა;

39. რომელთაჲ არა ინებეს დამორჩილებად⁵ მამათა მათ ჩუენთა,⁷ არამედ განიშორნეს და მიიქცეს გულითა მათითა ეგვპტედ.

40. ეტყოდეს⁹ აჰრონს: მიქმნენ ჩუენ ღმერთნი რომელნი წინამიძლოდიან ჩუენ, რადმეთუ მოსე ესე რომელმან გამომიყვანნა ჩუენ ქუეყანით ეგვპტით, არა ვიცით თუ რაჲ შეემთხვა მას;

41. და ქმნეს კზოჲ მათ დღეთა შინა, და შეწირეს მსხუერპლი¹¹ კერპისა მის, და იხარებდეს ქმნულსა კელთა მათთაჲსა.

42. მიაქცინა და მისცნა იგინი ღმერთმან მსახურებად ძალთა ცისათა, ვითარცა წერილ არს წიგნსა¹³ წინადასწარმეტყუელთასა: საკლველებსა ნუ და მსხუერპლებსა შესწირვიდეთ

1 ვითარ 19 129; 2 შინა 78; 3 OM 115; 4 ესე G; 5 დამორჩილება 115, დამორჩილებაჲ G; 6 OM 78 129, მათ *78; 7 ჩუჴნთა G; 8 მიიქცეს 115; 9 და ეტყოდეს 129 G; 10 ამას 129; 11 მსხუერპლი 19 129 G; 12 მათთაჲსა 78; 13 +მას G; 14 მსხუერპლებსა 19 129; 15 შესწირვიდეთ 78.

ჩემდა ორმოცსა მას წელსა
ოვდაბნოსა მას შინა, სახლი ეგე
ისრაჲლისაჲ;

43. და აღიღეთ თქოვენ კარავი
იგი მოლოქისი და ვარსკოვლაჲვი
იგი ღმრთისა¹ მის თქოვენისაჲ
რემფაჲსი,² კერპნი იგი რომელ
ჰქმნენით თაყოვანისცემად მათა,
და მიგკადნე³ თქოვენ მიერ კერძო
ბაბილონისა.⁴

44. კარავი იგი საწამებელი იყო
მამათა ჩოვენთა თანა⁵ ოვდაბნოსა
მას ზედა,⁶ ვითარცა იგი
ბრძანებაჲ მისცა მან რომელ⁷ იგი
ეტყოდე მოსეს აღსაქმედ მისა
მსგავსად საქმისა მის რომელ⁸ იგი
ეხილვა მას;

45. რომელიცა შემოიღეს
შემდგომითი შემდგომად მამათა
მათ ჩოვენთა იესოვს თანა
დამკვდრებასა მას წარმართთასა
რომელ იგი მოსპნა ღმერთმან
პირისა გან მამათა ჩოვენთაჲსა
ვიდრე დღეთა მათმდე
დავითისთა;

46. რომელმან იგი პოვა მადლი
წინაშე ღმრთისა, და ითხოვა
პოვნად საყოფელი ღმრთისა
იაკობისი.

47. სოლომონმანცა ჩაჲმე
ოვშჷნა მას სახლი;

48. არამედ არათოვ მადალი იგი
ქელითქმნოვლთა ტაძართა მყოფ
არს, ვითარცა თქოვა
წინაჲსწარმეტყოველმან:

ჩემდა სახლო ისრაჲლისაო;

43. და აღიღეთ კარავი იგი
მოლოქისი და ვარსკულაჲვი იგი
ღმრთისა თქუენისა რემფაჲსა,
კერპნი იგი რომელ ჰქმნენით
თაყოვანისსაცემელად, და მიგკადნე
თქუენ მიერ კერძო ბაბილონსა.

44. კარავი იგი საწამებელი იყო
მამათა ჩუენთა თანა უდაბნოსა
ზედა, ვითარცა იგი უბრძანა
რომელი იგი ეტყოდე მოსეს
საქმედ მისა მსგავსად ხატისა
რომელ იგი ეხილვა მას;

45. რომელიცა იგი შემოიღეს
მამათა ჩუენთა შემდგომითი
შემდგომად იესოვს თანა
დამკვდრებასა მას წარმართთასა
რომელნი იგი მოსპნა ღმერთმან
პირისა გან მამათა ჩუენთაჲსა
ვიდრე დღედმდე დავითისთა;

46. რომელმან პოვა მადლი
წინაშე ღმრთისა, და ითხოვა
პოვნად საყოფელი ღმრთისა
იაკობისი.

47. სოლომონმანცა ჩაჲმე უშენა
სახლი;

48. არამედ არათუ მადალი იგი
ქელითქმნულთა ტაძართა შინა
დამკვდრებულ არს, ვითარცა
წინაჲსწარმეტყოველმან იტყვს:

¹ღმრთისაჲ 23; ²რემფაჲსი 23;
⁴ბაბილონსა 23, ბაბილონისა *23;
⁷რომელი 23; ⁸რომელსა 23.

³მიგკადნე 23, მიგკადნე *23;
⁵თა 23, თანა *23; ⁶OM 23;

ჩემდა უდაბნოსა ზედა¹ ორმეოც
წელ, სახლო ისრაჲლისაჲ;

43. და აღიღეთ კარავი იგი
მოლოქისი და ვარსკულავი²
ღმრთისა თქუენისა რემფაჲსი,
კერპნი იგი რომელ ჰქმნენით
თაყუანისსაცემელად, და მიგჰადნენ
თქუენ მიერ კერძო ბაბილონისა.³

44. კარავი იგი საწამებელი იყო
მამათა ჩუენთა თანა უდაბნოსა
ზედა, ვითარცა იგი უბრძანა
რომელი იგი ეტყოდნე მოსეს
საქმედ მისა⁵ მსგავსადნ ზატისა მის
რომელი იგი ეხილვა;⁷

45. რომელცა იგი შემოიღეს
მამათა ჩუენთა შემდგომითი
შემდგომად იესუჲს⁸ თანა
დამკვდრებასა მას წარმართთასა
რომელნი იგი მოსრნა ღმერთმან
პირისა გან მამათა ჩუენთაჲსა
ვიდრე დღედმდე⁹ დავითისთა;

46. რომელმან პოვა მადლი
წინაშე ღმრთისა, და ითხოვა
პოვნად საყოფელი ღმრთისა
იაკობისი.

47. ხოლო¹⁰ სოლომონცა¹¹ უშენა
მას¹² სახლი;

48. არამედ არათუ მადალი იგი
კელითქმნულთა ტაძართა შინა
დამკვდრებულ არს, ვითარცა
წინაჲსწარმეტყუელი იტყვს:

ჩემდა უდაბნოსა ზედა ორმეოც
წელ, სახლო ისრაჲლისაჲ;

43. და აღიღეთ კარავი იგი
მოლოქისი და ვარსკულავი²
ღმრთისა თქუენისა რემფაჲსი,
კერპნი იგი რომელ ჰქმნენით
თაყუანისსაცემელად, და მიგჰადნენ
თქუენ მიერ კერძო ბაბილონისა.

44. კარავი იგი საწამებელი იყო
მამათა ჩუენთა თანა უდაბნოსა
ზედა, ვითარცა იგი უბრძანა
რომელი⁴ ეტყოდნე მოსეს საქმედ
მისსა მსგავსად ზატისა მის
რომელი იგი ეხილვა მას;

45. რომელცა იგი შემოიღეს
მამათა ჩუენთა შემდგომითი
შემდგომად ისოჲს თანა
დამკვდრებასა მას წარმართთასა
რომელნი იგი მოსრნა ღმერთმან
პირისა გან მამათა ჩუენთაჲსა
ვიდრე დღეთამდე⁹ დავითისთა;

46. რომელმან პოვა მადლი
წინაშე ღმრთისა, და ითხოვა
პოვნად საყოფელი ღმრთისა
იაკობისი.

47. ხოლო სოლომონცა უშენა
მას სახლი;

48. არამედ არათუ მადალი იგი
კელითქმნულთა¹³ ტაძართა შინა
დამკვდრებულ არს, ვითარცა
წინაჲსწარმეტყუელი იტყვს:

¹შინა 78; ²ვარსკულავი 19 129 I; ³ბაბილონისა *78, ბაბილონისა 19,
ბაბილონისა 129; ⁴+იგი G; ⁵მისა 129; ⁶მსგავსად 115; ⁷+მას 19
129; ⁸ისოჲს 129; ⁹დღეთამდე 19 129, დღეთამდე G; ¹⁰OM 78;
¹¹სოლომონმანცა 78; ¹²OM 19; ¹³კელითქმნილთა G.

49. ცანი საყდარნი ჩემნი არიან და ქოვეყანად კოვარცხბერკი ფერკთა ჩემთად; რაბამი სახლი მიშენეთ¹ მე? თქოვა ოვფალმან, ანოვ რადმე ადგილი იყოს განსასოვენებელისა ჩემისად?

50. არა კელმან ჩემმან შექმნა ესე ყოველი?

51. გოვლფიცხელნო და ქედფიცხელნო, წინადაოვცოვეთელნო გოვლითა და სასმენელითა, თქოვენ მარადის სოვლსა წმიდასა მქდომად² წინაალოვდებით ვითარცა იგი მამანი თქოვენნი, ეგრეცა თქოვენ.

52. რომელნიმე წინადაწარმეტყოველთა განნი,³ მოწყვდენეს⁴ რომელნი იგი წინადაწაროვთხრობდეს მოსლვასა მას წმიდისასა რომლისა თვს აწ თქოვენ განმცემელ და მკლველ იქმნენით;

53. რომელთა მოიღეთ შჯოვლი ბრძანებისა ებრ ანგელოზთადასა, და არა დაიმარხეთ.⁵

54. ვითარცა ესმა ესე, განსთქდებოდეს გოვლითა მათითა და იღრკენდეს მის ზედა კბილთა მათთა.

55. ხოლო იგი სავსე იყო სარწმონეებითა და სოვლითა წმიდითა; ანხედა⁶ ცად, და იხილა დიდებად ოვფლისად და იესოვ მქდომარ⁷ მარჯოვენით ღმრთისა.

49. ცანი საყდარნი ჩემნი არიან და ქუეყანად კუარცხლბეკი ფერკთა ჩემთად; არს ვითარნი სახლი მიშენეთ მე? თქუა უფალმან, ანუ რადმე ადგილი იყოს განსასუენებელისა ჩემისად?

50. ანუ არა კელმან ჩემმან შექმნა ესე ყოველი?

51. გულფიცხელნო და ქედფიცხელნო, და წინადაუცუეთელნო გულითა და სასმენელითა, თქუენ მარადის სულსა წმიდასა ანტაკრად წინააღვდეგით ვითარცა მამანი თქუენნი, ეგრეცა თქუენ.

52. რომელნიმე წინადაწარმეტყოველთა განნი არა დევნეს მამათა მათ თქუენტა, და მოწყვდენეს რომელნი წინადაწაროვთხრობდეს მოსლვასა მას წმიდისასა და მართლისასა რომლისა თვს თქუენ შინა განმცემელ და მკლველ იქმნენით;

53. რომელთა მოიღეთ რჩული ბრძანებისა ებრ ანგელოზთადასა, და არა დაიმარხეთ.

54. ვითარცა ესმოდა მათ, განიხერხებოდეს გულითა მათითა და იღრკენდეს მის ზედა კბილთა მათთა.

55. ხოლო იგი სავსე იყო სულითა წმიდითა; ანედნა ცად, და იხილა დიდებად უფელისად და იესო მდგომარ⁷ მარჯოვენით ღმრთისა.

¹მიშენოთ 23; ²ანტრაკად 23; ³ადევნეს და 23; ⁴მოსწყვდენეს 23; ⁵დაიმარხეთ 23; ⁶ანხედა 23; ⁷მდგომარე 23.

49. ცანი საყდაარნი ჩემნი¹ და ქუეყანად კუარცხლბეკი ფერკთა ჩემთად; ვითარნი სახლი მიშენოთ³ მე? თქუა ღმერთმან,⁴ ანუ რადმე ადგილი იყოს განსასუენებელისა⁵ ჩემისად?

50. ანუ არა კელმან ჩემმან შექმნა ესე ყოველი?

51. ქედფიცხელნო, და წინადაუცუეთელნონ⁶ გულითა და სასმენელითა, თქუენ მარადის სულსა წმიდასა ანტაკრად⁷ წინააღუდგებით ვითარცა მამანი თქუენნი, ეგრეცა თქუენ.

52. რომელნიმე წინადასწარმეტყუელთა განნი არა დევნეს მამათა მათ⁸ თქუენტა, და მოსწყვდნეს¹¹ რომელნი¹² წინადასწარუთხრობდეს მოსლვასა მას მართლისასა რომლისა იგი აწ თქუენ შინაგანმცემელ და მკლველ იქმნენით;

53. რომელთა მოიღეთ შჯული ბრძანებისა ებრ ანგელოზთადასა, და არა დაიმარხეთ.

54. ხოლო მათ ვითარცა ესმოდა ესე, განიხერხებოდეს გულითა მათითა და იღრქენდეს მის ზედა კბილთა მათთა.¹⁴

55. ხოლო იგი სავსე იყო სულითა წმიდითა; ახედნა¹⁵ ცად,¹⁶ და იხილა დიდებამ ღმერთისადა¹⁸ და¹⁹ იესუ მდგომარე მარჯუენით²⁰ ღმერთისა.

49. ცანი საყდაარნი ჩემნი² და ქუეყანად კუარცხლბეკი ფერკთა ჩემთად; ვითარნი სახლი მიშენეთ მე? თქუა უფალმან, ანუ რადმე ადგილი იყოს განსასუენებელისა⁵ ჩემისად?

50. ანუ არა კელმან ჩემმან შექმნა ესე ყოველი?

51. ქედფიცხელნო, და წინადაუცუეთელნონ⁶ გულითა და სასმენელითა, თქუენ მარადის სულსა წმიდასა ანტაკრად წინააღუდგებით ვითარცა მამანი თქუენნი, ეგრეცა თქუენ.

52. რომელნიმე წინადასწარმეტყუელთა განნი არა დევნეს⁹ მამათა მათ⁸ თქუენტა,¹⁰ და მოსწყვდნეს რომელნი წინადასწარუთხრობდეს მოსლვასა მას მართლისასა რომლისა იგი აწ თქუენ შინაგანმცემელ და მკლველ იქმნენით;

53. რომელთა მოიღეთ¹³ ჯული ბრძანებისა ებრ ანგელოზთადასა, და არა დაიმარხეთ.

54. ხოლო მათ ვითარცა ესმოდა ესე, განიხერხებოდეს გულითა მათითა და იღრქენდეს მის ზედა კბილთა მათთა.

55. ხოლო იგი სავსე იყო სულითა წმიდითა; ახედნა¹⁷ ცად, და იხილა დიდებამ ღმერთისადა და იესუ მდგომარე მარჯუენით ღმერთისა.

¹OM 19; ²A lacuna exists here in H between 7:49 and 8:22; ³მიშენეთ 78; ⁴უფალმან 78; ⁵განსასუენებელისა 19 G; ⁶წინადაუცუეთელნო 19 129 G; ⁷ანთრაკად 19; ⁸OM 129 G; ⁹დავენესა G; ¹⁰თქუენთა G; ¹¹მოსწყვდნეს 78; ¹²+იგი 115 129; ¹³მოიღეთ I; ¹⁴კბილთა მათთა OM 78, კბილთა მათთა *78; ¹⁵+თუაღნი 19; ¹⁶ზეცად 19; ¹⁷ახედნა G; ¹⁸უფლისადა 78; ¹⁹+და იხილა 19; ²⁰მარჯუენით 19.

56.¹ და თქოვა: აჰა ესერა ვხედავ მე ცათა განწმობლთა და ძესა ღმრთისა მარჯოვნით ღმრთისა მდგომარესა.

57. მათ კმითა მაღლითა ლაღადყვეს,² კელნი ყოვრითა შეისხნეს და მოოვკდეს მას ზედა,

58. და განიყვანეს იგი გარეშე ქალაქსა მას, და ქვასა დაჰკრებდეს; და რომელ იგი მკლველნი³ იყვნეს განიძარცოვნიდეს სამოსელსა მათსა და დასდებდეს ფერკთა თანა ჰაბოვკისი ვისსამე რომელსა სახელი ერქოვა სავლე;

59. და ქვითა განსტვნვიდეს⁴ სტეფანეს, და იგი ლაღადებდა და იტყოდა: ოვფალო, შეივედრე სოვლი ჩემი;

60. დაიდგნა მოვკლნი, ლაღადყო⁵ და თქოვა კმითა დიდითა: ოვფალო, ნოვ შეოვრაცხ ამათ ცოდვასა ამას; და ესე რაჲ თქოვა, შეისოვენა.

56. და თქოვა: აჰა ესერა ვხედავ მე ცათა განწუმულთა და ძესა კაცისასა მარჯოვნით ღმრთისა მდგომარესა.

57. მათ ვითარცა ესმა ესე კმითა მაღლითა ლაღადყვეს, და კელნი ყურითა შეისხნეს და ზედა მიუვკდეს,

58. და განიყვანეს გარეშე ქალაქსა, და ქვასა დაჰკრებდეს სტეფანეს; ხოლო რომელნი მკლველნი იყვნეს განიძარცოვნიდეს სამოსელსა მათსა და დასდებდეს ფერკთა თანა ჰაბოვკისი ვისთამე რომელსა სახელი ერქოვა სავლე;

59. და ქვითა განსტვნვიდეს სტეფანეს, ხოლო იგი ილოცვიდა და იტყოდა: უფალო იესო ქრისტე, შეივედრე სული ჩემი;

60. დაიდგნა მუკლნი, და კმითა დიდითა თქოვა: უფალო, ნუ შეურაცხ ამათ ცოდვასა ამას; და ესე რაჲ ვითარცა თქოვა, დაიძინა.

Chapter Eight

Sinai

ბ

1. სავლე ესე იყო თანაჯერისმჩინებელ მოკლვასა მას მისსა. იყო მათ დღეთა შინა

1. ესე სავლე იყო ჯერისმჩინებელ მოკლვასა მისსა. იყო მათ დღეთა შინა

¹22 omits verse 56; ²ლაღატყვეს 23; ³მკლველ 23; ⁴განტვნვიდეს 23; ⁵ლაღატყო.

56. და თქუა: აჰა ესერა ვხედავ¹ ცათა განხუმულთა² და ძესა კაცისასა მარჯუენით³ ღმრთისა მდგომარესა.

57. ხოლო მათ კმითა მაღლითა ლაღადყვეს, და კელნი ყურთა შეისხნეს და მიჰმართეს ერთბამად მის ზედა,

58. და განიყვანეს გარეშე ქალაქსა, და ქვასა დაჰკრებდეს; და მკლველნი იგი დასდებდეს⁴ სამოსელსა მათსა⁵ ფერკთა თანა ჭაბუკისა⁶ ვისთამე⁷ რომელსა სახელი ერქუა სავლე;⁸

59. და ქვასა დაჰკრებდეს სტეფანეს, ხოლო იგი ილოცვიდა და იტყოდა: უფალო იესუ ქრისტე, შეივედრე სული ჩემი;

60. დაიდგნა¹⁰ მუკლნი,¹¹ და კმითა დიდითა თქუა: უფალო, ნუ შეურაცხ ამათ¹² ცოდვასა ამას; და ესე ვითარცა თქუა, დაიძინა.

56. და თქუა: აჰა ესერა ვხედავ ცათა განხუმულთა და ძესა კაცისასა მარჯუენით ღმრთისა მდგომარესა.

57. ხოლო მათ კმითა მაღლითა ლაღადყვეს, და კელნი ყურთა შეისხნეს და მიჰმართეს ერთბამად მის ზედა,

58. და განიყვანეს გარეშე ქალაქსა, და ქვასა დაჰკრებდეს; და მკლველნი იგი დასდებდეს სამოსელსა მათსა ფერკთა თანა ჭაბუკისა ვისთამე რომელსა სახელი⁹ ერქუა სავლე;

59. და ქვასა დაჰკრებდეს სტეფანეს, ხოლო იგი ილოცვიდა და იტყოდა: უფალო იესუ ქრისტე, შეივედრე სული ჩემი;

60. დაიდგნა¹⁰ მუკლნი, და კმითა დიდითა თქუა: უფალო, ნუ შეურაცხ ამათ ცოდვასა ამას; და ესე ვითარცა თქუა, დაიძინა.

Chapter Eight

1. ხოლო სავლე¹³ იყო თანაჯერმზინებელ მოკლვასა მისსა. იყო მას დღესა შინა

1. ხოლო სავლე იყო თანაჯერმზინებელ მოკლვასა მისსა. იყო მას დღესა შინა

¹ვხედავთ 19; ²განხუმულთა 115; ³მარჯუენით 19; ⁴დასდეს 115, დასდებდეს *115; ⁵და დასდებდეს 78; ⁶ჭაბუკისი 78; ⁷ვისსამე 78; ⁸სავლე 19; ⁹OM I; ¹⁰დაიდგინა 19, და დაიდგნა 115 I; ¹¹მუკლნი 115; ¹²OM 115; ¹³სავლე 19.

დევნოვლებად დიდი ეკლესიასა მას ზედა რომელ¹ იგი იყო იეროკსალტმს შინა, და ყოველნი განიბნინეს² მიმოდა სოფლებსა მას ჰოვრიასტანისასა, თვნიერ ხოლო მოციქოვლთა.

2. მივიდეს და აღიღეს სტეფანე კაცთა მოშიშთა ღმრთისათა, და³ ყვეს ტყებად დიდი მის ზედა.

3. სავლე ესე ფრიად მავნებელ იყო ეკლესიათა მიმართ; სახლებსა შევიდოდა და ითრევდა მამებსა და დედებსა და მისცემდა საპყრობილესა.

4. მოციქოვლნი იგი მიმოდაკდეს და ახარებდეს სიტყოვასა მას ცხორებისასა.

5. ფილიპე შთავიდა ქალაქსა სამარიტელთასა და ოვქადაგებდა ქრისტესა.

6. ზედვიდა ერი იგი სიტყოვათა მათ რომელთა ეტყოდა მათ ერთბამად სმენად მათა და ხილვად სასწაოვლებსა მას რომელსა იქმოდა;

7. რადმეთოვ რომელთა თანა იყო სოვლი არა წმიდებისად ლალადებად კმითა მალლითა და განვიდიან; მრავალნი განრლოვოვლნიცა და მკელობელნი განიკოვრნებოდეს;

8. და იყო სინაროვლი დიდი ქალაქსა მას შინა.

დევნოვლებად დიდი ეკლესიათა ზედა ღმრთისათა, და ყოველნივე განიბნინეს სოფლებსა მას ჰოვრიასტანისასა, და სამარიადსასა თვნიერ ხოლო მოციქულთა.

2. და შემოსეს სტეფანე კაცთა ღმრთის მოშიშთა, და ყვეს ტყებად დიდი მის ზედა.

3. სავლე ესე ფრიად მავნებელი იყო ეკლესიათა მიმართ; სახლებსა შევიდოდა და ითრევდა მამებსა და დედებსა და მისცემდა საპყრობილედ.

4. მოციქულნი იგი მიმოგენეს და ახარებდეს სიტყუასა მას ცხორებისასა.

5. ფილიპე შთავიდოდა ქალაქსა მას სამარიტელთასა და უქადაგებდა ქრისტესა.

6. ჰზედვიდა ერი იგი სიტყუათა მათ რომელთა ეტყოდა მათ ერთბამად სმენად მათა და ხილვად სასწაულებსა მას რომელსა იქმოდა;

7. რადმეთუ რომელთა თანა იყო სული არა წმიდებისად ლალადებად კმითა მალლითა და განვიდიან; მრავალნი განრლოუელნიცა და მკელობელნი განიკურნებოდეს;

8. და იყო სინარული დიდი ქალაქსა მას შინა.

¹რომელი 23; ²განიბნინეს 23; ³OM 23.

დევნულებად დიდი ეკლესიათა მათ ზედა რომელნი იყვნეს იჭრუსალემს, და ყოველნივე განიზნინეს სოფლებსა მას ჰურიასტანისასა და სამარიადსასა, თვნიერ ხოლო მოციქულთა.

2. და შემოსეს სტეფანე კაცთა ღმერთის მოშიშთა, და ყვეს ტყებად დიდი მის ზედა.

3. ხოლო სავლე ფრიად მავნებელ იყო ეკლესიათა მიმართ;¹ სახლებსა შევიდოდა და ითრევდა მამებსა და დედებსა და მისცემდა საპყრობილედ.

4. და რომელნი იგი მიმოდა იზნინეს ვიდოდეს და ახარებდეს სიტყუასა მას ცხორებისასა.

5. ფილიპე შთავიდა ქალაქსა მას² სამარიტელთასა³ და უქადაგებდა მათ ქრისტესა.

6. და ერჩდა⁴ ერი იგი სიტყუათა მათ⁵ ფილიპესთა ერთბამად სმენად მათდა და ხილვად სასწაულებსა⁶ მას რომელსა იქმოდა;⁸

7. რადმეთუ მრავალთა რომელთა თანა იყო სულები არა წმიდები⁸ ღალადებად⁹ კმითა მალლითა და განვიდიან; და მრავალნი განჩლოუეულნი¹⁰ და მკელობელნი განიკურნებოდეს;

8. და იყო სიხარული დიდი ქალაქსა მას შინა.

დევნულებად დიდი ეკლესიათა მათ ზედა რომელნი იყვნეს იერუსალჴმს, და ყოველნივე განიზნინეს სოფლებსა მას ჰურიასტანისასა და სამარიადსასა, თვნიერ ხოლო მოციქულთა.

2. და შემოსეს სტეფანე კაცთა ღმერთის მოშიშთა, და ყვეს ტყებად დიდი მის ზედა.

3. ხოლო სავლე ფრიად მავნებელ იყო ეკლესიათა მიმართ; სახლებსა შევიდოდა და ითრევდა მამებსა და დედებსა და მისცემდა საპყრობილედ.

4. და რომელნი იგი მიმოდა იზნინეს ვიდოდეს და ახარებდეს სიტყუასა მას ცხორებისასა.

5. ფილიპე შთავიდა ქალაქსა მას სამარიტელთასა და უქადაგებდა მათ ქრისტესა.

6. და ერჩდა ერი იგი სიტყუათა მათ ფილიპესთა ერთბამად სმენად მათდა და ხილვად სასწაულებსა მას რომელსა იქმოდა;

7. რადმეთუ მრავალთა რომელთა თანა იყო სულები არა წმიდები ღალადებად⁹ კმითა მალლითა და განვიდიან; და მრავალნი განჩლოუეულნი¹⁰ და მკელობელნი განიკურნებოდეს;

8. და იყო სიხარული დიდი ქალაქსა მას შინა.

¹OM 19 115; ²OM 78 115; ³სამარიტელთასა 115; ⁴ხედივდა 78;

⁵OM 129; ⁶სასწაულებსა 78, სასწაულებსა *78; ⁷და ხილვად სასწაულებსა მას რომელსა იქმოდა OM 129; ⁸წმინდები 115;

⁹ღალადებდეს 19 G; ¹⁰განჩლოუტულნი 129 G.

9. კაცი ვინმე იყო, რომელსა სახელი ერქოვა სვმონ, წინადთვე იყო ქალაქსა მას შინა, გრძნებდა და გაკრძალებდა¹ ნათესავსა მას სამარიტელთასა² და ეტყოდა³ თავისა თვისისასა ვითარმედ დიდი⁴ ვინმე არს;

10. რომელსა ხედვიდეს ყოველნი მცირით გან ვიდრე დიდადმდე, და იტყოდეს ვითარმედ: ესე არს ძალი ღმრთისაჲ რომელსა ჰრქვან დიდ;

11. ერჩიდეს მას რადმეთოჲ მრავლით უამით გან გრძნებითა განეკვრენეს იგინი.

12. და რაჲუამს⁵ ჰრწმენა ფილიპჰსი სახარებაჲ სასოჲფეველისა თჳს ღმრთისა და სახელისა თჳს იესოჲ ქრისტესისა, ნათელილებდეს⁶ მამანი და დედანი;

13. და სიმონსცა თჳთ ჰრწმენავე და ნათელ ილო, და იყო შეკრძალოვლ და შეოჯდგა ფილიპეს; ვითარცა ხედვიდა სასწაოვლებსა მას და დიდდიდსა ძალსა რომელი იგი იქმნებოდა და დაოკკვრდებოდა.⁷

14. ესმა რად ოჲკოჲ მოციქოვლთა რომელნი იყვნეს იეროჲსალჰმს რადმეთოჲ შეიწყნარეს სამარიას სიტყოჲაჲ იგი ღმრთისაჲ, მიავლინნეს⁸ მათ⁹ პეტრე და იოჰანი;

9. კაცი ვინმე იყო, რომელსა სახელი ერქუა სიმონ, წინადთვე იყო ქალაქსა მას შინა, ჰგრძნებდა და განაკურვებდა ნათესავსა მას სამარიტელთასა და ეტყოდა თავსა თვისსა ვითარმედ დიდი ვინმე არს;

10. რომელსა ხედვიდეს ყოველნი მცირით გან ვიდრე დიდადმდე, და იტყოდეს ვითარმედ: ესე არს ძალი ღმრთისაჲ რომელსა ჰრქვან ძალ დიდ;

11. და ერჩიდეს მას რადმეთოჲ მრავლით უამით გან გრძნებითა განეკვრენეს იგინი.

12. და რაჲუამს ჰრწმენა ფილიპესი სახარებაჲ სასოჲფეველისა თჳს ღმრთისა და სახელისა თჳს იესოჲ ქრისტესისა, ნათელილებდეს მამანი და დედანი;

13. და სიმონსცა თჳთ ჰრწმენავე და ნათელ ილო, და იყო შეკრძალოულ და შეუდგა ფილიპეს; ვითარცა ხედვიდა სასწაოვლებსა და დიდდიდსა ძალსა რომელი იგი იქმნებოდა და დაუკვრდებოდა.

14. ესმა რად ოჲკოჲ მოციქულთა რომელნი იყვნეს იეროჲსალჰმს რადმეთოჲ შეიწყნარეს სამარიას სიტყოჲაჲ იგი ღმრთისაჲ, მიავლინნეს მათა პეტრე და იოჰანი;

¹განაკრძალებდა 23; ²სარიტელთასა 23, სამარიტელთასა *23; ³იტყოდა 23; ⁴დიდი 23; ⁵რაჲსუამს 23; ⁶ნათელსილებდეს 23; ⁷და დაოკკვრდებოდა 22, OM 23, დაოკკვრდებოდა *23; ⁸მიავლინეს 23; ⁹მათა 23.

9. კაცი ვინმე იყო, რომელსა სახელი ერქუა სიმონ, წინადათვე იყო ქალაქსა მას შინა, ჰგრძნებდა და განაკვრევბდა ნათესავსა მას სამარიტელთასა;

10. რომელსა ხედვიდეს ყოველნი მცირით გან ვიდრე დიდადმდე,² და იტყოდეს ვითარმედ: ესე არს ძალი ღმრთისაჲ დიდი;

11. ხოლო ერჩდეს მას რაჲმეთუ მრავლით უამით გან გრძნებითა³ განეკვრვნეს იგინი.

12. და რაუამს ჰრწმენა ფილიპესი სახარებაჲ სასუფეველისა თჳს ღმრთისა და სახელისა თჳს იესუ ქრისტესისა, ნათელიღებდეს⁴ მამანი და დედანი;

13. და სიმონსცა თჳთ ჰრწმენავე და ნათელილო, და იყო დადგრომილ ფილიპეს თანა; და ხედვიდა⁵ სასწაულებსა და ძალთა დიდთა რომელნი იგი იქმნებოდეს და დაუკვრდებოდა.

14. ესმა რაჲ უკუე მოციქულთა რომელნი იყვნეს ისტრუსალემს რაჲმეთუ შეიწყნარეს სამარიას სიტყუაჲ ღმრთისაჲ, მიავლინნეს⁷ მათდა პეტრე და იოვანე;

9. კაცი ვინმე იყო, რომელსა სახელი ერქუა სიმონ, წინადათვე იყო ქალაქსა მას შინა, ჰგრძნებდა და განაკვრევბდა ნათესავსა მას სამარიტელთასა;

10. რომელსა ხედვიდეს¹ ყოველნი მცირით გან ვიდრე დიდადმდე, და იტყოდეს ვითარმედ: ესე არს ძალი ღმრთისაჲ დიდი;

11. ხოლო ერჩდეს მას რაჲმეთუ მრავლით უამით გან გრძნებითა განეკვრვნეს იგინი.

12. და რაუამს ჰრწმენა ფილიპესი სახარებაჲ სასუფეველისა თჳს ღმრთისა და სახელისა თჳს იესუ ქრისტესისა, ნათელიღებდეს⁴ მამანი და დედანი;

13. და სიმონსცა თჳთ ჰრწმენავე და ნათელილო, და იყო დადგრომილ ფილიპეს თანა; და ხედვიდა სასწაულებსა და ძალთა დიდთა რომელნი იგი⁶ იქმნებოდეს და დაუკვრდებოდა.

14. ესმა რაჲ უკუე მოციქულთა რომელნი იყვნეს იერუსალემს რაჲმეთუ შეიწყნარეს სამარიას სიტყუაჲ ღმრთისაჲ, მიავლინნეს მათდა პეტრე და იოვანე;

¹ჰხედვიდეს G; ²დიდადმდე 78 115, დიდადმდე *78; ³OM 19;

⁴ნათელსიღებდეს 115 129 G; ⁵ჰხედვიდა 115; ⁶OM I; ⁷მიავლინნეს 19.

15. რომელნი იგი, ვითარცა მივიდეს, ლოცვა ყვეს მათ თჳს რადთამცა მოვიდა მათ ზედა¹ სოკლი წმიდაა,

16. რადმეთოჳ მოჳნამდე² არღა იყო არცა ერთსა მათ განსა ზედა მოწვეწოჳლ სოკლი წმიდაა, გარნა ბანილ ზოლო იყენეს სახელითა ოჳფლისა იესოჳმსისითა;

17. მაშინ დასდებეს კელსა მათსა, და მოვიდოდა მათ ზედა³ სოკლი წმიდაა.

18. ვითარცა იბილა სიმონ რადმეთოჳ კელისდადებითა მით მოციქოჳლთადათა მოეცემის სოკლი წმიდაა, მიოჳპყრა მათ ფასი

19. და ჰრქოჳ: მომეცით მეცა კელმწიფეზაჳ ესე,⁴ რადთა რომელსა დაესდევა მე კელი მიილოდის სოკლი წმიდაა.

20. ჰრქოჳ მას პეტრე: ვეცხლი⁵ შენი შენ თანავე იყავნ წარსაწყმედელაჳ, რადმეთოჳ ნიქსა მას ღმრთისასა ჰგონებ შენ ფასითა მოპეწეზაჳ;

21. და არა გიც შენ ნაწილ⁶ არცა სამკჳდრებელ სიტყოჳსა ამას⁷ შინა, რადმეთოჳ გოკლი შენი არა არს წრფელ წინაშე ღმრთისა;

22. შეინანე შენ აწ ოჳკეთოჳრებისა შენისა გან და ევედრე ოჳფალსა მიხლოთოჳგეტეწენენ ოჳკეთოჳრებანი ეგე ზრახვათა გოკლისა შენისათანი;

15. რომელნი იგი, ვითარცა მივიდეს, ლოცვა ყვეს მათ თჳს რადთამცა მოვიდა მათ ზედა სული წმიდაა,

16. რადმეთოჳ მუნამდე არა იყო მათ განსა არცა ერთსა ზედა მოწვეწოჳლ სული წმიდაა, გარნა ბანილ ზოლო იყენეს სახელითა უფლისა იესოჳმსითა;

17. მაშინ დასდებეს კელსა მათსა, და მოვიდოდა მათ ზედა სული წმიდაა.

18. ვითარცა იბილა სიმონ რადმეთოჳ კელისდადებითა მით მოციქოჳლთადათა მოეცემის სული წმიდაა, მიოჳპყრა მათ ფასი

19. და ჰრქოჳ: მომეცით მეცა კელმწიფეზაჳ ესე, რადთა რომელსა დაესდევა კელი მიილოდის სული წმიდაა.

20. რქოჳ მას პეტრე: ვეცხლი ეგე შენი შენ თანავე იყავნ წარსაწყმედელაჳ შენდა, რადმეთოჳ ნიქსა მას ღმრთისასა ჰგონებ ფასითა მოპეწეზაჳ;

21. არა გიც შენ ნაწილი არცა სამკჳდრებელი სიტყოჳსა ამას შენა, რადმეთოჳ გული შენი არა არს წრფელ წინაშე ღმრთისა;

22. შეინანე შენ აწ უკეთოჳრებისა გან შენისა და ევედრე უფალსა მიხლოთოჳგეტეწენენ შენ ურჩოლოთეზანი ეგე ზრახვათა გულისა შენისათანი;

¹OM 23, ზედა *23; ²მოჳნამდე 23; ესე *23; ⁵+ეგე 23; ⁶ნაწილი 23;

³მათ ზედა 22, მათა 23; ⁴OM 23, ⁷მას 23.

15. რომელნი იგი, ვითარცა მივიდეს, ლოცვა ყვეს მათ თჳს რადთა მიიღონ სული წმიდაჲ,

16. რადმეთუ მუნამდე არა იყო არცა ერთსა მათ განსა ზედა მოწვევულ სული წმიდაჲ, გარნა ბანილ ზოლო იყვნეს სახელითა უფლისა იესუდსითა;

17. მაშინ დაასხმიდეს კელთა მათ ზედა, და მიაქუნდა სული წმიდაჲ.

18. ვითარცა იხილა სიმონ რადმეთუ კელთდასხმითა მით მოციქულთადთა მოეცემის სული წმიდაჲ, მიუპყრა მათ ფასი

19. და ჰრქუა: მომეცით მეცა კელმწიფებად ესე, რადთა რომელსაცა დავასხნე კელნი მიაქუნდეს სული წმიდაჲ.

20. ჰრქუა მას პეტრე: ვეცხლი ეგე შენი შენ თანავე იყავნ წარსაწყმედელად შენდა, რადმეთუ ნიქსა მას ღმრთისასა ჰგონებ ფასითა მოპევნებად;

21. არა გიც შენ ნაწილი არცა სამკვდრებელი⁶ სიტყუასა ამას⁷ შინა, რადმეთუ გული შენი⁸ არა არს წრფელ წინაშე ღმრთისა;

22. შეინანე უკუე უკეთურებისა ამის⁹ გან¹⁰ შენისა და ევედრე უფალსა მიხლოთუგეტეოს შენ უსჯულოებად¹¹ ეგე გულისა შენისა;

15. რომელნი იგი, ვითარცა მივიდეს,¹ ლოცვა ყვეს მათ თჳს რადთა მიიღონ სული წმიდაჲ,

16. რადმეთუ მუნამდე არა იყო არცა ერთსა მათ განსა ზედა მოწვევულ სული წმიდაჲ, გარნა² ბანილ ზოლო იყვნეს სახელითა უფლისა იესუდსითა;

17. მაშინ დაასხმიდეს კელთა მათ ზედა, და მიაქუნდა სული წმიდაჲ.

18. ვითარცა იხილა სიმონ რადმეთუ კელთდასხმითა მით³ მოციქულთადთა მოეცემის⁴ სული წმიდაჲ, მიუპყრა მათ ფასი

19. და ჰრქუა: მომეცით მეცა კელმწიფებად ესე, რადთა რომელსაცა დავასხნე კელნი მიაქუნდეს სული წმიდაჲ.

20. ჰრქუა მას პეტრე: ვეცხლი ეგე შენი შენ თანავე იყავნ წარსაწყმედელად⁵ შენდა, რადმეთუ ნიქსა მას ღმრთისასა ჰგონებ ფასითა მოპევნებად;

21. არა გიც შენ ნაწილი არცა სამკვდრებელი სიტყუასა ამას შინა, რადმეთუ გული შენი არა არს წრფელ წინაშე ღმრთისა;

22. შეინანე უკუე უკეთურებისა მის გან შენისა და ევედრე უფალსა მიხლოთუგეტეოს შენ უსჯულოებად ეგე გულისა შენისა;

¹მოვიდეს I; ²19 omits a portion of 8:16-17: გარნა. . . წმიდაჲ; ³OM I; ⁴მოეცემის I; ⁵წარსაწყმედელად 115; ⁶ნაწილი არცა სამკვდრებელი 19 115 129, ნაწილ არცა სამკვდრებელ 78; ⁷მას 115; ⁸OM 78, შენი *78; ⁹მის 78; ¹⁰OM 19; ¹¹უსჯულოებად 19, ურკულოებად 78.

23. რადმეთოვ სიმწარედ ნავლოისა და თანაშეკროვლ¹ ცოდვისა გზედავ შენ რადმეთოვ ხარ.

24. მიოვგო სიმონ და ჰრქოვა: ილოცეთ თქოვენ ჩემ თვს ოვლოისა მიმართ, რადთა არა მოვიდეს ჩემ ზედა რად ეგე თქოვენ სთქოვთ.

25. მათ მიმოაწვეს² წემებად იგი სიტყვსად მის და იტყოდეს სიტყოვასა მას ოვლოისასა, და მოიქცეს იეროვსალჴმდ;³ და მრავალსა სხოვასაცა დაბნებსა⁴ და ქალაქებსა სამარითელთასა ახარებდეს.

26. ანგელოზი ოვლოისად ეტყოდა თელიბეს და ჰრქოვა: აღდეგ შენ და მივედ სამხრით კერძო გზასა მას რომელი შთააც იეროვსალჴმით⁵ გაზად;⁶ ესე არს ოვდაბნო.

27. აღდგა მეყსეოვლა⁷ თელიბე და წარვიდა: და აჰა ესერა ინდომ ერთი საქოვრისი ძლიერი კანდაკჴსი დედოფლისა⁸ მის ინდოეთისად, რომელი იყო ყოველსა ზედა თასსა მისსა, რომელ იგი მისროვლ იყო თაყოვანისცემად იეროვსალჴმდ,

28. და მოქცეოვლ იყო, და ჯდა იგი ეტლდა ზედა მისთა, და იკითხვიდა იგი ესაია¹ წინადასწარმეტყოველსა.²

23. ვითარმედ სიმწარედ ნავლოისა და თანაშეკროულ ცოდვისა გზედავ შენ რადმეთო ხარ.

24. მიუგო სიმონ და ჰრქოვა: ილოცეთ თქუენ ჩემ თვს უფლოსა მიმართ, რადთა არა მოვიდეს ჩემ ზედა რად იგი თქუენ სთქუთ.

25. მათ მიმოდააწესეს წემებად იგი სიტყვსად მის და იტყოდეს სიტყუასა მას უფლოსასა, და მოიქცეს იჭროუსალემდ; და მრავალსა სხოვასაცა დაბნებსა და ქალაქებსა სამარითელთასა ახარებდეს.

26. ანგელოზი უფლოსად ეტყოდა თელიბეს და ჰრქოვა: აღდეგ და მივედ შენ სამხრით კერძო გზასა მას რომელი იგი შთავალს იჭროუსალემით გაზად; ესე არს უდაბნოდ.

27. აღდგა მეყსეულად თელიბე და წარვიდა: და აჰა ესერა ჰინდომ ერთი საქურისი ძლიერი კანდაკე დედოფლისა მის ჰინდოეთისად, რომელი იყო ყოველსა ზედა საფასესა მისსა, რომელი იგი მისროულ იყო თაყოვანისცემად იეროვსალჴმდ,

28. და მოქცეულ იყო, და ჯდა იგი ეტლდა ზედა მისთა, და იკითხვიდა იგი წიგნსა ესადა წინადასწარმეტყოველისასა.

¹თანაშეკროვლ 23; ²მიმოაწიეს 23; ³იჭროვსალემდ 23; ⁴+მას 23; ⁵იჭროვსალემით 23; ⁶გზად 23; ⁷OM 23, მეყსეოვლა⁷ *23; ⁸დედოვლოისა 23.

23. რადმეთუ სიმწარედ ნავლოისა და თანაშეკრულ ცოდვისა გზედავ შენ რადმეთუ ხარ.

24. მიუგო სიმონ და ჰრქუა: ილოცეთ თქუენ ჩემ თვს უფლისა მიმართ, რადთა არა მოვიდეს ჩემ ზედა რად³ იგი თქუენ სთქუთ.

25. ხოლო მათ მიმოდააწესეს⁵ წემებად იგი სიტყვსად მის და იტყოდეს სიტყუასა მას უფლისასა, და მოიქცეს იჭრუსალემდ; და მრავალსა დაბნებსა სამარიტელთასა ახარებდეს.

26. ანგელოზი უფლისად ეტყოდა ფილიპეს და ჰრქუა: აღდეგ და მივედ შენ სამხრით კერძო გზასა მას რომელი შთავარს იჭრუსალემით გაზად;⁷ ესე არს უდაბნოდ.

27. და აღდეგა და წარვიდა: და აჰა ესერა კაცი ჰინდოდ საჭურისი ძლიერი კანდაკესი⁹ დედოფლისა მის ჰინდოეთისად, რომელი იყო ყოველსა ზედა საფასესა მისსა,¹⁰ რომელი იგი მოსრულ იყო თაყუანისცემად იჭრუსალემდ,¹¹

28. და მოქცეულ¹² იყო, და ჯდა იგი ეტლდა ზედა მისთა, და იკითხვიდა წიგნსა ესაია¹³ წინადაწარმეტყუელისასა.

23.¹ რადმეთუ სიმწარედ ნავლოისა და თანაშეკრულ² ცოდვისა გზედავ შენ რადმეთუ ხარ.

24. მიუგო სიმონ და ჰრქუა: ილოცეთ თქუენ ჩემ თვს უფლისა მიმართ, რადთა არა მოვიდეს ჩემ ზედა რად იგი თქუენ სთქუთ.⁴

25. ხოლო მათ მიმოდააწესეს წემებად იგი სიტყვსად მის და იტყოდეს სიტყუასა მას უფლისასა, და მოიქცეს იერუსალემდ; და მრავალსა დაბნებსა სამარიტელთასა ახარებდეს.

26. ანგელოზი უფლისად ეტყოდა ფილიპეს და ჰრქუა: აღდეგ და მივედ⁶ შენ სამხრით კერძო გზასა მას რომელი შთავარს იერუსალემით ღაზად;⁸ ესე არს უდაბნოდ.

27. და აღდეგა და წარვიდა: და აჰა ესერა კაცი ჰინდოდ საჭურისი ძლიერი კანდაკისი⁹ დედოფლისა მის ჰინდოეთისად, რომელი იყო ყოველსა ზედა საფასესა მისსა, რომელი იგი მოსრულ იყო თაყუანისცემად იერუსალემდ,

28. და მოქცეულ იყო, და ჯდა იგი ეტლდა ზედა მისთა, და იკითხვიდა წიგნსა ესაია წინადაწარმეტყუელისასა.

¹H begins again here; ²თანაშეკრულად G; ³რომელი 19 129; ⁴სთქუთ თქუენ G; ⁵მიმოდააწეს 78; ⁶მიედ G; ⁷გზად 115; ⁸გაზად G; ⁹კანდაკესი 19 115 129 G, კანდაკისი 78 H I; ¹⁰რომელი იყო ყოველსა ზედა საფასესა მისსა 115; ¹¹იერუსალემდ 129; ¹²შემოქცეულ 19; ¹³ესაია 78.

ზედა, და თქოვა მან ნაქოვრისმან: აჰა ესერა წყალი; ამიერიით გან რაჲ ყენება¹ არს ჩემდა ნათლისღებისაჲ?

37. ჰრქოვა მას ფილიპე: გრწამს თოვ ყოვლითა გოვლითა შენითა, ჯერ არს. მოოვგო და ჰრქოვა მას: მრწამს ძჳ ღმრთისაჲ იესოვ ქრისტჳ.

38. და ოვბრძანა დადგინებაჲ ეტლთაჲ² მათ, და შთაჲდეს ორნივე წყალსა მას, ფილიპე და საქოვრისი იგი, და მოსცა მას ნათელი;

39. და ვითარცა აღმოჲდეს წყლით, სოვლი წმიდაჲ მოვიდა საქოვრისსა მას ზედა. და ანგელოზმან ოვფლისამან წარიტაცა ფილიპე, და მერმე არღარა იხილა იგი მან საქოვრისმან, და მივიდოდა იგი გზასა თვსსა სიხაროვლითა.

40. და ფილიპე იპოვა აზოტეთ კერძო; მოჲნ იქცეოდა და ახარებდა ყოველსა მას³ ქალაქებსა ვიდრე მოსლვადმდე მისა კესარიად.

ზედა, და თქუა მან ნაქოვრისმან: აჰა ესერა წყალი; ამიერიით გან რაჲ ყენება არს ჩემდა ნათლისღებისაჲ?

37. რქუა მას ფილიპე: გრწამს თუ ყოვლითა გულითა შენითა, ჯერ არს. მიუგო და ჰრქუა მას: მრწამს ძჳ ღმრთისაჲ იესო ქრისტე.

38. და უბრძანა დადგინებაჲ ეტლთაჲ მათ, და შთაჲდეს ორნივე წყალსა მას, ფილიპე და საქოვრისი იგი, და მოსცა მას ნათელი;

39. და ვითარცა აღმოჲდეს წყლით, სული წმიდაჲ მოვიდა საქოვრისსა მას ზედა. და ანგელოზმან უფლისამან წარიტაცა ფილიპე, და მერმე არღარა იხილა იგი მან საქოვრისმან, და მივიდოდა გზასა თვსსა სიხარულით.

40. და ფილიპე იპოვა აზოტეთ კერძო; მუნ იქცეოდა და ახარებდა ქალაქებსა ყოველსა ვიდრე მოსლვადმდე მისა კესარიად.

Chapter Nine

1. და სავლე ოვფროდს განრისხნებოდა და სავსე იყო გოვლისწყრომიითა და მოწაფეთა მათ ზედა ოვფლისათა;⁴ მოოვკდა მღიდელთმოძლოვარსა მას,

1. და სავლე უფროდს განრისხნებოდა და სავსე იყო გულისწყრომიითა და მიწაფეთა მათ ზედა უფლისათა; მოუკდა მღიდელთმოძლოვარსა მას,

¹ყენებაჲ 23; ²ეტლთა 23; ³+ყოველსა *23; ⁴ოვფლისა 23, ოვფლისათა *23.

ზედა, და ჰრქუა¹ ნაჰურისმან მან: აჰა წყალი; რადღა² ყენება³ არს ჩემდა ნათლისღებად?

37. ჰრქუა მას ფილიპე: გრწამს თუ ყოვლითა გულითა შენითა, ჯერ არს. მიუგო და ჰრქუა მას: მრწამს რადმეთუ ძე ღმრთისაჲ არს იესუ ქრისტე.

38. და უბრძანა დადგინებაჲ ეტლთაჲ მათ, და შთაჲდეს ორნივე წყალსა, ფილიპე და საჰურისი იგი, და ნათელსცა⁶ მას;

39. და ვითარცა აღმოჲდეს წყლით, სული წმიდაჲ მოვიდა საჰურისსა მას ზედა. და სულმან უფლისამან წარიტაცა ფილიპე, და მერმე არღარა იხილა იგი საჰურისმან მან, და ვიდოდა გზასა თჳსსა სინარულით.

40. და ფილიპე იპოვა აზოტიით კერძო; მიმოვიდოდა და ახარებდა ყოველსა მას ქალაქებსა ვიდრე მოსღვადმდე მისა⁸ კესარიად.

ზედა, და ჰრქუა ნაჰურისმან მან: აჰა წყალი; რადღა ყენება³ არს ჩემდა ნათლისღებად?

37. ჰრქუა მას ფილიპე: გრწამს თუ ყოვლითა გულითა შენითა, ჯერ არს. მიუგო და ჰრქუა მას: მრწამს რადმეთუ ძე⁴ ღმრთისაჲ არს იესუ ქრისტე.

38. და უბრძანა დადგინებაჲ ეტლთაჲ მათ, და შთაჲდეს⁵ ორნივე წყალსა, ფილიპე და საჰურისი იგი, და ნათელსცა მას;

39. და ვითარცა აღმოჲდეს წყლით, სული წმიდაჲ მოვიდა საჰურისსა მას ზედა. და სულმან უფლისამან წარიტაცა ფილიპე, და მერმე არღარა იხილა იგი საჰურისმან მან, და ვიდოდა გზასა თჳსსა სინარულით.

40. და ფილიპე იპოა⁷ აზოტიით კერძო; მიმოვიდოდა და ახარებდა ყოველსა მას ქალაქებსა ვიდრე მოსღვადმდე მისსა კესარიად.

Chapter Nine

1. ხოლო სავლე უფროდს განრისხნებოდა და¹⁰ სავსე იყო გულისწყრომითა და კლვითა მოწაფეთა მათ ზედა უფლისათა; მოუჲდა მღდელოთმოძღუარსა მას,

1. ხოლო სავლე უფროდსა⁹ განრისხნებოდა და სავსე იყო გულისწყრომითა და კლვითა მოწაფეთა მათ ზედა უფლისათა; მოუჲდა მღდელოთმოძღუარსა მას,

¹თქუა 78; ²რად 78; ³ყენებაჲ 129 G; ⁴ძე I; ⁵შთაჲდეს G; ⁶ნათელსცა 115; ⁷იპოვა I; ⁸მისსა 19; ⁹უფროდს I; ¹⁰OM 129.

2. და ითხოვა მის გან წიგნები დამასკედ სხოვათა მიმართ კრებოვლთა, რადთა მივიდეს და თოვ ვინმე პოვნეს ამის მოძლოვარებისა გზასა, მამები ანოვ დედები, კროვლი მოიყვანოს იეროვსალჴმდ.

3. მიოდესმევიდოდა იგი, ვითარცა მიეზო¹ დამასკესა, მეყსეოვლად გარემო მისი იყო ბრწყინვალეზად ნათლისაჲ ცით გამო;

4. და იგი დაეცა ქოვეყანასა ზედა, და ესმა კმად რომელმან ჰრქოვა მას: სავლე, სავლე, რადსა თვს მდევნი მე? ფიცხელ არს შენდა წიხნაჲ დეზსა.²

5. მან მიოვგო და ჰრქოვა მას: ვინ ხარ, თვთალო? ჰრქოვა მას: მე ვარ იესოვ რომელსა შენ მდევნი;

6. არამედ აღდეგი შენ და შევედ ქალაქად, და მოვნი გეთხრას შენ რად იგი ღირდეს შენდა საქმედ.

7. და კაცნი იგი რომელ³ იყვნეს მის თანა დგეს დაკვრევებოვლნი, სმენად ესმოდა კმად იგი, ხოლო ხედვიდეს ვერ ვის რას.

8. აღდგა სავლე ქოვეყანისა მის გან, თოვალნი ეხილნეს, და ხედვიდა არა რას; თვპყრეს კელი მის თანათა მათ და შეიყვანეს დამასკედ.

2. და ითხოვა მის გან წიგნები დამასკედ სხოვათა მიმართ კრებოვლთა, რადთა მივიდეს და თოვ ვინმე პოვნეს ამის მოძლოვარებისა გზასა, მამები ანოვ დედები, კროვლი მოიყვანეს იეროვსალჴმდ.

3. და მიოდენმევიდოდა იგი, ვითარცა მიეზლო დამასკოსა, მეყსეოვლად ზეგარდამო მისა იყო ბრწყინვალეზად ნათლისაჲ ზეცით;

4. და იგი დაეცა ქოვეყანასა ზედა, და ესმა კმად რომელმან ჰრქოვა მას: საულ, საულ, რადსა მდევნი მე? ფიცხელ არს შენდა წიხნაჲ დეზსა.

5. მან მიოვგო და ჰრქოვა: შენ ვინ ხარ, თვთალო? ჰრქოვა მას: მე ვარ იესო რომელსა შენ მდევნი;

6. არამედ აღდეგ და შევედ ქალაქად, და მუნ გეთხრენ შენ რად იგი ღირდეს შენდა საქმედ.

7. და კაცნი იგი რომელნი იყვნეს მის თანა დგეს დაკვრევებოვლნი, სმენად ესმოდა კმად, ხოლო ხედვიდეს ვერა რას.

8. აღდგა სავლე ქოვეყანისა გან, თოვალნი ეხილნეს, და ხედვიდა ვერა რას; თვპყრეს კელი მის თანათა მათ და შეიყვანეს დამასკოდ.

¹მიოზო 23; ²დაზსსა 23; ³რომელნი 23.

2. და ითხოვა¹ მის გან წიგნები დამასკოდ სხუათა მიმართ კრებულთა, რადთა მივიდეს და თუ ვინმე პოვნეს ამის მოძღუარებისა გზასა, მამები ანუ დედები, კრულნი მოიყვანნეს იჭრუსალემდ.²

3. და მიოდეს რადვიდოდა იგი, და მიეახლა დამასკესა, მეყსეულად იყო გარემოდს მისსა⁴ ბრწყინვალეზა ნათლისად⁶ ზეცით გარდამო;

4. და იგი დაეცა ქუეყანასა ზედა, და ესმა კმაჲ რომელმან ჰრქუა მას: საულ, საულ, რადსა მდევნი მე? ფიცხელ არს შენდა წიხნად დეზისად.⁸

5. მან მიუგო და ჰრქუა⁹ შენ: ვინ ხარ, უფალო? ჰრქუა მას: მე ვარ იესუ რომელსა შენ მდევნი;¹⁰

6. არამედ¹¹ აღდეგ და შევედ ქალაქად, და მუნ გეთხრას შენ¹³ რად იგი ღირდეს შენდა საქმედ.

7. და კაცნი¹⁵ იგი რომელნი იყვნეს მის თანა დგეს დაკვრებულნი, სმენით ესმოდა კმაჲ იგი, ხოლო ხედვიდეს ვერა რას.

8. აღდგა სავლე ქუეყანით, თუალნი ეხილვნეს, და ხედვიდა ვერა რას; უპყრეს კელი მის თანათა მათ და შეიყვანეს დამასკოდ.

2. და ითხოვა მის გან წიგნები დამასკოდ სხუათა მიმართ კრებულთა, რადთა მივიდეს და თუ ვინმე პოვნეს ამის მოძღუარებისა გზასა, მამები ანუ დედები, კრულნი მოიყვანნეს იჭრუსალემს.²

3. და მიოდეს რადვიდოდა იგი, და მიეახლნეს³ დამასკესა, მეყსეულად იყო გარემოდს⁵ მისსა ბრწყინვალეზა⁷ ზეცით გარდამო;

4. და იგი დაეცა ქუეყანასა ზედა, და ესმა კმაჲ რომელმან ჰრქუა მას: საულ, საულ, რადსა მდევნი მე? ფიცხელ არს შენდა წიხნად დეზისად.

5. მან მიუგო და ჰრქუა შენ: ვინ ხარ, უფალო? ჰრქუა მას: მე ვარ იესუ რომელსა შენ მდევნი;

6. არამედ აღდეგ და შევედ¹² ქალაქად, და მუნ გეთხრას¹⁴ რად იგი ღირდეს შენდა საქმედ.

7. და კაცნი იგი რომელნი იყვნეს მის თანა დგეს დაკვრებულნი, სმენით ესმოდა კმაჲ იგი, ხოლო ხედვიდეს ვერა რას.

8. აღდგა სავლე ქუეყანით,¹⁶ თუალნი ეხილვნეს, და ხედვიდა ვერა რას; უპყრეს კელი მის თანათა მათ და შეიყვანეს დამასკოდ.

¹ითხოვა 19 115; ²იჭრუსალემდ 78, იერუსალემდ 115 G, იჭრუსალემს 129 H I, იჭრუსალემად 19; ³მიეახლა I; ⁴მისა 129; ⁵გარემო G; ⁶OM 78, ნათლისად *78; ⁷+ნათლისად G; ⁸ფიცხელ არს შენდა წიხნად დეზისად OM 115; ⁹და ჰრქუა OM 115; ¹⁰+ფიცხელ არს შენდა წიხნად დეზისად 115; ¹¹ძწოდა და განცყიფრდებოდა(?) და რქუა უფალო რადთა გნებავს კაცმან და ყოფად და რქუა მას უფალმან 115; ¹²შევედ G; ¹³OM 129; ¹⁴+შენ G; ¹⁵კაცი 115; ¹⁶ქუეყანით H.

9. და წარკდეს სამნი დღენი, და არა რას ხედვიდა, არცა ჭამდა არცა სოკმიდა.¹

10. მოჰნ იყო კაცი ერთი მოწათეთა მათ განი, რომელსა სახელი ერქოვა ანანია; და ჰრქოვა მას ოჲფალმან ჩოჲენებით: ანანია; და მან ჰრქოვა: აქა ოჲფალო;

11. ჰრქოვა მას ოჲფალმან: აღდეგ შენ ადრე, და მივედ მიერ კერძო რომელსა ჰრქვან ოჲბანი მართალი, და მოიძიე შენ ტაძართა მათ იოჲდაასთა სავლე, სახელი ჰრქვან ტარსელი,

12. რადმეთოჲ აჰა ეგერა ილოცავს მოჰნ. და იხილა მან ჩოჲენებით კაცი ერთი სახელით ანანია, შევიდა და დაასხნა³ კელნი თჲსნი მას ზედა რადთა აღიხილნეს.

13. მიოჲგო ანანია და ჰრქოვა: ოჲფალო, მასმიეს მრავალთა გან მის კაცისა თჲს ვითარმედ მრავალნი ძჲრნი შეაჩოჲენნა წმიდათა შენთა იეროჲსალჲმს შინა;

14. და აწ აქაცა მის თჲს მოსროჲლ არს, და კელმწითეებად მოოჲლებიეს მღდელოთმოძლოჲართა გან პყრობილეებისა წარყვანებად ყოველთა თჲს რომელნი ხადიან სახელსა შენსა.

15. ჰრქოვა მას ოჲფალმან: მივედ შენ, რადმეთოჲ მე⁴ შენ თანა ვარ; ჳოჲრი რჩეოჲლი მიპოვნის იგი, რადთა ზეაქოჲნდეს

9. და წარკდეს სამნი დღენი, და არა რას ხედვიდა, არცა ჭამდა არცა სუმიდა.

10. და იყო მუნ კაცი ერთი მოწათეთა მათ განი, რომელსა სახელი ერქოვა ანანია; ჰრქოვა მას ოჲფალმან ჩოჲენებით: ანანია; და მან ჰრქოვა: აქა ოჲფალო;

11. ჰრქოვა მას ოჲფალმან: აღდეგ შენ ადრე, და მივედ მიერ კერძო რომელსა ჰრქვან ოჲბანი მართალი, და მოიძიე შენ მუნ ტაძართა მათ იუდაათა² სავლე, სახელით ჰრქვან ტარსელი,

12. რადმეთოჲ აჰა ეგერა ილოცავს მუნ. და იხილა მან ჩოჲენებით კაცი ერთი სახელით ანანია, შევიდა და დაასხნა კელნი მას ზედა რადთა აღიხილნეს.

13. მიოჲგო ანანია და ჰრქოვა: ოჲფალო, მასმიეს მრავალთა გან მის კაცისა თჲს ვითარმედ მრავალნი ძჲრნი შეაჩოჲენნა წმიდათა შენთა იეროჲსალჲმს შინა;

14. და აქაცა მის თჲს მოსროჲლ არს, და კელმწითეებად მოოჲლებიეს მღდელოთმოძლოჲართა გან პყრობილეებისა წარყვანებად ყოველთა რომელნი ხადიან სახელსა შენსა.

15. რქოვა მას ოჲფალმან: მივედ შენ, რადმეთოჲ მე; ჳოჲრი რჩეოჲლი მიპოვნის იგი, რადთა ზეაქოჲნდეს

¹არას 23; ²იუდაასთა *20; ³დასხნა 23; ⁴OM 23, მე *23.

9. და წარკდეს სამნი დღენი, და არა რას ხედვიდა, და არცა ჭამა და¹ არცა სუა.

10. ხოლო იყო ვინმე მოწათე³ დამასკეს⁴ შინა სახელით ანანია; და ჰრქუა მას უფალმან⁶ ჩუენებით: ანანია; და მან თქუა:⁷ აქა ვარ უფალო;

11. ჰრქუა მას უფალმან: აღდეგ შენ ადრე, და მივედ⁸ უბანსა მას რომელსა ჰრქვან მართალი, და მოიძიე ტაძართა მათ იუდაასთა⁹ სავლე,¹⁰ სახელით ტარსელი,

12. რადმეთუ აჰა ეგერა ილოცავს მუნ. და იხილა მან ჩუენებით¹¹ კაცი სახელით ანანია, რომელი შევიდა და დაასხნა¹² კელნი მას ზედა რადთა აღიხილნეს.

13. მიუგო ანანია და ჰრქუა: უფალო, მასმიეს მრავალთა გან მის კაცისა თჳს რავდენი¹⁴ ძვრი შეაჩუენა¹⁵ წმიდათა შენთა იჭროუსალეშს შინა;

14. და აქაცა¹⁶ მოუღებიეს კელმწიფებად მღდელოთმოძღუართა გან შეკრვად ყოველთა რომელნი ხადიან სახელსა შენსა.

15. ჰრქუა მას უფალმან: მივედ შენ, რადმეთუ მე;¹⁸ ჭური რჩეუი მიპოვნის იგი, რადთა ზეაქუნდეს²⁰

9. და წარკდეს სამნი დღენი, და არა რას ხედვიდა, და არცა ჭამა² არცა სუა.

10. ხოლო იყო ვინმე მოწათე დამასკოს⁵ შინა სახელით ანანია; და ჰრქუა მას უფალმან ჩუენებით: ანანია; და მან თქუა: აქა ვარ უფალო;

11. ჰრქუა მას უფალმან: აღდეგ შენ ადრე, და მივედ⁸ უბანსა მას რომელსა ჰრქვან მართალი, და მოიძიე ტაძართა მათ იუდაასთა სავლე, სახელით ტარსელი,

12. რადმეთუ აჰა ეგერა ილოცავს მუნ. და იხილა მან ჩუენებით კაცი სახელით ანანია, რომელი შევიდა და დაასხნა კელნი მას ზედა¹³ რადთა აღიხილნეს.

13. მიუგო ანანია და ჰრქუა: უფალო, მასმიეს მრავალთა გან მის კაცისა თჳს რავდენი¹⁴ ძვრი შეაჩუენა წმიდათა შენთა იერუსალეშს შინა;

14. და აქაცა მოუღებიეს კელმწიფებად მღდელოთმოძღუართა გან შეკრვად ყოველთა რომელნი ხადიან სახელსა შენსა.

15. ჰრქუა მას უფალმან: მივედ¹⁷ შენ, რადმეთუ;¹⁹ ჭური რჩეუი მიპოვნის იგი, რადთა ზეაქუნდეს²¹

¹და არცა ჭამა და 115 129, და არცა ჭამდა 19, არცა და ჭამა 78;
²+და G; ³OM 19; ⁴დამასკოს 129; ⁵დამასკეს G; ⁶OM 19;
⁷ჰრქუა 129; ⁸მიედ 19 G; ⁹იუდაასთა 78, იუდაასთა *78; ¹⁰სავლე
 19; ¹¹ჩუენებით 129; ¹²დაასხნა 115; ¹³კელნი მას ზედა G I, მას
 ზედა კელნი H; ¹⁴რაოდენი 129 G; ¹⁵შეაჩუენა 129; ¹⁶OM 78;
¹⁷მიედ G; ¹⁸OM 129; ¹⁹+მე G; ²⁰აქუნდეს 19; ²¹ზეაქუნდეს I.

სახელი ჩემი წინაშე ყოველთა
წარმართთა, მეფეთა და
მთავართა, ძეთა ისრაჲლისათა;

16. და მე ოჰჩოჰენო¹ მას
რავდენი რაჲ ღირდეს მისა ვნებაჲ
თავსდებად² სახელისა ჩემისა თჳს.

17. აღდგა მოჰნქოჰესვე და
წარვიდა ანანია და მოვიდა და
შევიდა ტაძართა მათ, და
დაასხნა³ მას ზედა კელნი და
ჰრქოჰა: საოჲლ ძმაო, ოჰთვალმან
მომავლინა მე შენდა, იესოჲ
რომელი იგი გეჩოჰენა შენ გზასა
მას რომელსა მოხვდიოდე, რაჲთა
აღიზილნე თოჲვალნი შენნი და
აღივსო შენ სოჲლითა წმიდითა.

18. და მყის გარდა მოვარდეს
თოჲვალთა გან მისთა ვითარცა
ნაქოჰრთენნი⁴ რაჲმე, და იწყო
ხედვაჲ; და აღდგა, ნათელილო;

19. და მოიღო საზრდელი და
განძლიერდა.

20. და იყო მოჰნ მოწაფეთა მათ
თანა დამასკეს დღე რავდენმე, და
იწყო მოჰნქოჰესვე შესაკრებელთა
მათ ქადაგებაჲ და სიტყოჲჲ⁵
ვითარმედ: ესე არს იესოჲ⁶ ძე
ღმრთისაჲ.

21. დაუკჰრდებოდა ყოველთა
რომელთა ესმოდა და იტყოდეს:
არა ესე არსა რომელი იგი
მოსრვიდა იეროჲსალჲჲს შინა
რომელნი ხედოდეს სახელსა

სახელი ჩემი წინაშე ყოველთა
წარმართთა, მეფეთა და
მთავართა, ძეთა ისრაჲლისათა;

16. და მე უჩუენო მას რავდენი
ღირდეს მისა ვნებაჲ.

17. აღდგა მუნქოჰესვე და
წარვიდა ანანია და შევიდა
ტაძართა მათ, და დაასხნა მას
ზედა კელნი მისნი და ჰრქოჰა:
საუღ ძმაო, უთვალმან მომავლინა
მე შენდა, იესო რომელი გეჩუენა
შენ გზასა მას რომელსა
მოხვდიოდე, რაჲთა აღიზილნე
თუჲალნი შენნი და აღივსო შენ
სულითა წმიდითა.

18. და მყის გარდა მოვარდეს
თუჲალთა გან მისთა ვითარცა
ნაქოჰრთენნი რაჲმე, და იწყო
ხედვაჲ; და აღდგა, და
ნათელილო;

19. და მოიღო საზრდელი და
განძლიერდა.

20. და იყო მუნ მოწაფეთა მათ
თანა დამასკოს დღე რავდენმე,
და იყო მუნქოჰესვე
შესაკრებელთა მათ ქადაგებაჲ და
სიტყოჲჲ ვითარმედ: ესე არს იესო
ძე ღმრთისაჲ.

21. დაუკჰრდებოდა ყოველთა
რომელთა ესმოდა და იტყოდეს:
არა ესე არსა რომელი იგი
მოსრვიდა იეროჲსალჲჲს შინა
რომელნი ხედოდეს სახელსა

¹ოჰჩოჰენოს 23; ²თავსდებად 23; ³დაასხნა 23; ⁴ნაქოჰრთენნი 23;
⁵სიტყოჲჲჲ 22; ⁶OM 23, იესოჲ *23;

სახელი ჩემი წინაშე ყოველთა წარმართთა, და მეფეთა და მთავართა, ძეთა ისრაჲლისათა;¹

16. და მე უჩუენო² მას რავდენი³ ღირდეს მისა ვნებად სახელისა ჩემისა თჳს.

17. აღდგა ანანია და წარვიდა და შევიდა⁶ ტაძართა მათ, და დაასხნა⁷ მის ზედა კელნი მისნი და ჰრქუა: საულ ძმაო, უფალმან მომავლინა მე, იესუ რომელი გეჩუენა⁸ შენ გზასა მას რომელსა მოხვდოდე, რადთა აღიხილნე თუალნი შენნი და აღივისო სულითა წმიდითა.¹⁰

18. და მყის გარდამოვარდეს¹¹ თუალთა გან მისთა ვითარცა ნაქურცენნი, და მეყსეულად¹² აღიხილნა; და აღდგა, და ნათელილო;

19. და მოილო საზრდელი და განძლიერდა.

20. და იყო მუნ მოწაფეთა მათ¹³ თანა დამასკოს დღე რავდენმე,¹⁴ და მეყსეულად შესაკრებელთა შინა ქადაგებდა ქრისტესა ვითარმედ: ესე არს ძჳ¹⁵ ღმრთისაჲ.

21. და დაუკვრდებოდა ყოველთა რომელთა ესმოდა და იტყოდეს: არა ესე არსა რომელი იგი ტყუენვიდა¹⁷ იჭრუსალემს¹⁸ შინა რომელნი ხედოდეს სახელსა¹⁹

სახელი ჩემი წინაშე ყოველთა წარმართთა, და მეფეთა და მთავართა, ძეთა ისრაჲლისათა;

16. და მე უჩუენო მას რავდენი³ ღირდეს მისა⁴ ვნებად სახელისა თჳს ჩემისა.⁵

17. აღდგა ანანია და წარვიდა და შევიდა ტაძართა მათ, და დაასხნა მის ზედა კელნი მისნი და ჰრქუა: საულ ძმაო, უფალმან მომავლინა მე, იესუ რომელი გეჩუენა შენ გზასა მას რომელსა მიხვდოდე,⁹ რადთა აღიხილნე თუალნი შენნი და აღივისო სულითა წმიდითა.

18. და მყის გარდამოვარდეს¹¹ თუალთა გან მისთა ვითარცა ნაქურცენნი, და მეყსეულად აღიხილნა; და აღდგა, და ნათელილო;

19. და მოილო საზრდელი და განძლიერდა.

20. და იყო მუნ მოწაფეთა მათ თანა დამასკოს დღე რავდენი,¹⁴ და მეყსეულად შესაკრებელთა შინა ქადაგებდა ქრისტესა ვითარმედ: ესე არს ძე ღმრთისაჲ.

21. და დაუკვრდებოდა ყოველთა რომელთა ესმოდა და იტყოდეს: არა ესე არსა რომელი¹⁶ ტყუენვიდა იერუსალჳმს შინა რომელნი ხედოდეს²⁰ სახელსა

¹ისრაელისათა 78; ²უჩუენო 129; ³რაოდენი 115 129 G; ⁴მისსა G; ⁵სახელისა თჳს ჩემისა H I, სახელისა ჩემისა თჳს G; ⁶+და 78; ⁷დასხნა 115; ⁸გეჩუენა 129; ⁹მოხვდოდე G; ¹⁰OM 19; ¹¹გარდამოჰვარდეს 129 G; ¹²მეყსეულთა 78, მეყსეულთად 115; ¹³OM 19; ¹⁴რაოდენმე 115 129 G; ¹⁵ძჳ 78; ¹⁶+იგი G; ¹⁷ტყუენვიდა 129; ¹⁸იერუსალჳმს 115; ¹⁹+უფლისასა 19; ²⁰ჰხედოდეს G.

იესოვასა? და აქაცა მის ჯერისა თვსვე მოსროვლ იყო, რადთა რავდენნი პოვნეს ამის გზისა მავალნი კროვლნი მიიყვანნეს იგინი იეროვსალჴმდ

მღდელოთმოძლოვართა მათ.

22. ხოლო სავლე ოვფროდს განძლიერდებოდა და შეჴკრებდა ყოველთა მათ ჴოვრიათა რომელნი მყოფ იყვნეს დამასკეს შინა, გოვლისხმაოვყოფდა¹ ერსა და აოვწყებდა რადმეთოვ ესე არს ქრისტჴ.

23. ვითარცა აღესროვლნეს დღენი მრავალნი, იზრახნეს ჴოვრიათა მათ მოკლვად მისი;

24. და ესე ოვმხილა ვინმე სავლეს რადმეთოვ სცვიდეს იგინი ბჴეთა მათ ქალაქისათა ლამით და დღით ვითარმცა მოვითარკლეს იგი.

25. და მოიყვანეს იგი ძმათა და ზლოვდით სარკოვმელსა გარდამოოვტევეს ბანდაკითა.

26. და წარვიდა იეროვსალჴმდ, და იგი აზმნობდა შემდგომად მოწათეთა მათ მიმართ, და ყოველთა ეშინოდა მის გან; არა ჴრწმენა² ვითარმედ არს იგი მოწათე.

27. ბარნაბა წაროიყვანა იგი და მოჴგოვარა მოციქოვლთა, და ოვთხრა მათ ვითარ იხილა იგი გზასა მას ოვთალი, და რადმეთოვ ეტყოდა მას და ვითარ იგი დამასკეს შინა განეცხადა სახელი მისი სახელითა იესოვასითა.

იესუასსა? და აქაცა მის თვს მოსროულ იყო, რადთა რავდენნი პოვნეს ამის გზისა მავალნი კრულნი მიიყვანნეს იერუსალჴმდ მღდელოთმოძლოვართა თანა.

22. ხოლო სავლე უფროდს განძლიერდებოდა და შეჴკრებდა ყოველთა მათ ჴურიათა რომელნი მყოფ იყვნეს დამასკოს შინა, გულისჴმაუყოფდა და აუწყებდა რადმეთუ ესე არს ქრისტე.

23. ვითარცა აღესროულნეს დღენი მრავალნი, იზრახნეს ჴურიათა მოკლვად მისი;

24. და ესე უმხილა ვინმე სავლეს რადმეთუ სცვიდეს ბჴეთა ქალაქისათა ლამით და დღით ვითარმცა მოვითარკლეს იგი.

25. და მოიყვანეს იგი ძმათა და სარკუმლით ზლოუდესა გარდაუტევეს სევრიდითა.

26. და წარვიდა იჴროუსალემდ, და იგი აზმნობდა შემდგომად მოწათეთა მათ მიმართ, და ყოველთა ეშინოდა მის გან; არა ჴრწმენა ვითარმედ არს იგი მოწათჴ.

27. ბარნაბა წაროიყვანა იგი და მოჴგოვარა მოციქულთა, და უთხრა მათ ვითარ იგი იხილა გზასა მას უთალი, და რადმეთუ ეტყოდა მას და ვითარ იგი დამასკეს შინა განეცხადა სახელითა იესუასითა.

¹გოვლისჴმაოვყოფდა 23; ²რწმენა 23.

იესუდსსა? და აქაცა მის თვს
მოსრულ იყო, რადთა კრულნი
აღიყვანნეს იგინი
მღდელთმოდოუართა თანა.

22. ხოლო სავლე უფროდს
განძლიერდებოდა და შეჰკრებდა
ჰურიათა რომელნი მყოფ იყვნეს
დამასკეს¹ შინა, და
გულისკმაუყოფდა ვითარმედ ესე
არს ქრისტე.

23. ვითარცა აღესრულნეს
დღენი მრავალნი, განიზრახეს
ჰურიათა მათ მოკლვად მისი;

24. და ეუწყა სავლეს ძვრის²
ზრახვად მათი რადმეთუ სცვიდეს
ბქეთა დღე და ღამე რადთამცა
ვითარ მოკლეს იგი.

25. და მოიყვანეს იგი მოწაფეთა
ღამე და ზღუდით გარდაუტევეს
იგი⁴ სვვრიდითა.⁵

26. და ძირადვიდა სავლე
იჭრუსალემდ,⁶ აზმნობდა
შედგომად⁷ მოწაფეთა მათ, და
ყოველთა ეშინოდა მის გან;
რადმეთუ არა⁹ ჰრწმენა ვითარმედ
არს იგი მოწაფე.

27. ხოლო ბარნაბა წარმოიყვანა
იგი და მოჰგუარა მოციქულთა, და
უთხრა მათ ვითარ იგი გზასა
ზედა იხილა უფალი, და რადმეთუ
ეტყოდა მას და ვითარ იგი
დამასკეს შინა განეცხადა
სახელითა იესუდსითა.

იესუდსსა? და აქაცა მის თვს
მოსრულ იყო, რადთა კრულნი
აღიყვანნეს იგინი
მღდელთმოდოუართა თანა.

22. ხოლო სავლე უფროდს
განძლიერდებოდა და შეჰკრებდა
ჰურიათა რომელნი მყოფ იყვნეს
დამასკეს შინა, და
გულისკმაუყოფდა ვითარმედ ესე
არს ქრისტე.

23. ვითარცა აღესრულნეს
დღენი მრავალნი, განიზრახეს
ჰურიათა მათ მოკლვად მისი;

24. და ეუწყა სავლეს ძვრის
ზრახვად მათი რადმეთუ სცვიდეს
ბქეთა დღე და ღამე რადთამცა
ვითარ³ მოკლეს იგი.

25. და მოიყვანეს იგი მოწაფეთა
ღამე და ზღუდით გარდაუტევეს
იგი⁴ სვვრიდითა.

26. და ძირადვიდა სავლე
იერუსალემდ, ღომე ჰყოფდა
შერთვად⁸ მოწაფეთა მათ, და
ყოველთა ეშინოდა მის გან;
რადმეთუ არა ჰრწმენა ვითარმედ
არს იგი მოწაფე.

27. ხოლო ბარნაბა წარმოიყვანა
იგი და მოჰგუარა მოციქულთა, და
უთხრა მათ ვითარ იგი გზასა
ზედა იხილა უფალი, და რადმეთუ
ეტყოდა მას და ვითარ იგი
დამასკეს შინა განეცხადა
სახელითა იესუდსითა.

¹დამასკოს 129; ²ძირის 78; ³ვითა G; ⁴OM 19 G; ⁵სვვრიდითა 19;
⁶იჭრუსალემად 115, იჭრუსალემს 129; ⁷შემდგომად 78; ⁸ღომე
ჰყოფდა შერთვად H I, აზმნობდა შედგომად G; ⁹არ 78, არა *78.

28. და იყო მათ თანა, შევიდოდა და გამოვიდოდა იეროუსალჴმს, და განცხადებოვლ იყო სახელითა ოვფლისადთა;

29. ეტყოდა და გამოეძიებდა ბერძლ მეტყოველთა მათ¹ თანა, და იგინი ზრახვიდეს მოკლვად მისა.

30. ვითარცა² აგრძნეს ესე ძმათა მათ, წარიყვანეს იგი კესარიად და მიგზავნეს ტარსედ.

31. ხოლო ეკლესიანი იგი ყოველთა³ ადგილთა ჰოვრისატანისათა და გალილეადთა⁴ და სამარიადასათა ეგნეს მშუდობით შჴნნი⁵ და დამტკიცებოვლნი, და შეოვდგეს იგინი შიშა ოვფლისასა და ნოვგეშინისცემითა სოვლისა წმიდისადთა განძლიერდებოდეს.

32. და იყო, იქცეოდა რაჲ პეტრე ყოველთა მათ ადგილთა, წარმოვიდა და მოვიდა იგი წმიდათა მათცა რომელნი მყოფ იყვნეს ლოვდას შინა;

33. და პოვა მოვნი კაცი⁶ ერთი რომელსა სახელი ერქოვა ენია რვა წლისა სნეოვლი; დაცემოვლი ადვა ცხედაესა თვსსა,⁷ რომელი იყო განრლოვოვლ.

34. ჰრქოვა მას პეტრე: ენია, განგკოვრნებს შენ ოვფალი იესოვ ქრისტჴ; აღდეგ და გარდაყარენ სარეცელნი ეგე შენნი;

28. და იყო მათ თანა, შევიდოდა იერუსალჴმს, და განცხადებულ იყო სახელითა უფლისადთა;

29. ეტყოდა და გამოეძიებდა ბერძლ მეტყოველთა მათ თანა, და იგინი ზრახვიდეს მოკლვასა მისსა.

30. ვითარცა აგრძნეს ესე ძმათა, წარიყვანეს იგი და წარმგზავნეს კესარიად.

31. ხოლო ეკლესიანი იგი ყოველთა მათ ადგილთა ჰურიასატანისათა და გალილეადსათა და სამარიადასათანი ეგნეს მშუდობით შენნი და დამტკიცებულნი, და შეუდგეს იგინი შიშა უფლისასა და ნოვგეშინისცემითა სოვლისა წმიდისადთა განძლიერდებოდეს.

32. და იყო, იქცეოდა რაჲ პეტრე ყოველთა მათ ადგილთა, მოვიდა წმიდათა მათცა რომელნი მყოფ იყვნეს ლვდიას შინა;

33. და პოვა მუნ კაცი ერთი რომელსა სახელი ერქუა ენია რვა წლისა სნეული; დაცემული ადვა ცხედაესა თვსსა ჴედა, რომელი იყო განრლოუეულ.

34. რქუა მას პეტრე: ენია, განგკოვრნებს შენ უფალი შენნი იესუ ქრისტე; აღდეგ და გარდაყარენ სარეცელნი ეგე შენნი;

¹OM 23, მათ *23; ²და ვითარცა 23; ³მათ *23; ⁴გალილეადსათა 23; ⁵შენნი 23, შეინნი *23; ⁶კაც 23, კაცი *23; ⁷ზედა 23.

28. და იყო მათ თანა, და შევიდოდა¹ იჭრუსალემს,² და განცხადებოდა³ სახელითა უფლისა იესუდისითა;

29. ეტყოდა და გამოეძიებდა ბერძელ მეტყუელთა მათ თანა, ხოლო იგინი განიზრახვიდეს⁵ მოკლვასა მისსა.

30. და ვითარცა აგრძნეს ესე ძმათა, წარიყვანეს კესარიად და წარგზავნეს იგი ტარსუნდ.⁷

31. ხოლო ეკლესიანი იგი⁸ ყოველთა მათ ადგილთა ჰურიასტანისათა და გალილიადასათა⁹ და სამარიადასათა ეგნეს¹⁰ მშვიდობით შენნი და წარმართებულნი, შიშსა უფლისასა და ნუგეშინისცემითა სულისა წმიდისადათა განმრავალდებოდეს.

32. და იყო, იქცეოდა¹² რაჲ პეტრე ყოველთა მათ ადგილთა, შთავიდა წმიდათა მათცა რომელნი მკვდრ იყვნეს ლუდიას;¹³

33. და პოვა მუნ კაცი ვისმე რომელსა სახელი ერქუა ენეა¹⁴ რვა წლით გან ქუემდებარე¹⁵ ცხედარსა ზედა, რომელი იყო განრლოუეულ.¹⁶

34. და ჰრქუა მას¹⁷ პეტრე: ენეა,¹⁴ განგკურნებს შენ უფალი იესუ ქრისტე; აღდეგ და¹⁸ გარდაყარენ სარეცელნი შენნი;

28. იყო მათ თანა, და შევიდოდა და განვიდოდა იჭრუსალემდ, და განცხადებოდა³ სახელითა უფლისა იესუდისითა;

29. ეტყოდა და გამოეძიებდა ბერძელ⁴ მეტყუელთა მათ თანა, ხოლო იგინი განიზრახვიდეს⁵ მოკლვასა მისსა.

30. და ვითარცა აგრძნეს ესე ძმათა, წარიყვანეს კესარიად და წარგზავნეს იგი ტარსუნდ.

31. ხოლო ეკლესიანი ყოველთა მათ ადგილთა ჰურიასტანისათა და გალილიადასათა და სამარიადასათა ეგნეს მშვიდობით შენნი და წარმართებულნი,¹¹ შიშსა უფლისასა და ნუგეშინისცემითა სულისა წმიდისადათა განმრავალდებოდეს.

32. და იყო, იქცეოდა რაჲ პეტრე ყოველთა მათ ადგილთა, შთავიდა წმიდათა მათცა რომელნი მკვდრ იყვნეს ლუდიას;

33. და პოვა მუნ კაცი ვისმე რომელსა სახელი ერქუა ენეა რვა წლით გან ქუემდებარე ცხედარსა ზედა, რომელი იყო განრლოუეულ.

34. და ჰრქუა მას პეტრე: ენეა, განგკურნებს შენ უფალი იესუ ქრისტე; აღდეგ და გარდაყარენ სარეცელნი შენნი;

¹შევიდა 129; ²იერუსალემს 115; ³განცხადებოდა 115 129 H I, განცხადებოდა 78, განეცხადებოდა 19, განცხადებულად G; ⁴ბერძელ G; ⁵ზრახვიდეს 78 G; ⁶+იგი 129; ⁷ტარსუნად 19 115; ⁸OM 129; ⁹გალილიადასათა 115; ¹⁰ეგნეს 19; ¹¹წარმატებულნი G; ¹²იყო იქცეოდა 78 115 129, ქცეოდა 19; ¹³ლუდიას 129, ლოდიას 19; ¹⁴ენეა 78; ¹⁵ქუემდებარე 129; ¹⁶განრლოუეულ. 129; ¹⁷მათ 115; ¹⁸OM 129.

35. და მოჰქოჰესვე მეყსეოჰლადა აღდგა და აღემაართა, და იხილეს იგი ყოველთა მათ დამკვდრებოჰლთა ლოჰდაჰსათა და საროჰნაჰსათა, რომელთა იგი მოაქციეს ოჰფლისა.

36. და იყო მოჰნი იოჰეს დედაკაცი ერთ დამოწაფებოჰლ, რომელსა სახელი ერქოჰა ტაბითა, რომელ გამოთარგმანებით წოდებოჰლ არს ქოჰრციკ; ესე საგსჰ იყო ქველისსაქმითა და წყალობითა რომელსა იქმოდა.

37. იყო მათ დღეთა დასმეოჰლებად მისი და სიკოჰდილი; დაბანეს მკოჰდარი იგი და შემოსეს და აღიღეს და დაღვეს ქარსა მას შინა.

38. რაჰმეთოჰ ახს ლოჰდაჰ² იგი იოჰესა, ესმა მოწეფეთა მათ ვითარმედ პეტრე მოჰნი არს; მიავლინეს მისა ორნი კაცი და მიოჰთხრეს ვითარმედ: ნოჰ გცონიან მოსლოვად ჩოჰენდა ოღენ.

39. აღდგა მოჰქოჰეს ოღენ პეტრე და წარვიდა მათ თანა; ვითარცა მივიდეს, წაროჰძლოჰეს და აღიყვანეს ქოჰრსა მას ზედა; და გარემოაღგა მას ქოჰრივები იგი ყოველი, ტიროდეს და ოჰჩოჰენებდეს კოჰბასტებსა და სამოსელსა ყოველსა რომელსა იქმოდა მათ თანა რაჰ იყო ტაბითა.

40. გარდამოღგინებად სცა ყოველი იგი ანბოხი³ და პეტრე მოჰკლნი მოიღრიკნა და თაყოჰანისსცემდა და მოექცა

35. მუნქოჰესვე მეყსეოჰლადა აღდგა და აღემაართა, იხილეს იგი ყოველთა დამკვდრებოჰლთა ლოჰდაჰსათა და საროჰნაჰსათა, რომელთა მოაქციეს ოჰფლისა.

36. და იყო მუნ იოჰეს დედაკაცი ერთი დამოწაფებოჰლი, რომელსა სახელი ერქოჰა ტაბითა, რომელი გამოითარგმანებით ქოჰრციკ; ესე საგსე იყო ქველისსაქმითა და¹ წყალობითა რომელსა იგი იქმოდა.

37. და იყო მათ დღეთა ოღენ დასმეოჰლებად მისი და სიკოჰდილი; დაბანეს მკოჰდარი იგი და შემოსეს და აღიღეს და დაღვეს ქარსა მას შინა.

38. რაჰმეთოჰ ახს ლოჰდაჰ იოჰესა, ესმა მოწეფეთა მათ ვითარმედ პეტრე მუნ არს; მიავლინეს მისსა ორნი კაცი და ჰრქოჰეს ვითარმედ: ნუ გცონინ მოსლოვად ჩოჰენდამდე.

39. აღდგა მუნქოჰესვე პეტრე და წარვიდა მათ თანა; ვითარცა მივიდა, წარმოჰძლოჰეს და აღიყვანეს იგი ქოჰრსა მას ზედა; და გარემოაღგა მას ქოჰრივები იგი ყოველნი, ტიროდეს და უჩოჰენებდეს კოჰბასტებსა და სამოსელსა ყოველსა რომელსა იქმოდა მათ თანა რაჰ იყო ტაბითა.

40. გარდამოღგინებად სცა ყოველი იგი ანბოხი და პეტრე მოჰკლნი მოიღრიკნა და თაყოჰანისსცემდა მოექცა

¹OM 20, და *20; ²ლოჰდაჰ 23; ³ანბოხი 23.

35. და მეყსეულად აღდგა, და იხილეს იგი ყოველთა მკვდრთა ლუდიისათა¹ და სარონისათა,² რომელთა იგი მოაქციეს უფლისა.

36. ხოლო იოპეს შინა იყო ვინმე დედაკაცი დამოწაფებული, რომელსა სახელი ერქუა³ ტაბითა, რომელი გამოითარგმანების ქურციკი; ესე სავესე იყო ქველისსაქმითა და წყალობითა რომელსა იგი იქმოდა.

37. და იყო მათ დღეთა შინა დასმეულებად მისი და სიკუდილი; ხოლო დაბანეს იგი და დადევს ქორსა მას შინა.

38. რადმეთუ ახს ლუდიად⁴ იოპესა, ესმა მოწეფეთა ვითარმედ პეტრე მუნ არს; და მიავლინნეს მისსა ორნი კაცნი და ჰლოცვიდეს ვითარმედ: ნუ გცონის მოსლვად ვიდრე⁵ ჩუენდამდე.

39. და აღდგა პეტრე და წარვიდა მათ თანა; რომელი ვითარცა მივიდა,⁷ აღიყვანეს⁸ ქორსა მას ზედა; და გარემოადგა მას ქურივები იგი ყოველნი, ტიროდეს და უჩუენებდეს კუბასტებსა და სამოსლებსა⁹ რაოდენსა იქმოდა მათ თანა რად იყო ტაბითა.

40. ხოლო პეტრე განავლინნა გარე ყოველნი და მოიდრიკნა მუჟლნი და ილოცა და მოექცა

35. და მეყსეულად აღდგა, და იხილეს იგი ყოველთა მკვდრთა ლუდიისათა და სარონისათა, რომელთა იგი მოაქციეს უფლისა.

36. ხოლო იოპეს შინა იყო ვინმე დედაკაცი დამოწაფებული, რომელსა სახელი ერქუა ტაბითა, რომელი გამოითარგმანების ქურციკი; ესე სავესე იყო ქველისსაქმითა და წყალობითა რომელსა იგი იქმოდა.

37. და იყო მათ დღეთა შინა დასმეულებად მისი და სიკუდილი; ხოლო დაბანეს იგი და დადევს ქორსა მას შინა.

38. რადმეთუ ახს ლუდიად იოპესა, ესმა მოწეფეთა ვითარმედ პეტრე მუნ არს; და მიავლინნეს მისსა ორნი კაცნი და ჰრქუეს ვითარმედ: ნუ გცონის მოსლვად ვიდრე⁵ ჩუენდამდე.

39. და აღდგა პეტრე და წარვიდა მათ თანა; რომელი⁶ ვითარცა მივიდა, აღიყვანეს ქორსა მას ზედა; და გარემოადგა მას ქურივები იგი ყოველნი, ტიროდეს და უჩუენებდეს კუბასტებსა და სამოსლებსა რავდენსა¹⁰ იქმოდა მათ თანა რად იყო ტაბითა.

40. ხოლო პეტრე განავლინნა გარე ყოველნი და მოიდრიკნა მუჟლნი და ილოცა და მოექცა

¹ლოდიისათა 19; ²სარონისათა 78; ³ერქუა სახელად 19;

⁴ლუდიად 78, ლოდიად 19; ⁵ვიდრე მოსლვად 129 G; ⁶+იგი G;

⁷მივიდოდა 115; ⁸და აღიყვანეს 78; ⁹+ყოველსა 78; ¹⁰რაოდენსა G.

გოვასმა მას, და ჰრქოვა: ტაბითა, განიღუძე სახელითა იესოჲ ქრისტესითა; და მან მყის აღიხილნა თოჯალნი მისნი; ვითარცა იხილა პეტრე, აემართა და დაჰდა;

41. მან ჳელი მისცა მას და აღადგინა; მოოჲწოდა წმიდათა მათ ქოჲრივთა და წაროჲდგინა იგი ცოცხალი.

42. აგრძნა იგი ყოველმანვე იოპემან, და ჰრწმენა¹ მრავალთა ოჲფალი.

43. იყო მრავალ დღე დადგრომილ მოჲწვე² იოპეს კაცისა ვისთანამე სიმონეს მეპრატაკისასა.³

გუასმა მას, და ჰრქუა: ტაბითა, განიღუძე სახელითა უფლისა იესო ქრისტესითა; და მან მეყსეულად აღიხილნა თუალნი თჳსნი; ვითარცა იხილა პეტრე, აღემართა და დაჰდა;

41. მან ჳელი მისცა მას და აღადგინა; მოუწოდა წმიდათა მათ ჳურივთა და წარუდგინა იგი ცოცხალი.

42. აგრძნა იგი ყოველმან იოპემან, და ჰრწმენა მრავალთა უფალი.

43. იყო მრავალ დღე დადგრომილ იგი მუნ კაცისა ვისსამე სიმონ მეპრატაკისა.

¹რწმენა 23; ²იგი მოჲწ 23; ³მეპრატაკისასა 23.

გუასმა მას, და ჰრქუა: ტაბითა, აღდეგ; და მან მეყსეულად აღიზილნა თუალნი თჳსნი; და იზილა¹ რად პეტრე, წარმოჴდა;²

41. ხოლო მან მისცა მას კელი და აღადგინა იგი; და მოუწოდა წმიდათა მათ და³ ჭურივთა და წარუდგინა იგი ცოცხალი.

42. აგრძნა ესე ყოველმან იოპემან, და ჰრწმენა⁴ მრავალთა უფალი.

43. და იყო იგი მრავალ დღე დადგრომილ იოპეს შინა სიმონ⁵ ვისმე მეპრატაკისა⁶ თანა.

გუასმა მას, და ჰრქუა: ტაბითა, აღდეგ; და მან მეყსეულად აღიზილნა თუალნი თჳსნი; და იზილა რად პეტრე, წარმოჴდა;

41. ხოლო მან მისცა მას კელი და აღადგინა იგი; და მოუწოდა წმიდათა მათ და ჭურივთა და წარუდგინა იგი ცოცხალი.

42. აგრძნა ესე ყოველმან იოპემან, და მრავალთა ჰრწმენა უფალი.

43. და იყო იგი მრავალ დღე დადგრომილ იოპეს შინა სიმონის ვისმე მეპრატაკისა თანა.

¹იზილნა 115; ²წარმოჴდა 129; 115; ⁵სიმონის 129, ⁶სიმონ 19;

³OM 78, და *78; ⁴და ჰრწმენა OM ⁶მეპრატაკისასა 78.

CHAPTER 3

ANALYSIS OF THE TEXT

Comparative Analysis of the Traditions

Research on manuscripts witnessing to the Old Georgian version of Acts has led scholars to suggest that they may be grouped into various recensions of the primitive text, supposed to bring the text into greater conformity with some Greek standard.¹ Gérard Garitte, for example, compares part of a manuscript from the Georgian monastery at Mt. Athos with two manuscripts from a monastery on Mt. Sinai, concluding that the latter are more primitive and that the Athos manuscript evidences a recension with reference to the Greek.² Ilia Abuladze published an edition incorporating nine manuscripts, which he arranges into four successive recensions designated *Ani*, *Bani*, *Gani*, and *Doni*—the first four letters of the Georgian alphabet.³ The conclusions of these scholars originate from comparisons of the manuscript texts and from a reading of Georgian literary history, derived largely from manuscript colophons.⁴ However, the presentation in this study of previously unedited materials invites a fresh evaluation. Furthermore, neither of these scholars provide many textual illustrations of the distinctive features of the traditions they

¹Not an atypical phenomenon in the ancient versions, such as the Armenian (see Kurt and Barbara Aland, *The Text of the New Testament*, trans. Erroll F. Rhodes, reprint ed. (Grand Rapids: Eerdmans, 1988), 200-01). For discussions of this phenomenon in the Georgian tradition, see Lang, "Recent Work on the Georgian New Testament," *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 19 (1957): 83-90, and Molitor, "Das Neue Testament in der georgischer Sprache," in *Die alten Übersetzungen des Neuen Testaments, die Kirchenväterzitate und Lektionare*, ed. Kurt Aland (*Arbeiter zur neutestamentlichen Textforschung* 5; Berlin: Walter de Gruyter, 1972), 327.

²Garitte, *L'ancienne version géorgienne*, 18.

³See Abuladze, საქმე მოციქულთა (*The Acts of the Apostles*).

⁴See Literary History of the Recensions below.

locate.⁵ Undertaken, such an exercise would sharpen the tools Georgian scholars must use to sift through the strata of the Georgian Acts in order to answer larger questions of origin and Greek textual affinity. J. Neville Birdsall has presented some preliminary conclusions regarding the Sinai manuscripts of Acts and their relationship to Abuladze's supposedly earliest recensions, *Ani* and *Bani*.⁶ A comparison of witnesses to the later texts, with both each other and the Greek tradition, will analyze their proposed relationships and provide a means by which to describe both the kinds of changes which occurred in the Old Georgian Acts and the nature of their origins. This analysis will also illustrate the coherence of certain manuscripts with one another as Georgian text types, thereby justifying the four-fold recensional presentation in the text of Chapter Two.

In the text presented, manuscript 20 is equivalent to the *Bani* column. The *Gani* column represents the manuscripts 78, 19, 115, and 129. A comparison of the *Bani* and *Gani* columns with the text of the Sinai manuscripts proves interesting. The following table (Table 2) includes data⁷ from the first nine chapters of Acts. As a sample, this unit of text (chapters one-nine) is able only to provide limited information about the whole Georgian Acts tradition. However, the practical scope of this thesis imposes certain limitations. Since chapters one-nine represent about one third of the text, this thesis assumes that this block of text will provide sufficiently strong indicators as to the internal qualities of the Georgian Acts tradition until more thorough analyses can be made. The table below indicates the quantity of variations in the *Bani* and *Gani* texts which bring the text into greater conformity with Greek traditions, usually the Byzantine text:⁸

⁵Garitte simply could not, since the comparison text from Athos available to him consisted of such a small sample.

⁶Birdsall, "The Georgian Versions of the Acts," 39-45.

⁷ Table 2 is based on many occurrences in each chapter of Acts 1-9. Since listing the numerous variations is impractical, the reader is referred to the text itself for the specific occurrences (Chapter Two).

⁸The vast majority of variations corresponding to "the Greek" are in line with the Byzantine tradition. Many are not (see the illustrations below). However, the general orientation of progressive recensions toward a Greek standard is clear, although the matter of precisely describing the content of that standard remains open. It appears to have been basically equivalent to the Byzantine text (see Literary History of the Recensions below).

Table 2: Georgian Recensional Variations from the Sinai Text Which Correspond to the Greek⁹ of Nestle-Aland²⁶

Type of Variation ¹⁰	Readings Common ¹¹ to <i>Bani</i> and <i>Gani</i>	Additional Readings Unique to <i>Bani</i> ¹²	Additional Readings Unique to <i>Gani</i>
add/omit conjunction	29	11	57
add/omit article, dem. pronoun	37	9	25
add/omit other personal pronouns	11	1	10
add/omit relative pronoun	3	0	3
add/omit preposition	13	3	11
add/omit particle	5	0	2
conform number (singular or plural)	8	0	9
conform word order	12	2	12
omit word or short phrase	15	2	27
add word or short phrase	13	0	21
alter word(s) or wording	22	5	50
alter name	1	0	3
conform case/function	2	1	3

The purpose of this chart is not to present a thoroughgoing statistical analysis of the texts.¹³ Its purpose is to indicate general trends within and between the three groups (*Sinai*, *Bani*, and *Gani*) suggestive of recensional relationships with the Greek tradition. Table 2 shows that *Bani* and *Gani*, when compared to the *Sinai* text, together exhibit

⁹ Throughout this study, the Greek text and apparatus of Kurt Aland, *Novum Testamentum Graece*, 26th ed. reprint (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1987), serves as the base for comparison to the Greek. The edition is hereafter referred to as NA²⁶.

¹⁰ The categories in this column are mutually exclusive. For example, the category, "alter word(s) or wording" includes only those occurrences of this phenomena not covered by the other categories.

¹¹ This column indicates occurrences of various textual phenomena shared by both groups of manuscripts.

¹² The columns labeled *Bani* and *Gani* indicate independent occurrences of the various phenomena in the respective groups of manuscripts.

¹³ Self-evident problems exist in supposing that all these variations were motivated by a conscious effort to bring an earlier text into conformity with some Greek standard. Nevertheless, the variations listed for *Bani* and *Gani* function in a conspicuously regular pattern to produce a text which is closer to the Byzantine text.

numerous variations (171 total) which are in agreement with the Greek. *Bani* does so independently on many occasions (thirty-four total). *Gani* does so independently on even more occasions (233 total). The two other traditional groupings, *Ani* and *Doni*, are not included in this comparison, since the manuscripts constituting them are unavailable for direct collation.¹⁴

The occurrences noted on Table 2 illustrate the extent to which variations from the Sinai text in the manuscripts constituting *Bani* and *Gani* function to produce a text of Acts which is remarkably closer to the Greek (usually the Byzantine text)—so much so as to be scarcely inexplicable apart from either a new translation or conscious revision with reference to some Greek standard the editors used. The patterns which emerge from the manuscripts, while inconclusive for establishing relationships, therefore present no challenge to the traditional groupings of the witnesses to the Old Georgian Acts. For this reason, the texts of the manuscripts in Chapter Two appear in columnar format according to the traditional groupings.

A random selection of representative illustrations from among the readings will be instructive. Since the purpose of this study is to isolate and define the general features of editorial trends rather than to identify precise textual affinities, the text and apparatus of NA²⁶ has proved adequate for comparing the Georgian to the Greek text. In the following illustrative discussions, “the Greek” designates unanimous support in the Greek tradition according to the text and apparatus of NA²⁶.¹⁵ An occasionally diverse textual picture necessitates the presentation sometimes of more detailed listings of witnesses. “Byzantine” designates the decidedly Byzantine text of minuscule 105, which has been brought into the study as a defining control. It represents a stable measure when compared to the fluid quantity (and quality) of Aland’s “Majority Text.” However, in each of the following cases, the readings of 105 have proved to be identical to those attributed to the “Majority Text” in NA²⁶.

¹⁴Evidence from *Ani* and *Doni* is incorporated into the illustrations below for the sake of thoroughness in the presentation of Georgian evidence for a given reading. In the case of both traditions, Abuladze’s text serves as the source of the evidence.

Eprem’s editorial work, represented in *Doni*, figures prominently in establishing the trends of Georgian literary history. Therefore, Acts, chapters one-nine, from *Doni* appear for comparison in Chapter Two. Also, a sample of evidence from *Doni* is discussed in Literary History of the Recensions below.

¹⁵Including the Byzantine manuscript 105, which has been consulted for this study.

The Sinai text (and Abuladze's *Ani*)¹⁶ refer to Judas' (ნაწილი მსახურებად ამის და მოციქულებისად¹⁷ (Acts 1:17). The Greek does not contain და მოციქულებისად;¹⁸ both *Bani* and *Gani* omit the words as well. Acts 7:18 reports that ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον¹⁹ in certain witnesses,²⁰ including the Georgian Sinai text and Abuladze's *Ani* recension. However, *Bani* omits ეგვიპტესა ზედა,²¹ in agreement with the Byzantine text. The Sinai text records that the persecution which broke out in Jerusalem scattered the early Christians only through the regions of Judaea (Acts 8:1), while *Bani* and *Gani* add, და სამარიადასა²² in line with the Greek text. The Sinai text has the dying Stephen describe his vision of the ძესა ღმერთისა²³ (Acts 7:56), but both *Bani* and *Gani* have ძესა კაცისა²⁴ in general agreement with the Greek tradition.²⁵ The Sinai text and Abuladze's *Ani* report in 6:7, სიტყუად იგი უფლისად აღორძინდებოდა,²⁶ in agreement with D, E, Ψ, 614, and a few others.²⁷ In contrast, *Bani* has, სიტყუად იგი ღმერთისად,²⁸ in conformity with the Byzantine text. The Sinai text and Abuladze's *Ani* say of Tabitha in 9:37, დაბანეს მკუდარი იგი და

¹⁶The *Ani* group of Abuladze's edition, which he believes to be older than the others, illustrates the phenomena and tendencies separating the recensions.

¹⁷"Lot of this ministry and apostleship."

¹⁸"And apostleship."

¹⁹"There arose another king over Egypt. . . ."

²⁰E.g. Ɔ⁷⁴, 8, A, B, C, D, sy^pmg, co.

²¹"Over Egypt" (ἐπ' Αἴγυπτον).

²²"And Samaria."

²³"Son of God."

²⁴"Son of Man."

²⁵σὸν θεοῦ also occurs in Ɔ⁷⁴vid, 614, bo^{mss}.

²⁶"The word of the Lord spread."

²⁷Including some Greek manuscripts and the following versions: it, vg^{cl}, and sy^h (see the apparatus of NA²⁶).

²⁸"The word of God."

შემოსეს და აღიღეს და დადევს ქორსა მას შინა.²⁹ *Gani* agrees with the Greek³⁰ in having simply, ხოლო დაბანეს იგი და დადევს ქორსა მას შინა.³¹

Gani includes most of the variants of this type found in *Bani*, and has many more besides.³² In fact, the text of *Gani* in this study is practically identical to that of the two manuscripts³³ which Abuladze himself groups together as the *Gani* recension. This comes as no great surprise, since the colophon of manuscript 78 and the preliminaries of manuscript 19 associate the manuscripts with Giorgi Mtacmideli, the Athonite known to have revised the Old Georgian New Testament with reference to a Greek standard in the mid-eleventh century.³⁴ The manuscript A.584 of Abuladze's *Gani* recension was in fact copied by Giorgi Xucesmonazoni at Athos in 1083. This later Giorgi was Giorgi Mtacmideli's biographer and worked from a copy of the latter's own autograph. Clearly, the previously unedited manuscripts 78, 19, 115, and 129 belong with Abuladze's *Gani* group. The *Gani* column of this study therefore represents the conscious editing of Giorgi Mtacmideli. Giorgi's edition is much closer to the contemporary Byzantine standard than are the texts represented by the Sinai and *Ani* groups, and also *Bani*.³⁵

²⁹"They washed the corpse and wrapped it, and carried it and placed it in the upper room."

³⁰Certain variations in this passage in the Greek tradition and other versions (see the apparatus of NA²⁶) are unrelated to the peculiar expansion in the Georgian.

³¹"And they washed her and placed her in the upper room." Greek manuscript 105 has a slight variation in word order: λούσαντες δὲ αὐτήν ἔθηκαν ἐν ὑπερώῳ.

³²See Table 2.

³³A.584 (A.D. 1083) and A.34 (13th century) of the Institute of Manuscripts in Tbilisi. See Abuladze, საქმე მთციქულოთა (*The Acts of the Apostles*).

³⁴See Tarxnishvili, *Geschichte*, 36, 162-63.

³⁵Even the κεφάλαια of *Gani* indicate this. *Gani*'s Acts is divided into forty sections, as it is in the bulk of the Greek manuscripts. In almost every instance, points of division correspond with those in the Greek. In contrast, the κεφάλαια of *Bani* and the Sinai and *Ani* groups are quite different from those in the Greek manuscripts, and even have no traceable relationship to one another.

The forty-five sections of *Bani* in manuscript 20 are unnumbered and often occur at points where divisions exist in the Sinai manuscripts and the *Ani* group, especially where they all agree together and with the Greek tradition. Yet, agreement among these manuscripts is inconsistent, appearing to occur only incidentally at the most natural divisions in the text.

However, even the revisions retain many of the earlier idiosyncrasies of the Old Georgian Version;³⁶ these texts do not represent fresh translations. *Bani* preserves more of these idiosyncrasies than *Gani*, many of which find no support outside of Georgian witnesses. For example, in Peter's quotation of the warning against those who would reject God's prophet (Acts 3:23), *Bani* retains³⁷ the reading, მთისპოს სულთი იგი ერისა გან თჳსისა.³⁸ The Greek reads, ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.³⁹ *Gani* and *Doni* accommodate themselves to this Greek reading. Describing the daily habits of the early Christians in Acts 5:42, *Bani* reports, ტაძარსა მას შინა იყოფოდეს.⁴⁰ *Gani* and *Doni* support the reading which occurs in the Greek: ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον.⁴¹ In the Greek of Acts 7:51, Stephen addresses his audience, σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι.⁴² The readings of *Gani* and *Doni* are identical and match the Greek. *Bani*, however, does not improve Stephen's rapport with his audience by reading, გულთიციხელნო და ქედთიციხელნო და წინადაუცუეთელნო.⁴³

Gani does not retain nearly so many of the distinctive readings from the Sinai and *Ani* groups which have survived in *Bani*. However, such readings are not uncommon in *Gani*. For example, in another description of daily activity in the nascent Jerusalem church

The *Ani* manuscripts have forty-seven sections. Manuscript 22 has forty-eight numbered sections. Manuscript 23 has two sets of numbered sections: one almost identical to that of manuscript 22, the other ending with section number seventy-five (for comments on the Georgian apparatus, see Birdsall, "The Euthalian Material and Its Georgian Versions," *Oriens Christianus* 68 (1984): 190-95).

³⁶See Birdsall, "Georgian Versions of Acts," 45.

³⁷Both the Sinai and *Ani* texts have this reading, although Sinai reads მთისა in place of თჳსისა, which the others have.

³⁸"That soul (person) will be thrown out from his own people."

³⁹"He will be thrown out from the people."

⁴⁰"They were in the temple." The Sinai and *Ani* texts share this reading.

⁴¹"In the temple and house to house."

⁴²"Stiff-necked and uncircumcised."

⁴³"Hard-hearted and stiff-necked and uncircumcised." Sinai and *Ani* have the same reading.

(Acts 2:46), *Gani* reports that the Christians, აკურთხევედეს სახლმდებრ პურსი,⁴⁴ thereby retaining a reading which occurs in the Sinai, *Ani*, and *Bani* texts.⁴⁵ Manuscripts H and I of the *Doni* text appear to have been changed to reflect the predominant Greek reading, κλώντες . . . κατ' οἶκον ἄρτον.⁴⁶ *Gani* also contains readings which are found nowhere else. For example, *Gani* in 7:49 reads ღმერთმან—“God”, instead of უფალმან—“Lord” (κύριος), which occurs in the Greek.⁴⁷

The uneven nature of the revisions reflected in *Bani* and *Gani* may be due to the respect which the editors had for the text they received. In any case, these texts do not represent completely original translations. They represent revisions. The revisers made extensive changes, generally in line with the Byzantine tradition, yet they also retained many readings which are in harmony with the manuscript and versional witnesses of other traditions. For example, *Bani*⁴⁸ preserves a reading known to certain witnesses⁴⁹ in Acts 7:17: უამი იგი აღთქუმისაჲ, რომელ (იგი) აღთქუა ღმერთმან აბრაჰამს(ა).⁵⁰ By contrast, most of the Greek and versional tradition mentions a “promise which God *swore* to Abraham”.⁵¹ All the Georgian versions include at the end of Acts 9:4, ფიცხელ არს შენდა წიხნაჲ ღეზ(ი)სა(ა).⁵² Many witnesses share this reading or a form of it,⁵³ but not the Byzantine text as reflected in 105. It is impossible

⁴⁴“They blessed bread from house to house.”

⁴⁵Manuscript 115 reads, ახევედეს, instead of, აკურთხევედეს.

⁴⁶“Breaking bread from house to house.” Codex Bezae has a variant reading here, but maintains the use of κλώντες.

⁴⁷Manuscript 78 of *Ani* and G and I of *Doni* read, უფალმან (manuscript H is defective at this point).

⁴⁸Along with *Ani* and the Sinai text, of course.

⁴⁹45, D, E, p, vg^{mss}, mae.

⁵⁰“The time of the promise, which God promised Abraham.”

⁵¹Either ὁμοσευ (105, and Ψ, Majority Text, gig, sy^(p), bo) or ὁμολόγησευ (74, 8, A, B, C, 36, 453, 1175, vg, sy^{hmg}, sa).

⁵²“It is hard for you to kick against the goads.” Manuscript 115 omits this reading from 9:4, placing it after 9:5.

⁵³See the apparatus of NA²⁶.

to say more than a few words from this study about the textual affinities of the Old Georgian Acts,⁵⁴ but the apparent mixture of types, especially in the later recensions, underscores the great complexity—and value—of sorting through the Old Georgian witnesses to the New Testament. Further comparison with non-Byzantine witnesses may shed light on questions pertaining to the base of the Old Georgian version, the methods of its revisers, and the Greek texts to which they referred. This in turn will prepare scholars to apply the evidence of the Old Georgian version to the study of the history of the textual tradition in a way consistent with its true significance.

Literary History of the Recensions

Knowledge of Georgian literary history must inform any interpretation of the character of these texts. From the seventh through the tenth centuries, the Georgians were boldly independent in their literary activities. Even as they translated and adapted foreign literatures, they colored their work with a unique Georgian identity. At the hands of the Georgian editors, foreign literature became Georgian, suffering a break with its own tradition as it was absorbed by the developing Georgian national character.⁵⁵ In this period,⁵⁶ the Georgians typically produced creative translations of foreign works which were idiomatic, thereby making them their own.⁵⁷ The early strata of the text of Acts attests to the fact that early Georgian ecclesiastics proudly adhered to their distinctive Georgian traditions. The later strata likewise witness to a measure of continued conservatism.⁵⁸ However, as Georgian education and literary activity fell increasingly

⁵⁴See Metzger, *Versions*, 194-96, for a general discussion.

⁵⁵Tarxnishvili, *Geschichte*, 27-34; E. Khintibidze, "Byzantine-Georgian Literary Contacts," *Bedi Kartlisa* 36 (1978): 278-79.

⁵⁶Lasting until the last quarter of the tenth century.

⁵⁷Tarxnishvili, *Geschichte*, 32.

⁵⁸The precise origin of the versions' distinctiveness remains unclear, but must in part be attributed to the independent nature of early Georgian literary activity and the conservative spirit of later revisers. The Georgians appear to have used as their corrective Greek standard a text which is basically equivalent to the Byzantine text. This elicits no surprise. Any conclusions regarding the source of the Georgian version's distinctiveness will necessarily inform and be informed by the issue of the versional base from which it was originally translated. That issue lies far outside the scope of this study.

under Byzantine influence, the nationalistic climate changed somewhat; a strong impulse to conform to Byzantine standards and traditions began to grow.

Although not so pervasive as in later years, the impulse to revise existing Georgian literature according to Greek documents existed in the seventh-ninth centuries.⁵⁹ Some Xanmeti and Haemeti⁶⁰ Gospel palimpsest fragments of the seventh and eighth centuries exhibit signs of revision with reference to a Greek text.⁶¹ Although the precise location(s) of the beginning of this editorial work is unknown, a considerable body of evidence suggests one or more of the many monastic communities in the region of Tao-Klarjeti in Georgia. Tao-Klarjeti was “not only the political centre of the unification of Georgia [in the eighth century] but also became the seat of the nation’s cultural activity.”⁶² The region enjoyed relative peace and economic prosperity during this period. Local nobles contributed to the monastic communities, developing the economic and cultural potential of the budding clerical institutions. Moreover, some of the earliest manuscripts of the Old Georgian New Testament come from monasteries in this region.⁶³

Although Tao-Klarjeti of the eighth to early ninth centuries is the most likely candidate for the site of the first revisions, thoroughgoing revision of the type appearing in the later recensions of the Old Georgian Acts did not occur until the end of the tenth century. Documented literary history points to Euthymius Mtacmideli as the one who initiated in the Georgian monastery at Mt. Athos in Greece a break with tradition to embrace Byzantine norms, c.980. However, while Euthymius was responsible for translating the

⁵⁹Tarxnishvili, *Geschichte*, 33.

⁶⁰So designated because of the frequent occurrence of the letters Xan (fifth-seventh centuries) and Hae (eighth-ninth centuries), in ways considered superfluous in most Georgian writing of later years (see Akaki Shanidze, *Grammatik der altgeorgischen Sprache*, trans. Heinz Fähnrich (*Schriften des Lehrstuhls für altgeorgische Sprache* 24; Tbilisi: University Press, 1982), 11).

⁶¹See Molitor, *Monumenta Iberica Antiquiora: Textus Chanmeti et Haemeti ex Inscriptionibus, S. Bibliis et Patribus (Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium* 166; Louvain: L. Durbecq, 1956); Birdsall, “Khanmeti Fragments of the Synoptic Gospels from Ms. Vin.Georg. 2,” *Oriens Christianus* 55 (1971): 62-89.

⁶²Salia, “History,” 26.

⁶³See Lang, who comments on the evidence with the suggestion that, “the work of revising the Georgian New Testament with reference to the Greek was initiated in the pre-Athonite period by the Georgian monastic communities of Tao-Klarjeti,” (“Recent Work,” 89).

book of Revelation into Georgian and for revising the Gospel texts, he cannot be credited with revising the text of Acts.

The afore-mentioned Giorgi Mtacmideli furthered the break from tradition at Athos in the mid-eleventh century.⁶⁴ Giorgi's revision became the *Textus Receptus* of the Georgian Church. His revision of Acts, represented by *Gani*, exemplifies the growing trend to subordinate the distinctive Georgian literature to Byzantine textual standards. The present study of the texts confirms this trend and describes its features. Most of the variations in the later recensions bring the Georgian texts into conformity with the Byzantine tradition.

Following this trend further in history and development leads to the work of Eprem Mcire on the Black Mountain at Antioch. Eprem's work began a new era of Georgian literature, in which Byzantine style reigned supreme.⁶⁵ Eprem completed a revision of the Acts and Epistles (*samocikulo*) sometime after 1080. Of his method, he says:

The translation of the *samocikulo* of the great master Giorgi Mtacmideli was before me, which I copied, lest you suppose that I translated it a second time. Nevertheless, since the Greek language is as deep as the sea, the work of Giorgi had to undergo certain changes here and there. In these cases, the right reading is either noted in the margin with an *iota* or supplied in the text itself with its own marking.⁶⁶

Abuladze uses three manuscripts of Acts associated with the work of Eprem Mcire,⁶⁷ designating the text of these three as the *Doni* recension. It agrees in the main with Giorgi's revision (*Gani*), yet its variations from the latter, most of which must be due to Eprem's conscious revision, indicate a progressed stage of Byzantine orientation. The

⁶⁴Tarxnishvili, *Geschichte*, 36, 126-31, 154-62.

⁶⁵Tarxnishvili, *Geschichte*, 36.

⁶⁶I have translated Tarxnishvili's quotation (*Geschichte*, 186).

⁶⁷Two of the manuscripts associate themselves with Eprem. These are A.137 (fourteenth century) and A.677 (twelfth century) of the Institute of Manuscripts in Tbilisi. The third manuscript is in the Oriental Institute of the Academy of Sciences at Leningrad (thirteenth century); its text is practically identical to that of the other two (see Abuladze, საქმე მოციქულთა (*Acts of the Apostles*), 26, 28, 31).

Doni does not figure in the comparison conducted above (Comparative Analysis of the Traditions), since manuscripts associated with it are unavailable for collation. However, its evidence is significant for appreciating the tendencies of Georgian Literary History and is incorporated here directly from Abuladze's edition.

Doni column of Chapter Two is based directly on Abuladze's edition and has been incorporated for a comparative purpose. An examination in a sample text⁶⁸ drawn from *Doni* of variations not purely orthographical or morphological in nature illustrates this. Of variants shared in this sample by all three manuscripts, almost 60% function to bring the text into still greater conformity with the Byzantine Greek standard. Variants shared by any two of the manuscripts do so in 80% of the occurrences. Very few of the variants restore readings altered in *Gani*. Still, even Eprem's revision retains some of the idiosyncrasies of the earlier Georgian versions. For example, all the Georgian traditions read in Acts 8:27, ჰინდოთა and ჰინდოთეთისაჲ, or some form of these words. They designate, "Indian" and "India," rather than "Ethiopian" and "Ethiopia." Eprem retains these readings. Also, while most of *Doni*'s variations agree with the Byzantine text, not all of them do. For example, *Doni* in 2:17 omits ღმერთი ("God") from the earlier Georgian უფალი ღმერთი ("Lord God"),⁶⁹ thereby producing a reading which agrees with D, E, and the Latin witnesses,⁷⁰ but not the Byzantine text. Despite idiosyncrasies such as these, the text of *Doni* witnesses to a still higher degree of Byzantine infiltration.

While the manuscripts assigned to the later recensions exhibit internal and external characteristics which justify confident conclusions regarding their mutual relationships, defining the relationships between *Ani*, *Bani*, and the Sinai text is not so easy. This thesis allows for the first time a convenient comparison between the Sinai manuscripts and other Georgian recensions. A comparison of *Bani* with the Sinai text shows the former to contain a text significantly closer to that of the Greek (see above). Yet it would be irresponsible to suppose that the text of *Bani* is closely related to that of Sinai, with only a stage of revision to separate them.

Table 2 indicates occurrences in Acts 1-9 of variations from the Sinai text in *Bani* and *Gani* which conform to the Greek, usually the Byzantine text. However, about 60% of these variations found in both groups are already in *Ani*. About 15% of such readings found only in *Gani* are also contained in *Ani*, but of such readings found only in *Bani*, *Ani* has 75%. In other words, the text of the *Bani* recension is much closer to that of *Ani* than to the Sinai text. Some of the readings of *Bani*, which appear to be revisions according to

⁶⁸Acts, chapter two.

⁶⁹Manuscript G reads ღმერთი, omitting უფალი.

⁷⁰Including Irenaeus^{lat} and Gregory of Nyssa. This reading in the Georgian may simply be the result of *homoioteleuton*.

the Greek when compared to the Sinai text, are already present in the supposedly earlier *Ani* recension. Given the natural “trajectory” plotted by the clear revision of later years (*Gani* and *Doni*), does it follow that the Sinai text is the most primitive of all? Tarxnishvili believes so,⁷¹ but his method renders his conclusions suspect. He was unable to consult the whole of Abuladze’s edition for comparison. Also, he studies only two passages, allowing his argument to hang on a single variation.⁷²

Untangling the witnesses to the earliest strata of the Old Georgian Acts is not so simple. Birdsall compares the Sinai text with *Ani* and *Bani* more thoroughly and observes, “it sometimes goes with one, sometimes with the other, occasionally conflates distinctive readings of the two, and sometimes goes its own way.”⁷³ A similar phenomenon has been observed in the Catholic epistles. Birdsall’s tentative conclusion is that, “the monks of Sinai developed a text of their own.” This fits the historical circumstances of the Georgian community at Sinai, which appears to have been rather isolated during much of the period of editorial activity. Doing little original work, the monks there mostly copied older texts, many of which derived from Mar-Saba, an ancient monastery in Palestine.⁷⁴ For this reason, the Sinai manuscripts undoubtedly preserve many ancient readings,⁷⁵ and therefore deserve careful study. However, while one may confidently describe the recensional characteristics of *Bani*, *Gani*, and *Doni*, relating the Sinai manuscripts to *Bani* and *Ani* for the purpose of defining editorial relationships will require more thorough analyses of these three texts.

⁷¹Tarxnishvili, “À propos de la plus ancienne version géorgienne des Actes des Apôtres,” *Muséon* 69 (1956): 347-68.

⁷²Molitor claims the Sinai text “hat vorwiegend geo²-Charakter,” but does not elaborate his position (“Das Neue Testament in georgischer Sprache,” 317).

⁷³Birdsall, “Georgian Versions of Acts,” 40).

⁷⁴Tarxnishvili, *Geschichte*, 64.

⁷⁵See Lang, “Recent Work,” 90.

CHAPTER 4

CONCLUSION

This thesis presents the text of ten Old Georgian manuscripts in Acts 1-9, seven by direct microfilm collation. Four of these manuscripts were previously unedited. The method of presentation for the first time brings the Sinai text conveniently into parallel comparison with other Georgian traditions. This has facilitated a preliminary analysis of the texts, interfaced with a reading of Georgian literary history, which reveals nothing to question the accepted recensional relationships generally proposed for these texts. The new manuscripts fall into existing well-defined categories. In particular, *Bani* and *Gani* function to produce a text of Acts which is remarkably closer to the Greek—so much so as to be scarcely inexplicable apart from either a new translation or conscious revision with reference to some Greek standard the editors used, basically Byzantine. The data in Table 2 and the discussion of representative illustrations drawn from the texts help define the nature of the textual development which occurred in the Old Georgian Acts. This study for the first time describes in some detail the kinds of changes which occurred in the Old Georgian Acts while presenting the contours of the patterns of change through a large portion of the tradition.

The line of development in the Old Georgian text of Acts is not difficult to follow. It flows from the text witnessed by manuscript 20 in *Bani*, through *Gani*, to *Doni*, marking three stages of revision at identifiable points. The last two revisions represent the work of Giorgi Mtacmideli and Eprem Mcire. *Bani* witnesses to an earlier revision, one which is impossible to date and locate with precision. Textually, these revisions serve to harmonize the Old Georgian text of Acts to greater or lesser degrees with a Greek standard—usually the Byzantine text, but not exclusively so. Hence, the revisions present textual critics with unique evidence for perceiving the textual complexion of the Byzantine tradition. The features of these revisions stand out most clearly when compared to the Sinai text. The *Ani* recension does not provide nearly so stark a contrast, an observation which suggests further study, especially of the older strata.

By the eleventh century, the Old Georgian text began to be subject to drastic changes. Yet, despite the many changes, each of the later recensions is also conservative;

their retention of primitive Georgian readings and textual idiosyncrasies testifies to the persistent vitality of this ancient version.

In view of these conclusions, the Old Georgian text of Acts invites closer examination. First, a thorough study of all twenty-eight chapters in each of the five groups is essential. Their texts should be compared with one another and Greek traditions in order to produce an even more detailed description of the Georgian traditions' development. Particular attention must be addressed to two matters: the relationship between *Ani* and the Sinai text; and the editorial philosophy or textual influences which resulted in a text so retentive of mixed and unique elements.

Second, inquiries regarding the translation base and textual affinities of the most ancient Georgian version(s) remain unanswered. However, the Old Georgian text of Acts possibly affords greater opportunities for responsibly addressing them than any other Old Georgian text. The overall tradition of Acts includes the best representative(s) of the so-called "Western Text," as well as many excellent versional witnesses and therefore provides a splendid database for ascertaining textual affinities. Since the extant witnesses to the Old Georgian Acts fall into well-defined relationships, scholars may employ them with great textual and historical precision in their research on the New Testament text. One may never generalize about the nature of the text of other books of the Old Georgian New Testament from the text of one book (Acts, for example), but the text of Acts appears to be the best place to begin a fresh, thorough study of the Georgian textual tradition.

Research into the translation base and Greek textual affinities of the oldest Georgian texts must be broad and detailed. Preliminary to the study will be the establishment of a hypothesis regarding the relationship between the *Ani* and Sinai texts. The group which appears to represent the most primitive text must serve as the primary Georgian database for the research. However, both of the earliest traditions (and possibly even *Bani*) must play a role. The number of witnesses for each group is too limited to allow otherwise. Also, the independent and retentive character of the later Georgian traditions enhances their value for understanding and recovering the earliest Georgian text.

Once a solid hypothesis for the earliest text exists, comparisons of it must be made with the Greek and versional traditions in order to determine the translation base of the Old Georgian version of Acts. The plurality of theories suggests that a firm conclusion must rest on a verse-by-verse comparison of the oldest Georgian text with the Greek, Armenian, and Syriac traditions. This exercise will be complicated by an appreciation for the development of the Georgian text and the influences which played upon it, as well as an appreciation for developments within each of the three comparison traditions. The latter

consideration will grow into an inquiry into the Greek textual affinities of the oldest Georgian texts.

Before either of these two major tasks can begin, scholars must have at their convenient disposal an accurate and comprehensive text with which to work. This study makes a substantial stride in that direction, but much work remains to be done. The field lacks an adequate, readily available critical edition of the Old Georgian text of Acts. Such an edition must be based on direct collations of the entirety of all fifteen manuscripts of Acts mentioned in this thesis and any others which become known. It should also incorporate data from the numerous extant lectionaries containing lections from Acts. The text should appear in five columns, one for each of the five text types. This format will facilitate comparison. A detailed apparatus must also accompany the regular text. Once an edition of this type becomes available, scholars in the field will have the raw material necessary to address the important questions which must be answered before the true significance of the Old Georgian version of Acts can be understood.

BIBLIOGRAPHY

- Abuladze, Ilia. საქმე მოციქულთა ძველი ხელნაწერების მიხედვით. ძველი ქართული ენის ძეგლები 7. *The Acts of the Apostles According to the Old Manuscripts. Monuments of the Old Georgian Language 7* (Tbilisi: Georgian Academy of Sciences, 1950).
- Aland, Kurt, ed., *Novum Testamentum Graece*. 26th ed. reprint. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1987.
- Aland, Kurt and Barbara. *The Text of the New Testament*. Translated by Erroll F. Rhodes. Reprint ed. Grand Rapids: Eerdmans, 1988.
- Birdsall, J. Neville. "The Euthalian Material and Its Georgian Versions." *Oriens Christianus* 68 (1984): 190-95.
- _____. "Georgian Studies and the New Testament." *New Testament Studies* 29 (1983): 306-20.
- _____. "The Georgian Versions of the Acts of the Apostles." In *Text and Testimony. Essays on New Testament and Apocryphal Literature in Honour of A.F.J. Klijn*. Ed. T. Baarda et al. (Kampen: J.H. Kok, 1988), 43-45.
- _____. "Khanmeti Fragments of the Synoptic Gospels from Ms. Vin. Georg. 2." *Oriens Christianus* 55 (1971): 62-89.
- Blake, Robert P. "The Caesarean Text of Mark." *Harvard Theological Review* 21 (1928): 286-307, 358-75.
- _____. "Catalogue des manuscrits géorgiens de la bibliothèque de la laure d'iviron au Mont Athos." *Revue de l'orient chrétien* 28 (1931-32): 289-361; 29 (1933-34): 114-59, 225-71.
- _____. "Catalogue des manuscrits géorgiens de la bibliothèque patriarcale grecque a Jérusalem." *Revue de l'orient chrétien* 23 (1922-23): 345-413; 24 (1924): 190-210, 387-429; 25 (1925-26): 132-55.
- _____. "Notes on the Text of the Georgian and Armenian Gospels." In *Quantulacumque. Studies Presented to Kirsopp Lake*. Eds. Robert P. Casey, Silva Lake, and Agnes K. Lake (London: Christophers, 1937), 355-63.
- Childers, Jeffrey W. "Corrigenda to Gérard Garitte's Edition of the Old Georgian Acts." *Oriens Christianus* (1993).

- Conybeare, F.C. "The Growth of the Peshitta Version of the New Testament Illustrated from the Old Armenian and Georgian Versions." *American Journal of Theology* 1 (1897): 883-912.
- Garitte, Gérard. *L'ancienne version géorgienne des Actes des Apôtres. Bibliothèque du Muséon* 38 (Louvain: University Press, 1955).
- _____. *Catalogue des manuscrits géorgiens littéraires du Mont Sindi. Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium* 165 (Louvain: L. Durbecq, 1956).
- Khintibidze, E. "Byzantine-Georgian Literary Contacts." *Bedi Kartlisa* 36 (1978): 275-86.
- Kluge, Theodore. "Über das Alter der georgischen Übersetzung des Neuen Testaments." *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft* 11 (1910): 161-66.
- Lang, David M. *Landmarks in Georgian Literature*. London: School of Oriental and African Studies, 1966.
- _____. "Recent Work on the Georgian New Testament." *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 19 (1957): 82-93.
- Metzger, Bruce M. *The Early Versions of the New Testament*. Oxford: Clarendon, 1977.
- Molitor, Joseph. "Altgeorgische Evangelienübersetzung als Hüterin syrischer Tradition." *Bedi Kartlisa* 22-24 (1967): 136-42; 25 (1968): 185-93; 26 (1969): 162-69.
- _____. "Die Bedeutung der altgeorgischen Bibel für die neutestamentliche Textkritik." *Biblische Zeitschrift* 4 (1960): 39-53.
- _____. *Monumenta Iberica Antiquiora: Textus Chanmeti et Haemeti ex Inscriptionibus, S. Bibliis et Patribus. Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium* 166 (Louvain: L. Durbecq, 1956).
- _____. "Das Neue Testament in georgischer Sprache." In *Die alten Übersetzungen des Neuen Testaments, die Kirchenväterzitate und Lektionare*. Ed. Kurt Aland. *Arbeiter zur neutestamentlichen Textforschung* 5 (Berlin: Walter de Gruyter, 1972), 314-44.
- _____. "Syrische Lesarten im altgeorgischen Tetraevangelium." *Bedi Kartlisa* 19-20 (1965): 112-18.
- Osburn, Carroll D. "The Search for the Original Text of Acts: An International Text-Critical Project." *Journal for the Study of the New Testament* 44 (1991): 39-55.
- Outtier, Bernard. "Essai de répertoire des manuscrits des vieilles versions géorgienne du Nouveau Testament." *Langues orientales anciennes philologie et linguistique* 1 (1988): 173-79.
- Salia, K. "Georgian Literature from Its Beginnings to the Present Day." *Bedi Kartlisa* 30 (1975): 87-118.

- Shanidze, Akaki. ქართული ოთხთავის ორი ძველი რედაქცია სამი შატბერდული ხელნაწერის მიხედვით. ძველი ქართული ენის 2 ძეგლები. *Two Old Recensions of the Georgian Gospels According to Three Shatberd Manuscripts. Monuments of the Old Georgian Language 2* (Tbilisi: Georgian Academy of Sciences, 1945).
- _____. *Grammatik der altgeorgischen Sprache*. Trans. Heinz Fähnrich. *Schriften des Lehrstuhls für altgeorgische Sprache 24* (Tbilisi: University Press, 1982).
- Tarxnishvili, P. Michael. *Geschichte der kirchlichen georgischen Literatur*. Reprint ed. *Studi e Testi 185* (Vatican City: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1955).
- _____. "À propos de la plus ancienne version géorgienne des Actes des Apôtres." *Muséon 69* (1956): 347-68.
- Vööbus, Arthur. *Early Versions of the New Testament. Papers of the Estonian Theological Society in Exile 6* (Stockholm: Estonian Theological Society in Exile, 1954).
- _____. *Zur Geschichte des Altgeorgischen Evangelientextes. Papers of the Estonian Theological Society in Exile 4* (Stockholm: Estonian Theological Society in Exile, 1953).